

Rapport
2018:34

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2018

Kristin Rogde, Roger Andre Federici, Karin Vaagland og
Sabine Wollscheid

NIFU

Rapport
2018:34

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere høsten 2018

Kristin Rogde, Roger Andre Federici, Karin Vaagland og
Sabine Wollscheid

Rapport	2018:34
Utgitt av Adresse	Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.
Prosjektnr.	20715
Oppdragsgiver Adresse	Utdanningsdirektoratet Postboks 9359 Grønland, NO-0135 Oslo r
Fotomontasje	NIFU
ISBN	978-82-327-0374-6
ISSN	1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY-NC 4.0

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en treårig rammeavtale for 2017 – 2019 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halvårlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligge nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen gjennomført høsten 2018 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt syv ulike temaer. Seks av temaene omtales i denne rapporten, mens ett av temaene (om Kapittel 9A i Opplæringsloven) inngår i et annet oppdrag som utføres av Deloitte. Denne rapporten er i første rekke en tabellrapport der det i liten grad har vært rom for å gjøre mer inngående analyser. Rapporten inneholder til sammen 75 tabeller og 52 figurer. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer til Skole-Norge er Kristin Rogde. Hun har skrevet rapporten i samarbeid med Roger Andre Federici, Karin Vaagland og Sabine Wollscheid. Cay Gjerustad har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Maria Bakke Orvik.

Vi takker 482 grunnskoler, 85 videregående skoler, 16 fylkeskommuner og 106 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.01.2019

Sveinung Skule
Direktør

Cay Gjerustad
Stedfortredende forskningsleder

Innhold

1	Innledning.....	7
2	Beskrivelse av utvalg og gjennomføring.....	8
2.1	Overordnet om godkjente respondenter og svarprosent.....	9
2.2	Kommuneutvalget: 71 prosent deltakelse og små skjevheter.....	11
2.3	Grunnskoleutvalget: 54 prosent deltakelse og små skjevheter	13
2.4	Videregåendeutvalget: 64 prosent deltakelse og noen skjevheter.....	16
2.5	Gjennomføring av undersøkelsene.....	19
3	Treffsikkerhet ved tilsyn.....	21
3.1	En av tre skoler har hatt tilsyn fra fylkesmannen de siste tre årene.....	21
3.2	Tilsynsrapportene treffer godt og medfører endring	22
3.3	Oppsummering	25
4	Innføring av norm for lærertetthet.....	27
4.1	En av fire skoler har rekruttert som følge av normen	27
4.2	Skolene har i snitt ansatt to årsverk	30
4.3	En tredjedel av skolene oppgir at kommunen har lagt føringer	30
4.4	Hvordan benyttes de ekstra lærerressursene?.....	32
4.5	Fysiske rammer begrenser hvordan ressursene benyttes.....	33
4.6	Over halvparten av skolene har behov for rekruttering de neste tre årene.....	34
4.7	Skoleledere har blitt bedre til å identifisere elever som står i fare for å henge etter	37
4.8	Oppsummering	38
5	Fagfornyelsen	40
5.1	Kjennskap til og arbeid med Fagfornyelsen.....	40
5.2	Relevante støtteressurser for skolene, kommunene og fylkeskommunene i arbeidet med Fagfornyelsen.....	46
5.3	Behov for støtte til arbeidsprosesser i skoler, kommuner og fylkeskommuner	49

5.4	Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?	56
5.5	Oppsummering	64
6	Minoritetsspråklige elevers deltakelse på overnattingsturer.....	66
6.1	De fleste minoritetsspråklige elever deltar på overnattingsturer	66
6.2	Årsaker til at elever ikke deltar på overnattingsturer	67
6.3	Skolens behov for informasjon eller støttmateriell knyttet til denne problemstillingen.....	69
6.4	Oppsummering	71
7	Elever med stort læringspotensial.....	72
7.1	Tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial	72
7.2	Tilbud om kompetanseutvikling og veiledning om elever med stort læringspotensial	76
7.3	Skolenes planer, tiltak og kompetanse knyttet til elever med stort læringspotensial	78
7.4	Skoleeieres opplevelse av egen kompetanse	83
7.5	Hvilke behov har skolene for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?.....	84
7.6	Oppsummering	86
8	Alvorlige skolehendelser.....	88
8.1	Nesten alle skoler har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser	88
8.2	Halvparten av skolene har gjennomført beredskapsøvelser	92
8.3	Bruk av veiledere til beredskapsplanlegging.....	94
8.4	Oppsummering	96
	Referanser.....	98
	Vedlegg A	99
	Vedlegg B	100
	Tabelloversikt.....	104
	Figuroversikt.....	109

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoleledere og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Høstens undersøkelse er den nittende i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler og skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen høsten 2018 ble gjennomført i perioden 1. oktober til 15. november.

Antall tema som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt syv tema inngikk i høstens undersøkelse. En oversikt over temaene, og hvilke av gruppene de har gått til, vises i tabell 1.1. Seks av temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten. Temaet Kapittel 9A i Opplæringsloven inngår i et annet oppdrag som utføres av Deloitte.

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2018

Tema	Grunn-skole	Videre-gående	Kommune	Fylkes-kommune
Treffsikkerhet ved tilsyn	X	X	X	X
Innføring av norm for lærertetthet	X		X	
Fagfornyelsen	X	X	X	X
Minoritetsspråklige elevers deltakelse på overnattingsturer i regi av skolen	X			
Elever med stort læringspotensial	X	X	X	X
Alvorlige skolehendelser	X	X		
Kapittel 9A i Opplæringsloven	X	X	X	X

Dette er i stor grad en deskriptiv rapport, med mange tabeller og figurer. Vær oppmerksom på at i enkelte analyser er gruppene små. Vi rapporterer kun på observerte forskjeller som er statistisk signifikante.

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

For å redusere belastningen på sektoren er Utdanningsdirektoratets spørringer organisert som en utvalgsundersøkelse. Det er derfor laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoleledere og skoleeiere ikke kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket er fylkeskommunene og ti større kommuner, som deltar i undersøkelsen hver gang.

Når det gjelder kommuneutvalgene ble det opprinnelig tatt utgangspunkt i 429 kommuner fordelt på tre utvalg. Ettersom det har vært flere kommunesammenslåinger det siste året har vi justert utvalgene for dette. Antall kommuner per 1. januar 2018 var 422¹.

Grunnskoleutvalgene er laget på tilsvarende måte og justert for kommunesammenslåinger. Grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med omtrent en tredjedel i hvert utvalg. Merk at noen typer skoler på forhånd er tatt ut av populasjonen og dermed utvalget. Dette gjelder:

- Skoler for elever med spesielle behov
- Skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler
- Skoler med svært få elever, det vil si fem eller færre

Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante.

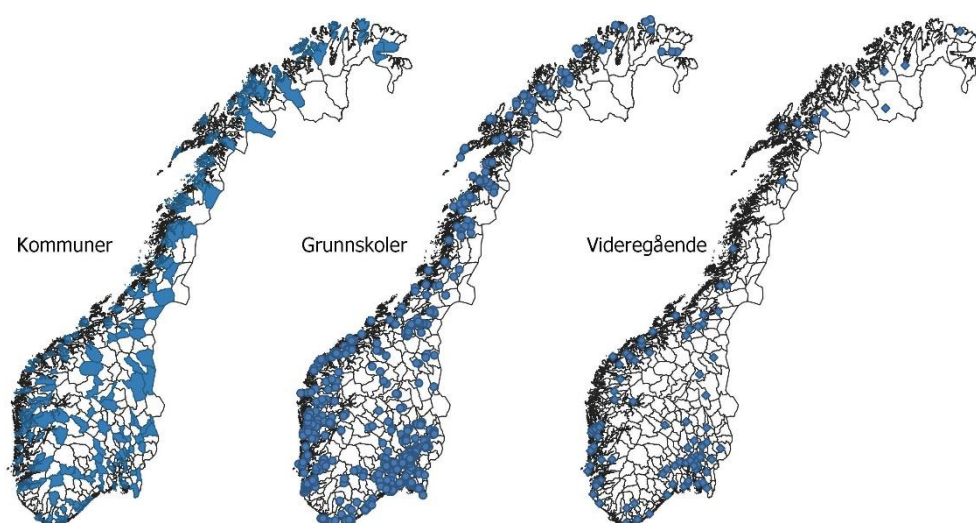
De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. én tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene.

Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene etter kriterier som størrelse,

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms fylke.

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

geografi, kommunetype og skoletype. Der det har vært mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstillende de samme kriteriene, er det trukket tilfeldig. I praksis har slik tilfeldig trekking bare vært aktuelt i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, men der bare en tredjedel av grunnskolene er med, er utvalget av skoler trukket tilfeldig. Figur 2.1 viser hvilke kommuner, grunnskoler og videregående skoler som ble invitert til å besvare årets undersøkelse samt illustrer den geografiske spredningen til disse.

Figur 2.1 Inviterte kommuner, grunnskoler og videregående skoler høsten 2018

Når det gjelder fylkeskommunene besvarte 16 av 18 årets undersøkelse. Av de to resterende gav en av dem beskjed om at de ikke ønsket å delta. Den siste åpnet aldri undersøkelsen.

2.1 Overordnet om godkjente respondenter og svarprosent

Tabell 2.1 viser bruttoutvalg og status fordelt på respondentgruppene skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Kategorien *godkjent* henviser her til de respondentene som har gjennomgått hele undersøkelsen. *Godkjent – noen svar* henviser til respondenter som ikke har fullført, men svart på minst 30 prosent av spørsmålene i sin gruppe. *Ikke godkjent – noen svar* er dermed de respondentene som har svart på mindre enn 30 prosent. Disse tas ut av datamaterialet for å sikre at «ikke-seriøse» svar er med (eksempelvis respondenter som klikker seg gjennom de første sidene av undersøkelsene for å kikke på den) og for å unngå en kunstig høyere svarprosent. Den nest siste kategorien består av dem som *ikke har svart*. Kategorien *frafalt* henviser til de respondentene som aktivt har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har mulighet til å svare på høstens spørring. Under gjennomføringen fikk vi også

tilbakemelding om at totalt fire grunnskoler i utvalget var nedlagt. Disse er ikke tatt med i utregningen svarprosent.

Tabell 2.1 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall

Respondent	Godkjent	Godkjent, noen svar	Ikke godkjent	Ikke svart	Frafalt	Totalt
Skoleleder grunnskole	466	16	61	307	39	889
Skoleleder videregående	84	1	16	28	3	132
Skoleeier kommune	105	1	11	22	10	149
Skoleeier fylkeskommune	15	1	0	1	1	18
Totalt (N)	670	19	88	358	53	1188

For å gi et bilde av gruppen *ikke godkjent – noen svar* viser tabell 2.2 maksimalt antall svar for hver respondentgruppe, samt gjennomsnitt og median for både ekskluderte og inkluderte respondenter.

Tabell 2.2 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar

	Skoleleder grunnskole		Skoleleder videregående		Skoleeier kommune	
	Ikke godkjent	Godkjent	Ikke godkjent	Godkjent	Ikke godkjent	Godkjent
Maks ant. svar	117	117	94	94	84	84
Gjennomsnitt	12,1	86,7	7,4	77,0	7,6	65,0
Median	11	87	6	77	3	65

Tabellen viser at respondentene som ikke ble godkjent har avgitt svært få svar sammenlignet med gjennomsnittet i sin gruppe. Videre viser analyser at det ikke er noe systematikk i hvor disse avslutter undersøkelsen. Det er rimelig å anta at resultatene ikke ville blitt endret ved en eventuell inklusjon. Endelig svarprosent relatert til bruttoutvalg og populasjonen er vist i tabell 2.3.

Tabell 2.3 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
Bruttoutvalg	889	132	149	18
Populasjon	2731	389	422	18
Godkjente svar	482	85	106	16
<i>Svarprosent bruttoutvalg</i>	54,2	64,4	71,1	88,9
<i>Svarprosent populasjon</i>	17,6	21,9	25,1	88,9

2.2 Kommuneutvalget: 71 prosent deltakelse og små skjevheter

Det var totalt 149 kommuner i vårens utvalg. I alt 106 av kommunene besvarte undersøkelsen (en av dem godkjent – noen svar), noe som gir en deltakelse på 71.1 prosent. Dette er en høyere oppslutning sammenlignet med våren 2018 (66.7 prosent). Totalt elleve kommuner åpnet undersøkelsen, men svarte på for få spørsmål til at besvarelsen kunne godkjennes. Ti ga aktivt beskjed om at de ikke ønsket å delta.

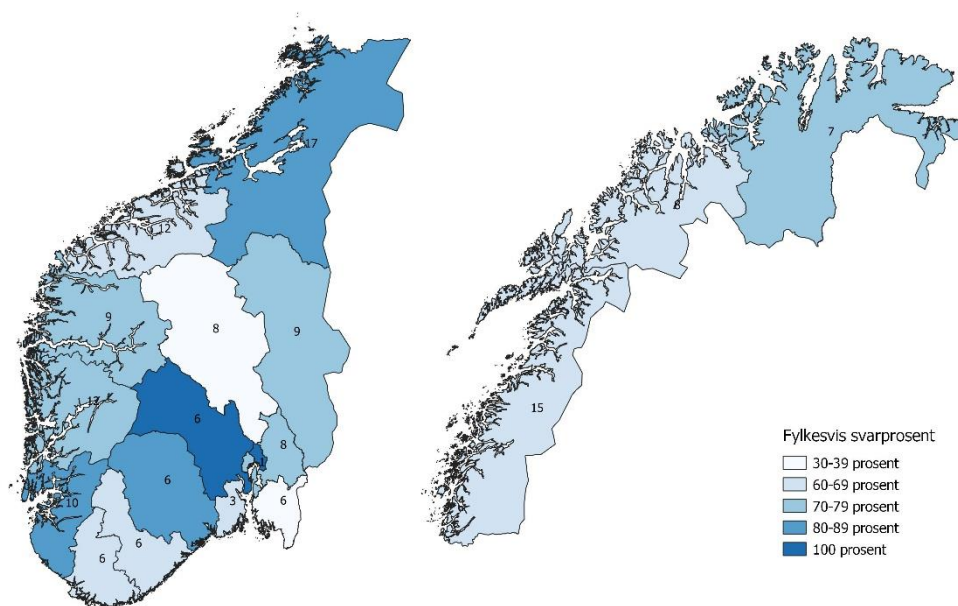
Tabell 2.4 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd – sistnevnte i synkende rekkefølge.

Tabell 2.4 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oslo	1	1	1	100,0
Buskerud	21	6	6	100,0
Telemark	18	6	5	83,3
Trøndelag	47	17	14	82,4
Rogaland	26	10	8	80,0
Hedmark	22	9	7	77,8
Sogn og Fjordane	26	9	7	77,8
Akershus	22	8	6	75,0
Hordaland	33	12	9	75,0
Finnmark	19	7	5	71,4
Vestfold	9	3	2	66,7
Aust-Agder	15	6	4	66,7
Vest-Agder	15	6	4	66,7
Møre og Romsdal	36	12	8	66,7
Nordland	44	15	10	66,7
Troms	24	8	5	62,5
Oppland	26	8	3	37,5
Østfold	18	6	2	33,3
Totalt (N)	422	149	106	71,1

** Inkludert Svalbard*

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.2). Når vi ser bort fra Oslo, som består av kun en kommune, er det bare i Buskerud at alle kommunene i utvalget har deltatt. Det er enkelte fylker hvor det mangler én eller to kommuner for å ha full deltakelse. Majoriteten har minst 60 prosent deltakelse.

Figur 2.2 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

Tabell 2.5 viser at svarprosenten varierer etter kommunestørrelse og landsdel³. Deltakelsen stiger totalt sett fra de minste til de største kommunene. Når det gjelder landsdel er svarprosenten størst i Oslo og Akershus, etterfulgt av Sør- og Vest-Norge og Midt- og Nord-Norge.

Tabell 2.5 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall

Landsdel	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Oslo og Akershus	100,0	100,0	71,4	77,8
Østlandet	77,8	56,3	69,2	65,8
Sør- og Vest-Norge	52,9	76,0	92,3	72,7
Midt- og Nord-Norge	52,2	86,7	100,0	72,3
Totalt	58,0	73,7	83,3	71,1

Tabell 2.6 viser landsdel og innbyggertall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettutvalget) sammenlignet med alle kommuner i Norge (populasjonen).

Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker stedvis fra det vi finner i populasjonen. Tabellen viser samlet sett at små kommuner er noe underrepresentert, mens det er en viss overrepresentasjon av mellomstore kommuner. Ser man på totalen for landsdel er det generelt en liten overrepresentasjon

³ De ulike landsdelene består av følgende fylker: *Oslo og Akershus*: Oslo og Akershus, *Østlandet*: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark, *Sør- og Vestlandet*: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, *Midt- og Nord-Norge*: Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

foruten på Østlandet som er underrepresentert. Det er rimelig å forvente at undersøkelsen gjenspeiler variasjoner mellom kommuner på en akseptabel måte.

Tabell 2.6 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 3000		3000 til 9999		10.000 og mer		Totalt	
	%		%		%		%	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	0,9	0,2	0,9	0,2	4,7	4,9	6,6	5,4
Østlandet	6,6	7,0	8,5	12,0	8,5	8,2	23,6	27,2
Sør- og Vest-Norge	8,5	12,2	17,9	15,0	11,3	8,2	37,7	35,4
Midt- og Nord-Norge	11,3	17,6	12,3	9,2	8,5	5,2	32,1	31,9
Totalt	27,4	37,1	39,6	36,4	33,0	26,5	100,0	100,0

2.3 Grunnskoleutvalget: 54 prosent deltakelse og små skjevheter

I alt 889 grunnskoler ble invitert til å besvare undersøkelsen. Utvalget er hentet fra en populasjon på 2731 ordinære grunnskoler. 466 av disse gjennomførte hele undersøkelsen, mens 77 besvarte deler av den. Av disse hadde kun 16 nok svar til å bli godkjent. 307 har ikke åpnet eller svart på undersøkelsen. Antall skoleledere som gir aktivt beskjed om at de ikke ønsker å delta har holdt seg mellom 3-6 prosent de siste fire spørringene. Tidsbruk var, som tidligere år, den primære årsaken som ble oppgitt for dette.

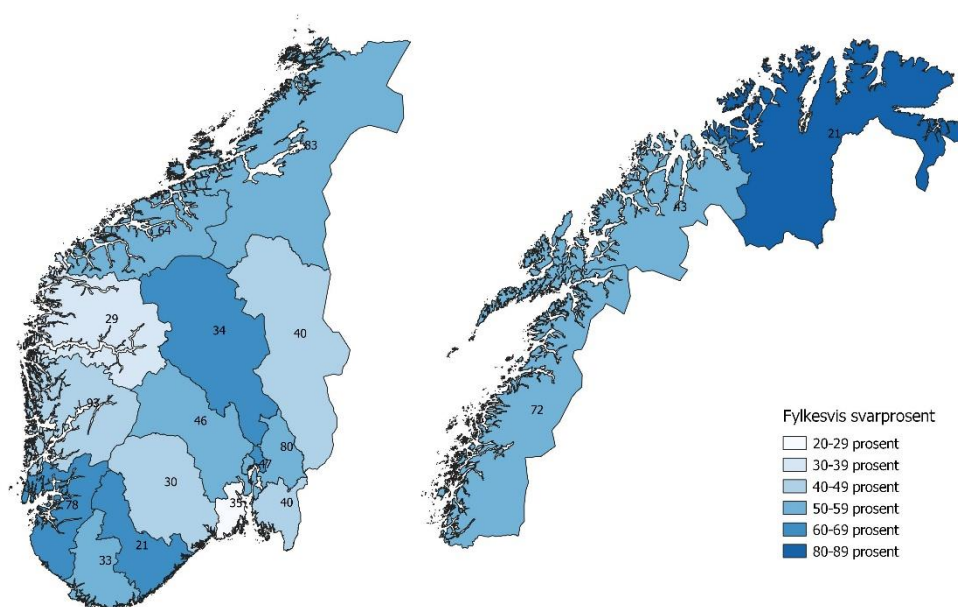
Svarprosenten for denne gruppen har vært varierende de siste årene. Våren 2017 var den på 61.1 prosent, men sank til 54.0 prosent høsten 2017. Våren 2018 var svarprosenten 58.4. Vi har dermed tilsvarende svarprosent høsten 2018 som høsten 2017. Basert på de siste spørringene kan man ane en tendens til at det er større oppslutning blant skoleledere i grunnskolen når undersøkelsen gjennomføres i vårsemesteret.

Tabell 2.7 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten varierer mellom fylkene (se også figur 2.3). Den høyeste svarprosenten finner man i Finnmark hvor 81 prosent av skolelederne besvarte undersøkelsen. Ellers er deltakelsen rundt 50 prosent. Den laveste oppslutningen finner man blant grunnskolene i Vestfold med 25.7 prosent.

Tabell 2.7 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Finnmark	72	21	17	81,0
Oppland	120	34	23	67,6
Oslo	143	47	30	63,8
Aust-Agder	68	21	13	61,9
Rogaland	231	78	47	60,3
Nordland	196	72	43	59,7
Troms*	127	43	25	58,1
Vest-Agder	101	33	19	57,6
Møre og Romsdal	195	64	36	56,3
Trøndelag	251	83	46	55,4
Buskerud	135	46	25	54,3
Akershus	241	80	43	53,8
Hordaland	287	93	45	48,4
Hedmark	123	40	19	47,5
Østfold	122	40	19	47,5
Telemark	101	30	13	43,3
Sogn og Fjordane	109	29	10	34,5
Vestfold	109	35	9	25,7
Totalt (N)	2731	889	482	54,2

* Inkludert Svalbard

Figur 2.3 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

I tabell 2.8 og 2.9 vises svarprosent for grunnskolene sortert på henholdsvis landsdel og skoletype, samt landsdel og skolestørrelse.

Tabell 2.8 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype

Landsdel	Barneskole %	1 – 10-skole %	Ungdomsskole %	Totalt %
Oslo og Akershus	53,8	61,1	64,5	57,5
Østlandet	47,9	43,2	52,1	48,0
Sør- og Vest-Norge	54,3	54,4	49,1	53,5
Midt- og Nord-Norge	57,6	61,4	62,5	59,8
Totalt	53,1	55,9	55,5	54,2

Tabellen viser at svarprosenten totalt sett er jevn etter skoletype. Barneskolene har litt lavere deltakelse enn ungdomsskolene og 1-10-skolene, sett under ett (for krysstabell skoletype x skolestørrelse, se vedlegg A, tabell A.1). Når det gjelder landsdel er svarprosent lavest blant skolene lokalisert på Østlandet.

Tabell 2.9 viser videre at deltakelsen varierer noe etter landsdel og skolestørrelse.

Tabell 2.9 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse

Landsdel	Under 100 %	100 – 299 %	300 og over %	Totalt %
Oslo og Akershus	60,0	57,6	57,3	57,5
Østlandet	40,4	47,5	55,2	48,0
Sør- og Vest-Norge	48,4	56,7	53,8	53,5
Midt- og Nord-Norge	55,8	50,6	83,0	59,8
Totalt	50,0	52,5	60,0	54,2

Tabellene 2.10 og 2.11 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter landsdel, skoleslag og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen av grunnskoler.

Tabell 2.10. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Barneskole %		1 – 10 skole %		Ungdomsskole %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	8,7	8,7	2,3	2,1	4,1	3,3	15,1	14,1
Østlandet	13,9	16,2	3,3	4,2	5,2	5,5	22,4	26,0
Sør- og Vest-Norge	22,2	22,3	7,7	7,8	5,4	6,2	35,3	36,3
Midt- og Nord-Norge	11,8	10,9	11,2	9,9	4,1	2,9	27,2	23,7
Totalt	56,6	58,1	24,5	24,0	18,9	17,9	100,0	100,0

Tabell 2.11. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen.

Landsdel	Under 100		100 – 299		300 og over		Totalt	
	%		%		%		%	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	0,6	0,6	3,9	3,7	10,6	9,8	15,1	14,1
Østlandet	3,9	5,5	11,8	13,1	6,6	7,3	22,4	26,0
Sør- og Vest-Norge	9,3	10,9	15,8	15,3	10,2	10,1	35,3	36,3
Midt- og Nord-Norge	11,0	10,5	8,1	8,6	8,1	4,5	27,2	23,7
Totalt	24,9	27,5	39,6	40,8	35,5	31,7	100,0	100,0

Det er noen forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen. Tabell 2.10 viser for eksempel at ungdomskolene i Midt- og Nord-Norge er noe overrepresentert. Når det gjelder skolestørrelse er de minste skolene noe underrepresentert, mens de største er svakt overrepresentert, men forskjellene er små. Dette har man også sett i tidligere spørninger.

Tabell 2.12 indikerer at fordelingen i nettoutvalget mellom offentlig og privat organisering samt målform, korresponderer godt med fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	92,6	93,6
Privat	7,4	6,4
Bokmål	78,2	81,7
Nynorsk	21,3	18,0
Samisk	0,3	0,2

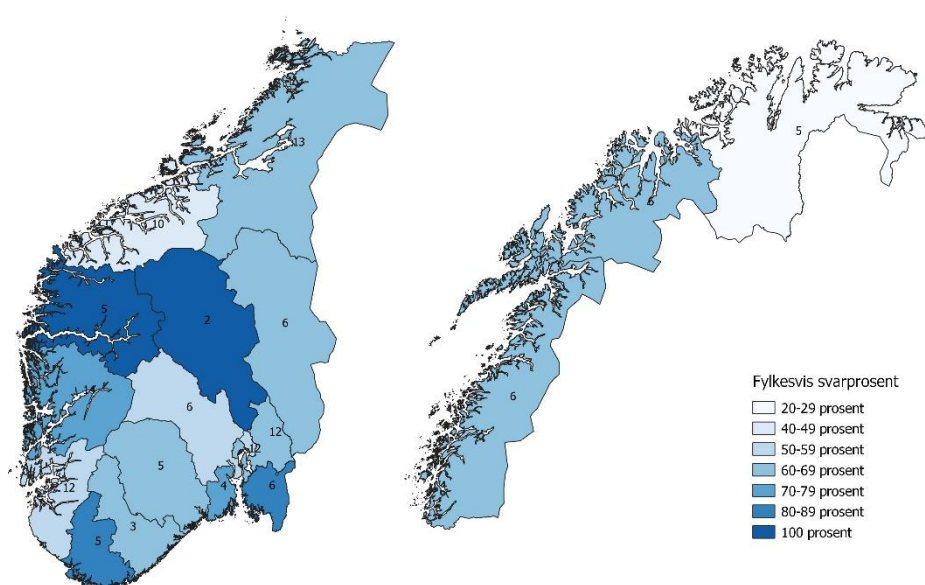
2.4 Videregåendeutvalget: 64 prosent deltakelse og noen skjevheter

132 videregående skoler var med i utvalget våren 2018. Utvalget er hentet fra en populasjon bestående av 389 skoler. Totalt 85 besvarelser ble godkjent, noe som gir en svarprosent på 64,4. 28 skoler valgte å ikke svare på undersøkelsen og tre oppgav at de ikke ønsket å delta. Svarprosenten er 4 prosentpoeng lavere enn vårens spørning. Tabell 2.13 oppsummerer populasjonen og utvalget sortert på fylke samt hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten for de videregående skolene varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.6). Deltakelsen er høy i mange av fylkene, høyest i Oppland og Sogn og Fjordane med 100 prosent. I Finnmark er det kun 1 av de inviterte skolene som har besvart undersøkelsen.

Tabell 2.13 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Oppland	11	2	2	100,0
Sogn og Fjordane	13	5	5	100,0
Østfold	19	6	5	83,3
Vest-Agder	15	5	4	80,0
Vestfold	14	4	3	75,0
Hordaland	43	14	10	71,4
Trøndelag	39	13	9	69,2
Akershus	38	12	8	66,7
Aust-Agder	9	3	2	66,7
Hedmark	17	6	4	66,7
Nordland	18	6	4	66,7
Troms	16	6	4	66,7
Telemark	13	5	3	60,0
Oslo	34	12	7	58,3
Rogaland	34	12	7	58,3
Buskerud	18	6	3	50,0
Møre og Romsdal	27	10	4	40,0
Finnmark	11	5	1	20,0
Totalt (N)	389	132	85	64,4

* Inkludert Svalbard

Figur 2.4 Svarprosent videregående skoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

Tabell 2.14 viser at det er variasjoner mellom de tre ulike typene videregående skoler hvor yrkesfag er noe overrepresentert og studiespesialiserende underrepresentert. Tabell 2.15 viser at det ikke er store avvik mellom utvalg og populasjon når det gjelder skolestørrelse, sett under ett.

Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Studiespes. %		Kombinert %		Yrkesfaglig %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	5,9	5,7	9,4	12,1	2,4	0,8	17,6	18,5
Østlandet	3,5	4,4	18,8	18,5	1,2	0,8	23,5	23,7
Sør- og Vest-Norge	4,7	7,7	24,7	23,9	8,2	4,6	37,6	36,2
Midt- og Nord-Norge	2,4	2,3	18,8	18,5	0,0	0,8	21,2	21,6
Totalt	16,5	20,1	71,8	73,0	11,8	6,9	100,0	100,0

Tabell 2.15 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 250 %		250 – 599 %		600 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	4,7	2,8	4,7	7,7	8,2	8,0	17,6	18,5
Østlandet	8,2	6,9	7,1	8,7	8,2	8,0	23,5	23,7
Sør- og Vest-Norge	14,1	10,8	15,3	15,9	8,2	9,5	37,6	36,2
Midt- og Nord-Norge	5,9	8,5	10,6	7,7	4,7	5,4	21,2	21,6
Totalt	32,9	29,0	37,6	40,1	29,4	30,8	100,0	100,0

Tabell 2.16 indikerer at fordelingen i nettoutvalget når det gjelder offentlig og privat organisering samt målform, korresponderer noe ujevnt med fordelingen i populasjonen. Offentlige skoler er noe underrepresentert og private overrepresentert. Videre er både nynorsk og skoler med begge målformene noe overrepresentert.

Tabell 2.16 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	79,2	75,3
Privat	20,6	24,7
Bokmål	78,7	74,1
Nynorsk	14,7	17,6
Bokmål og nynorsk	5,4	7,1
Samisk	1,0	1,2

2.5 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 1. oktober til 15. november 2018. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Det ble gitt i alt syv påminnelser om undersøkelsen, en per uke og en ekstra de siste dagene. Det ble lagt ekstra arbeid i å forsøke å få svarprosenten opp, blant annet ved å tilpasse påminnelsesmailene til ulike grupper av respondenter. Vi ser at svarprosenten er noe redusert når det gjelder skoleledere i grunnskole og videregående, sammenlignet med våren 2018. Tatt i betraktning at undersøkelsen er et ledd i styrkingen og styringen av skoler og skoleeiere hadde det vært ønskelig med enda høyere deltakelse. Selv om representativiteten er god for mange av gruppene ville høyere deltakelse gjort funnene enda sikrere.

Spørreskjemaet er utarbeidet i samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU. Utdanningsdirektoratet laget det første utkastet. NIFU har kommet med forslag til forbedringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiver selv bestemme innholdet i spørsmålene. Spørsmålene er også pilotert og gjennomgått av en referansegruppe bestående av representanter fra målgruppene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, også tilsendt en lenke til en PDF-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, kan det ha vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere personer i arbeidet med å besvare undersøkelsen. Dette gjelder trolig særlig i fylker og kommuner, men kan også være aktuelt på skoler. Vi har ikke fått noen henvendelser fra respondentene om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

For å få mer kunnskap om belastningen på respondentene, ba vi om å få oppgitt hvem som besvarte undersøkelsen. Fordelingen vises i tabell 2.17.

Tabell 2.17 Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar mulig

Respondenttype	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Rektor	95,2	96,6	94,5	88,2	94,4
Assisterende rektor	1,8	1,7	5,5	14,1	4,2
Inspektør	3,3	4,2	4,4	1,2	3,4
Avdelingsleder	1,8	0,0	4,4	5,9	2,5
Annet	0,7	1,7	2,2	1,2	1,2
Totalt (N)	273	118	91	85	567

Ved både grunnskolene og de videregående skolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende

rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene spiller assisterende rektor en noe større rolle i utfyllingen av besvarelsene enn ved grunnskolene. Det at skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ gjør at summen overstiger 100 ved alle skoleslagene. Totalt er det 3,9 prosent av skoleledere i grunnskolen og 8,3 prosent av skolelederne i videregående som oppgir at det er flere enn en person involvert i utfyllingen.

Totalt 1,2 prosent krysset av for kategorien annet. Deres svar på et åpent spørsmål viser at i denne gruppen finnes teamledere, styreledere, sosiallærere, lærere, dagligleder, administrasjonslærer, studierektorer og økonomisjef.

Lignende spørsmål ble stilt til skoleeierne. I Tabell 2.18 vises hvem som svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen.

Tabell 2.18 Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar mulig

Respondenttype	Kommune)	Fylkeskommune (antall)
(Fylkes)rådmann, assisterende rådmann og lignende	9	0
Skolefaglig ansvarlig (eksempel utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole)	92	10
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	6	8
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, og lignende)	7	4
Annet	1	0

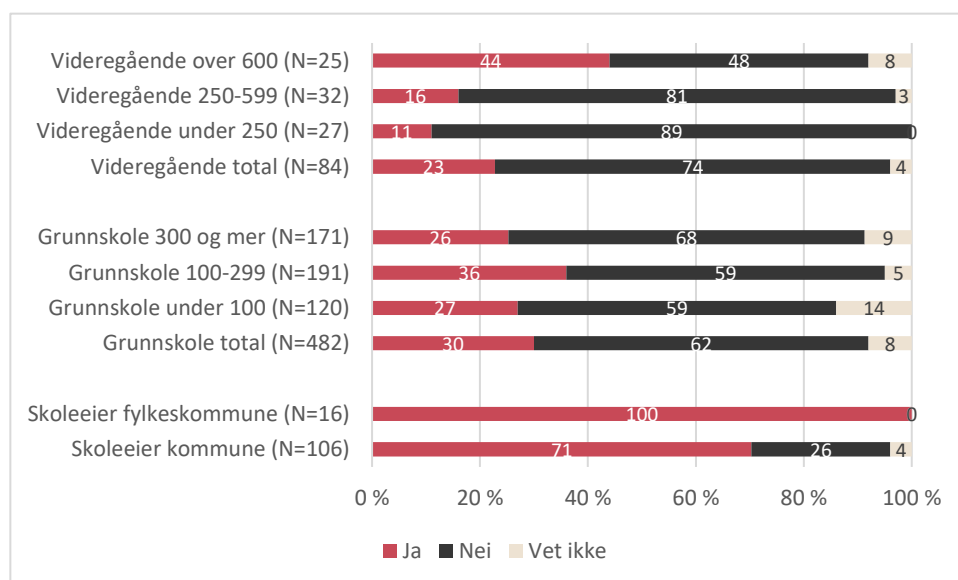
I kommunene og fylkeskommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere (N) som er med, noe som betyr at flere enn en person er involvert. For 7,5 prosent av kommunene har to eller flere vært involvert i besvarelsen. Totalt 5 skoleeiere i fylkeskommunen oppgir at to eller flere har bidratt. For sistnevnte krysset ingen av for «annet». Når det gjelder kommunene oppgir en av dem at kommunalsjef har besvart undersøkelsen.

3 Treffsikkerhet ved tilsyn

Fylkesmannen skal føre tilsyn med områder i regelverket som skoleeier og skoleleder opererer med. Utdanningsdirektoratet ønsker informasjon om hvordan skolene og kommunene opplever at tema for fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet treffer de utfordringene de har. Direktoratet har også behov for å vite om skoler og kommuner gjør endringer etter tilsynet. Skoleeier og skoleleders svar på spørsmålene i dette kapittelet vil inngå i direktoratets evaluering av tilsynsvirk-somheten og evalueringen av det felles nasjonale tilsynet.

3.1 En av tre skoler har hatt tilsyn fra fylkesmannen de siste tre årene

Figur 3.1 viser at under en tredel av grunnskoler (30 prosent) og videregående skoler (23 prosent) har hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste tre årene mens det store flertallet av skoleeiere har hatt det.

Figur 3.1 «Har dere hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste årene?», etter skolestørrelse

Fylkeskommunene skiller seg ut ved at samtlige 16 respondenter svarer at de har hatt tilsyn de siste tre årene. Blant grunnskoler med mindre enn 100 elever svarer 14 prosent «vet ikke». Det er ikke store forskjeller mellom små, mellomstore og store grunnskoler. Det er heller ikke vesentlige forskjeller mellom barneskoler, 1-10 skoler og ungdomsskoler.

Blant ledere på videregående skoler svarer nesten tre av fire at de ikke har hatt tilsyn. Men store videregående skoler (med mer enn 600 elever) skiller seg signifikant fra små og mellomstore videregående skoler da halvparten av lederne på store skoler oppgir at de har hatt tilsyn. Videre analyser viser at videregående skoler i ulike landsdeler av landet svarer likt.

I tabell 3.1 under ser vi på svarene fra grunnskoler i små, mellomstore og store kommuner på spørsmål om de har hatt tilsyn de siste tre årene. I store kommuner er det signifikant færre grunnskoler som oppgir at de har hatt tilsyn fra fylkesmannen de siste tre årene enn ved små (under 3000) og mellomstore (3000-9999) kommuner. I Oslo og Akershus er det signifikant færre ledere på grunnskoler som oppgir at de har hatt tilsyn fra fylkesmannen sammenlignet med grunnskoler fra Øst-Norge, Sør- og Vest-Norge, og Midt- og Nord-Norge. Analyser sortert på skole-type viser at det ikke er forskjeller mellom dem.

Tabell 3.1 «Har dere hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste tre årene?», skoleledere grunnskole etter kommunestørrelse og landsdel

	Ja	Nei	Vet ikke	Totalt
	%	%	%	N
<i>Kommunestørrelse</i>				
Under 3000	50	37	14	52
3000-9999	41	52	8	131
10.000 og mer	22	72	7	299
<i>Landsdel</i>				
Oslo og Akershus	16	78	6	73
Øst-Norge	36	58	6	108
Sør- og Vest-Norge	28	65	7	170
Midt- og Nord-Norge	35	54	11	131
Totalt (N)	30	62	8	482

3.2 Tilsynsrapportene treffer godt og medfører endring

Med mindre annet er spesifisert er spørsmålene som følger stilt til skoleledere og skoleeiere som har svart at de har hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste tre årene.

Tabell 3.2 viser at flertallet av skoleeiere og skoleledere mener at fylkesmannens tilsyn traff områder i regelverket de ikke hadde oppfylt. Skoleeiere ser ut til

å være noe mer positive enn skoleledere. Hele 30 prosent av skoleeiere svarer at tilsynet «i stor grad» traff områder i regelverket de ikke hadde oppfylt, mens 21 prosent av skoleledere svarte det samme.

Skoleledere i grunnskole og videregående svarer helt likt, og det er svært liten forskjell mellom skoleeiere i fylkeskommune og kommune.

Tabell 3.2 «I hvilken grad traff fylkesmannens tilsyn områder i regelverket dere ikke hadde oppfylt?», skoleledere og skoleeiere

	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Total
	%	%	%	%	N
Skoleleder (grunn- og videregående skole)	25	50	21	5	163
Skoleeier (kommune og fylkeskommune)	19	48	30	3	91

Videre ble skoleeiere og skoleledere spurt i hvilken grad tilbakemeldingene i tilsynsrapportene førte til konkrete endringer på skolen eller skolene. Tabell 3.3 viser at skoleledere og skoleeiere svarer likt og det er ingen forskjell på ledere i grunn- og videregående skole, eller mellom skoleeiere i kommune og fylkeskommune. Det store flertallet mener at tilsynsrapportene har ført til konkrete endringer ved skolene. Hele 40 prosent blant både skoleeier og skoleleder svarer at tilsynsrapporten «i stor grad» har ført til endring på skolen eller skolene. Halvparten av skoleeierne svarer «i noen grad», mens 41 prosent av skoleledere svarte «i noen grad».

Tabell 3.3 «I hvilken grad førte tilbakemeldingene i tilsynsrapportene til konkrete endringer på skolen/skolene?», skoleledere og skoleeiere

	I liten grad	I noen grad	I stor grad	Vet ikke	Total
	%	%	%	%	N
Skoleleder (grunn- og videregående skole)	11	41	41	8	160
Skoleeier (kommune og fylkeskommune)	5	51	40	5	89
Totalt (N)	8	45	41	6	249

Skoleeiere i kommune og fylkeskommune ble spurt om de har gjort endringer ved øvrige skoler i kommunen/fylkeskommunen basert på funn fra tilsyn. Tabell 3.4 viser at litt over halvparten av skoleeierne i kommuner og fylkeskommuner (henholdsvis 55% og 50%) svarer «ja, ved de fleste skolene». I fylkeskommunen svarer den andre halvparten av de 16 respondentene at rapportene har ført til endring ved noen av skolene. I kommunene svarer 25 prosent «ja, ved noen av skolene», 11 prosent svarer «nei», og 9 prosent har oppgitt at de ikke vet.

Tabell 3.4 «Har dere gjort endringer ved øvrige skoler i kommunen/fylkeskommunen basert på funn fra tilsyn?», skoleeiere

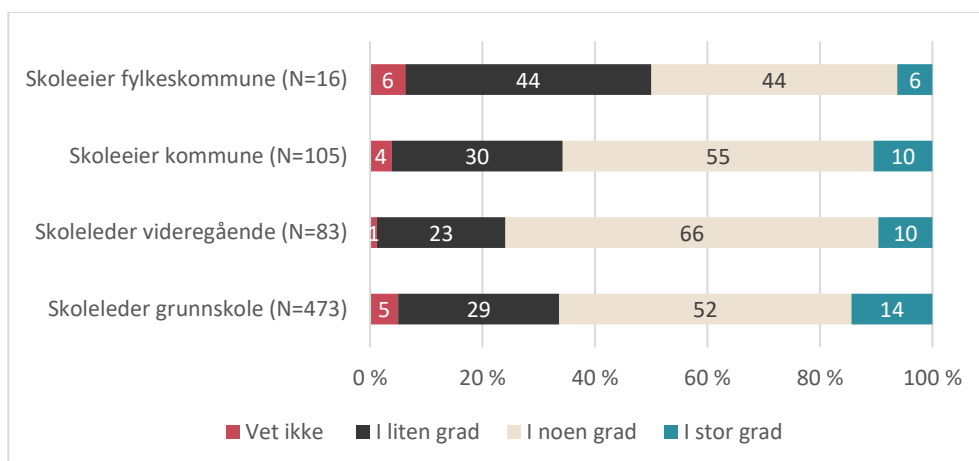
	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune	Total
	%	%	%
Nei	11	0	9
Ja, ved noen av skolene	25	50	30
Ja, ved de fleste skolene	55	50	54
Vet ikke	9	0	8
Totalt (N)	75	16	91

I tabell 3.5 ser vi at nesten alle skoleeiere i kommune og fylkeskommune svarer ja på spørsmål om de har brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i deres forsvarlige system. Merk at antall respondenter er lavt da det kun er skoleeiere som har fått spørsmålet. 6 prosent av skoleeiere i fylkeskommunene har svart nei, men det utgjør kun en respondent, og 3 prosent av skoleeiere i kommunene har svart nei og det utgjør 3 respondenter.

Tabell 3.5 «Har dere brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i deres forsvarlige system?», skoleeiere

	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune	Total
	%	%	%
Ja	92	94	92
Nei	3	6	3
Vet ikke	5	0	4
Totalt (N)	75	16	91

Avslutningsvis ser vi i figur 3.2 i hvilken grad skoleeier og skoleleder oppgir at de bruker informasjon fra andre tilsynsrapporter fra fylkesmannen i endringsarbeid på skolen/skolene. Dette spørsmålet ble stilt til alle, også de som svarte nei på spørsmål om de har hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste tre år. Over halvparten av skoleledere og skoleeiere svarer at de «i noen grad» bruker andre rapporter. Blant ledere i grunnskolen svarer 14 prosent «i stor grad», og en tredel svarer «i liten grad». Ledere i videregående svarer relativt likt. Blant skoleeiere svarer 30 prosent i kommunene «i liten grad», i fylkeskommunen svarer like mange «i liten grad» og «i noen grad».

Figur 3.2 «I hvilken grad bruker dere informasjon fra andre tilsynsrapporter fra fylkesmannen i endringsarbeid på skolen/skolene?», alle respondentgrupper

Videre analyser viser at det ikke er forskjell i svarene til skoleledere og skoleeiere som har hatt tilsyn fra fylkesmannen de siste tre årene og de som ikke har det når det kommer til bruk av andre tilsynsrapporter fra fylkesmannen.

3.3 Oppsummering

Fylkesmannen skal føre tilsyn med områder i regelverket som skoleeier og skoleleder opererer med. Utdanningsdirektoratet ønsker informasjon om hvordan skolene og kommunene opplever at tema for fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet treffer i forhold til de utfordringene de har. Direktoratet har også behov for å vite om skoler og kommuner gjør endringer etter tilsynet.

Under en tredel av grunnskoler (30%) og videregående skoler (23%) oppgir at de har hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste tre årene, mens det store flertallet av skoleeiere i kommunen (71%) har hatt det. Samtlige fylkeskommuner svarer at de har hatt tilsyn de siste tre årene. Over halvparten av skoleeiere og skoleledere mener at fylkesmannens tilsyn traff områder i regelverket de ikke hadde oppfylt. Skoleeiere opplever dette i noe større grad enn skoleledere.

Det store flertallet mener at tilsynsrapportene «i noen grad» eller «i stor grad» har ført til konkrete endringer ved skolene. Hele 40 prosent blant både skoleeiere og skoleledere svarer at tilsynsrapporten «i stor grad» har ført til endring på skolen eller skolene. Ledere og eiere svarer likt og det er ingen forskjell på ledere på grunn- og videregående skoler, eller mellom skoleeiere i kommune og fylkeskommune.

Skoleeiere i kommune og fylkeskommune ble spurt om de har gjort endringer ved øvrige skoler i kommunen/fylkeskommunen basert på funn fra tilsyn. Litt over halvparten av skoleeierne i kommuner og fylkeskommuner svarer «ja, ved de fleste skolene». Blant fylkeskommunene svarer de resterende at rapportene har

ført til endring ved noen av skolene. Blant kommunene svarer 25 prosent «ja, ved noen av skolene» og 11 prosent svarer «nei».

Nesten alle skoleeiere i kommune og fylkeskommune svarer ja på spørsmål om de har brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i deres forsvarlige system. Avslutningsvis ble alle respondenter spurt i hvilken grad skoleeier og skoleleder oppgir at de bruker informasjon fra andre tilsynsrapporter fra fylkesmannen i endringsarbeid på skolen/skolene. Over halvparten av ledere i grunnskolen og to av tre i videregående svarer at de «i noen grad» bruker andre rapporter. Rundt halvparten av skoleeiere i kommunene og fylkeskommunene svarer «i noen grad».

4 Innføring av norm for lærertetthet

Norm for lærertetthet trådte i kraft august 2018. Fra det tidspunktet skal det maksimalt være 16 elever per lærer fra 1. til 4. trinn og 21 elever per lærer fra 5. til 10. trinn. August 2019 skjerpes normen ytterligere med maksimalt 15 elever per lærer på 1.–4. trinn og 20 elever på 5.–10. trinn. Beregninger fra Utdanningsdirektoratet viser at det da vil være behov for i overkant av 1 200 nye undervisningsårsverk i grunnskolen for å oppfylle normen.

Regjeringen beskriver innføringen som en *lærernorm* og ikke en *voksennorm*. Det er likevel åpnet for unntak fra normen dersom det ikke er kvalifiserte søkere til lærerstillingene. Kommunene må budsjettere med midler til det antallet lærere de trenger, de må lyse ut stillingene minst en gang i halvåret, og dersom en kvalifisert lærer søker må de ansette. Unntaksmuligheten er åpen frem til januar 2020.

Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om sektorens erfaringer knyttet til rekruttering og bruk av nye lærere. Spørsmål ble stilt til både skoleledere i grunnskolen og kommunale skoleeiere. Innsamlet data vil danne utgangspunkt for senere evalueringer, men også fungere som et selvstendig kunnskapsgrunnlag når det gjelder sentrale problemområder relatert til innføringen av norm for lærertetthet.

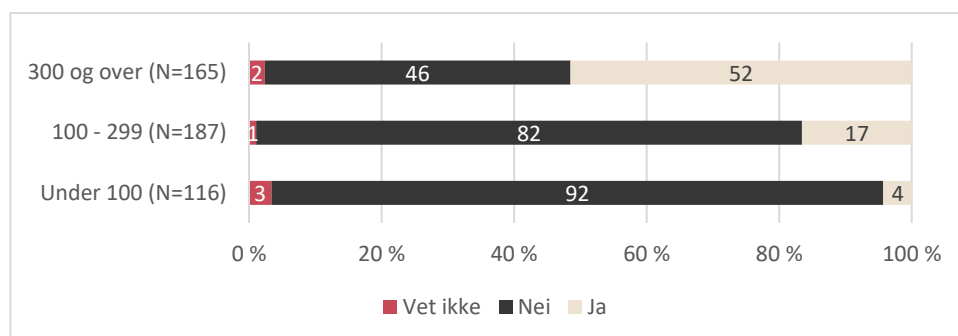
4.1 En av fire skoler har rekruttert som følge av normen

Tabell 4.1 viser at totalt 26 prosent av skolelederne oppgir at de har rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet.

Tabell 4.1 «Har skolen rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter skoletype

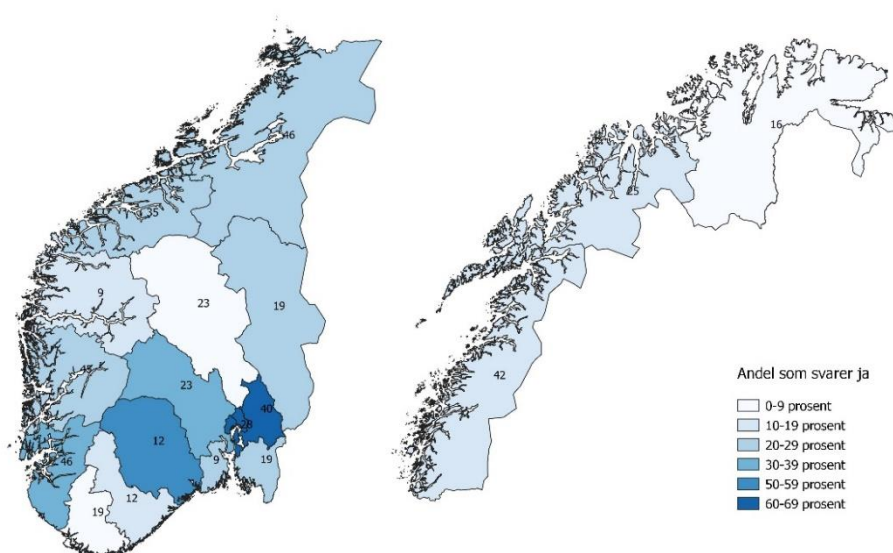
	Barneskole	1 – 10-skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
Ja	29	16	28	26
Nei	68	81	73	72
Vet ikke	3	3	0	2
Totalt (N)	265	112	91	468

Videre viser tabellen at det er en signifikant lavere andel av 1-10 skolene som oppgir at de har rekruttert nye lærere sammenlignet med barne- og ungdomsskolene. Omtrent 70 prosent av 1-10 skolene har færre en 300 elever, noe som kan bidra til å forklare den lavere andelen som har rekruttert lærere. Figur 4.1 indikerer en sammenheng mellom nyansettelser og skolestørrelse. 52 prosent av skolene med 300 elever eller flere oppgir at de har rekruttert lærere i 2018 som følge av normen. Kun fire prosent av skolene med mindre enn 100 elever oppgir tilsvarende.

Figur 4.1 «Har skolen rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter skolestørrelse

Figur 4.2 gir et bilde av den fylkesvis variasjonen. De ulike fargekodene illustrerer andel skoler per fylke som oppgir at de har ansatt nye lærere. Merk at andel er regnet ut på bakgrunn av antall skoleledere som har besvart spørsmålet (vist i kartet). Det er også viktig å huske på at det er ulik svarprosent i det enkelte fylke totalt sett (se kapittel 1). Funnene bør derfor leses med forbehold om dette.

Figur 4.2 «Har skolen rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», andel som svarer «ja», fylkesvis fordeling, antall i utvalget vist i kart

Kommunene fikk tilsvarende spørsmål som skolelederne når det gjaldt rekruttering. Tabell 4.2 viser fordelingen for begge respondentgruppene etter landsdel. Totalt 41 prosent av skoleeierne oppgir at skoler i deres kommune har ansatt nye lærere som følge av ny norm for lærertetthet. For begge gruppene finner man den høyeste andelen som oppgir dette i Oslo og Akershus.

Tabell 4.2 «Har skolen(e) rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter landsdel

	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
<i>Skoleeier</i>					
Ja	86	36	44	32	41
Nei	14	64	51	68	57
Vet ikke	0	0	5	0	2
Totalt (N)	7	25	39	34	105
<i>Skoleleder</i>					
Ja	63	23	21	16	26
Nei	37	73	78	81	72
Vet ikke	0	4	1	3	2
Totalt (N)	68	105	166	129	468

Det ble også gjort en analyse av rekruttering og kommunestørrelse, for begge gruppene. Merk at vi her benytter en annen gruppering når det gjelder antall innbyggere enn i øvrige kapitler. Tabell 4.3 viser at andelen som svarer at de har rekruttert øker med antall innbyggere i kommunen.

Tabell 4.3 «Har skolen(e) rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter innbyggertall

	Under 5000	5000-19999	20.000 eller mer	Totalt
	%	%	%	%
<i>Skoleeier</i>				
Ja	18	47	83	41
Nei	80	53	13	57
Vet ikke	2	0	4	2
Totalt (N)	50	32	23	105
<i>Skoleleder</i>				
Ja	6	14	45	26
Nei	91	84	54	72
Vet ikke	3	3	1	2
Totalt (N)	103	158	207	468

4.2 Skolene har i snitt ansatt to årsverk

De 121 skolelederne som svarte at de har rekruttert nye lærere i 2018 ble bedt om å oppgi antall nyansettelser. Totalt 113 skoleledere besvarte spørsmålet. Tabell 4.4 viser at det i gjennomsnitt ble ansatt to lærere i barne- og ungdomskolene og noe over dette ved 1-10 skolene. Sortert på skolestørrelse øker antallet ansettelser med antall elever. Merk at tallene er noe usikre. Dette skyldes at respondentene ble bedt om å oppgi *antall* lærere. Det betyr at vi ikke vet med sikkerhet hvorvidt en lærer utgjør et helt årsverk. Noen respondenter har eksempelvis oppgitt verdien 0.2. Gjennomsnittsverdien kan derfor potensielt bestå av både årsverk og antall lærere.

Tabell 4.4 Antall lærere ansatt som følge av ny norm for lærertetthet, etter skole-type og skolestørrelse

	Gjennomsnitt	Totalt
Barneskole	2.03	73
1 – 10-skole	2.51	16
Ungdomsskole	2.01	24
Totalt	2.09	113
Under 100	1.05	4
100-299	1.38	29
300 eller mer	2.41	80
Totalt	2.10	113

Fordelt på landsdel ser man at gjennomsnittet for nyansettelser er størst i Oslo og Akershus, mens det er relativt jevnt mellom de øvrige landsdelene.

Tabell 4.5 Antall lærere ansatt som følge av ny norm for lærertetthet, etter landsdel

	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Gjennomsnitt	2,73	1,70	1,78	1,68	2,10
Totalt (N)	41	23	32	17	113

4.3 En tredjedel av skolene oppgir at kommunen har lagt føringer

Av de 121 skolelederne og 43 skoleeierne som svarte *ja* på spørsmål om nyansettelser, svarer totalt 36 prosent av skolelederne og 49 prosent av skoleeierne at kommunen har lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes. Svarfordelingene er vist i tabell 4.6 og 4.7.

Tabell 4.6 «Har kommunen lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes?», skoleleder etter skoletype

	Barneskole %	1 – 10-skole %	Ungdomsskole %	Totalt %
Ja	40	39	20	36
Nei	53	50	72	56
Vet ikke	8	11	8	8
Totalt (N)	78	18	25	121

Tabellene indikerer at andelen skoleledere som svarer ja varierer etter skoletype. Det er også noe variasjon i skoleeierens svar etter kommunestørrelse, hvor kommuner i midtkategorien skiller seg fra de øvrige ved å ha en lav andel som svarer ja.

Tabell 4.7 «Har kommunen lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes?», skoleeier etter innbyggertall

	Under 5000 %	5000-19999 %	20.000 eller mer %	Totalt %
Ja	56	33	58	49
Nei	11	0	0	2
Vet ikke	33	67	42	49
Totalt (N)	9	15	19	43

De respondentene som oppga at kommunen har lagt føringer, fikk også mulighet til å spesifisere disse. Totalt 37 skoleledere og 20 skoleledere gav kvalitative svar. En forkortet og anonymisert versjon er vist i vedlegg B, tabell B.1 og B.2.

Samtlige skoleeiere ble også spurt hvorvidt norm for lærertetthet fører til at kommunen har endret ressursfordelingen mellom skoler på en måte kommunen ellers ikke ville ha gjort. Tabell 4.8 viser svarfordeling etter landsdel. Totalt 23 prosent svarer ja på spørsmål om dette og den høyeste andelen finner man i Oslo og Akershus. Merk at det er et svært lite antall respondenter i enkelte av landsdelene.

Tabell 4.8 «Fører norm for lærertetthet til at kommunen har endret ressursfordelingen mellom skoler på en måte kommunen ellers ikke ville ha gjort?», etter landsdel

	Oslo og Akershus %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Totalt %
Ja	57	25	15	24	23
Nei	43	67	82	74	73
Vet ikke	0	8	3	3	4
Totalt (N)	7	24	39	34	104

Tabell 4.9 viser at det er i de største kommunene hvor flest oppgir at det har vært behov for å endre ressursfordelingen mellom skoler.

Tabell 4.9 «Fører norm for lærertetthet til at kommunen har endret ressursfordelingen mellom skoler på en måte kommunen ellers ikke ville ha gjort?», etter innbyggertall

	Under 5000	5000-19999	20.000 eller mer	Totalt
	%	%	%	%
Ja	10	25	50	23
Nei	5	7	11	73
Vet ikke	4	6	0	4
Totalt (N)	50	32	22	104

4.4 Hvordan benyttes de ekstra lærerressursene?

Tabell 4.10 viser andel skoleledere som krysser av på alternativer om hvordan de nye ressursene er tenkt benyttet, etter skoletype. Merk at flere avkrysninger var mulig.

Tabell 4.10 «Hvordan har dere valgt å benytte de ekstra lærerressursene ved din skole?», etter skoletype

	Barneskole	1 – 10-skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
I hovedsak ved å opprette nye klasser/grupper	12	11	16	12
I hovedsak ved å sette ressursene inn i eksisterende grupper, som tolærerordning	81	78	72	79
Lavere gruppestørrelse i enkelte fag	30	33	40	32
Midlertidig nivådifferensiering	14	11	28	17
Til gjennomføring av intensivkurs på 1.-4. trinn	59	33	0	43
Annet	4	0	0	3
Totalt (N)	78	18	25	121

Høyest oppslutning totalt sett får alternativet *I hovedsak ved å sette ressursene inn i eksisterende grupper, som tolærerordning*. Respondentene hadde også mulighet til å krysse av for annet og ble i så fall bedt om å spesifisere dette. Totalt fire skoleledere krysset av for dette, hvorav tre utdypet. Svarene gjengis i det følgende:

- Vi er en baseskole. Ressursene er fordelt på 1.-4. trinn for å styrke lærertettheten her. Vi har samtidig gått ned på andre ansatte (assistenter og barnevernspedagoger)
- Tilpasset undervisning
- Opprettholde mindre klasser

Det ble gjort analyser sortert på henholdsvis skolestørrelse, landsdel og innbyggertall, men her er antall respondenter tidvis såpass lavt at prosenteringen vil være misvisende.

De skolelederne som krysset av for alternativet *lavere gruppestørrelse i enkelte fag* ble bedt om å oppgi hvilke fag det gjelder. Dette var totalt 39 respondenter. Svarfordelingen er vist i tabell 4.11. Merk at flere avkryssninger var mulig.

Tabell 4.11 Skoleledere som oppgir at ekstra lærerressurs benyttes til lavere gruppestørrelser i fag. Hvilke fag, etter skoletype

	Barneskole	1 – 10-skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
Norsk	96	100	60	87
Matte	100	83	70	90
Engelsk	52	50	50	51
Kroppsøving	0	0	0	0
Estetiske fag	30	17	60	36
Andre fag	17	0	30	18
Totalt (N)	23	6	10	39

Høyest andel oppgir at matematikk og norsk er de fagene hvor den ekstra ressursen benyttes for å gi lavere gruppestørrelse i enkelte fag. Ingen respondenter krysser av for kroppsøving. Merk at antall respondenter er lavt.

4.5 Fysiske rammer begrenser hvordan ressursene benyttes

Skolene som har rekruttert lærere i 2018 fikk også spørsmål om hvorvidt fysiske rammer på skolen, som for eksempel mangel på ledige undervisningsrom, legger begrensninger for hvordan ressursene kan benyttes. Svarfordeling sortert på skoletype er vist i tabell 4.12 (neste side).

Tabell 4.12 Fysiske begrensninger for hvordan ressursene kan benyttes, etter skole-type

	Barneskole	1 – 10-skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
Ja	68	44	63	63
Nei	32	56	38	37
Totalt (N)	78	18	24	120

Totalt 63 prosent oppgir at fysiske rammer begrenser hvordan ressursen kan benyttes. Videre indikerer tabell 4.13 at utfordringen er størst ved de mellomstore og største skolene. Det er relativt jevnt når man sorterer på kommunestørrelse.

Tabell 4.13 Fysiske begrensninger for hvordan ressursene kan benyttes, etter skole-størrelse

	Under 100	100-299	300 eller mer	Totalt
	%	%	%	%
Ja	20	71	63	63
Nei	80	29	37	37
Totalt (N)	5	31	84	120

4.6 Over halvparten av skolene har behov for rekruttering de neste tre årene

Samtlige skoleledere i grunnskolen fikk spørsmål om hvorvidt det er behov for å rekruttere lærere de neste tre årene. Tabell 4.14 viser at totalt 56 prosent oppgir dette.

Tabell 4.14 «Har skolen behov for å rekruttere lærere de neste tre årene?», etter skolestørrelse

	Under 100	100-299	300 eller mer	Totalt
	%	%	%	%
Ja	36	59	66	56
Nei	47	25	15	27
Vet ikke	16	16	20	17
Totalt (N)	49	128	290	467

De høyeste andelene finner man ved de største skolene. Analyser sortert på skole-type viser at det er jevnt mellom dem. Når det gjelder landsdel skårer Oslo og Akershus høyere enn de øvrige landsdelene (77 prosent versus 49-57 prosent).

De skolelederne som svarte *ja* på spørsmål om rekruttering de neste tre årene, fikk mulighet til å oppgi årsaker til at skolen har behov for dette. Dette utgjorde

totalt 260 respondenter. Tabell 4.15 viser andel som krysser av på de ulike alternativene, etter skolestørrelse. Merk at flere avkryssninger var mulig.

Tabell 4.15 «Hva er årsakene til at skolen må rekruttere flere lærere de neste tre årene?», etter skolestørrelse

	Under 100	100-299	300 eller mer	Totalt
	%	%	%	%
Fordi lærere nærmer seg pensjonsalder	55	78	69	70
For å oppfylle krav i norm for lærertetthet	10	27	49	34
Annet	48	19	23	25
Totalt (N)	42	110	108	260

Majoriteten oppgir at årsaken er at lærere nærmer seg pensjonsalder. Omtrent en tredjedel oppgir at norm for lærertetthet er årsaken. Respondentene hadde også mulighet til å krysse av for annet og ble i så fall bedt om å spesifisere dette. Totalt 66 skoleledere gav kvalitative svar. En forkortet og anonymisert versjon er vist i vedlegg B, tabell B.3.

Samtlige skoleledere ble også forspurt om hvorvidt de har opplevd vansker med rekruttering det siste året. Tabell 4.16 viser skoleledernes svar etter landsdel.

Tabell 4.16 «Har skolen opplevd vansker med rekruttering det siste året?», etter landsdel

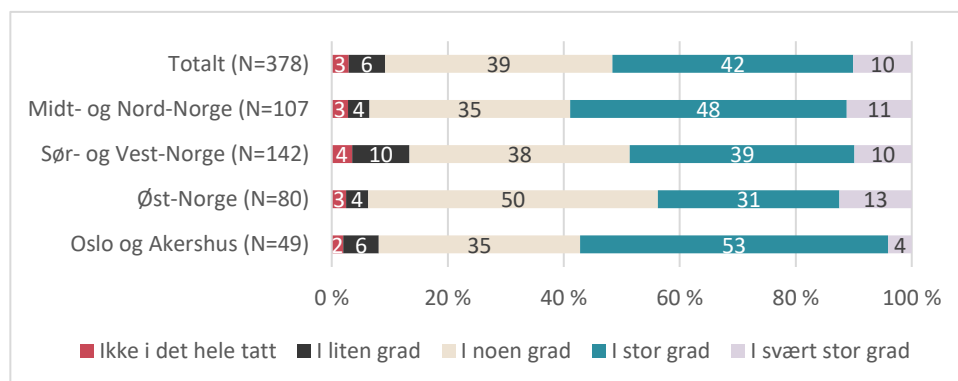
	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja	55	41	34	39	40
Nei	45	58	64	58	58
Vet ikke	0	1	2	3	2
Totalt (N)	69	103	167	129	468

Totalt 40 prosent oppgir at de har opplevd vansker med rekruttering. Den største andelen som oppgir dette finner man i Oslo og Akershus. Forskjellen fra de øvrige landsdelene er signifikant. Analyser sortert på skoletype og skolestørrelse viser at det ikke er forskjeller mellom dem. Når det gjelder kommunestørrelse svarer 47 prosent av de minste kommunene at de har opplevd utfordringer, tilsvarende tall for midtkategorien og de største kommunene er 44 og 33 prosent. Det er altså de største kommunene som opplever minst utfordringer knyttet til rekruttering.

Figur 4.3 (neste side) gir videre et bilde av den fylkesvise variasjonen i andel skoler per fylke som svarer «ja» på spørsmål om vansker. Som påpekt tidligere er andel regnet ut på bakgrunn av antall skoleledere som har besvart spørsmålet og funnene bør derfor leses med forbehold.

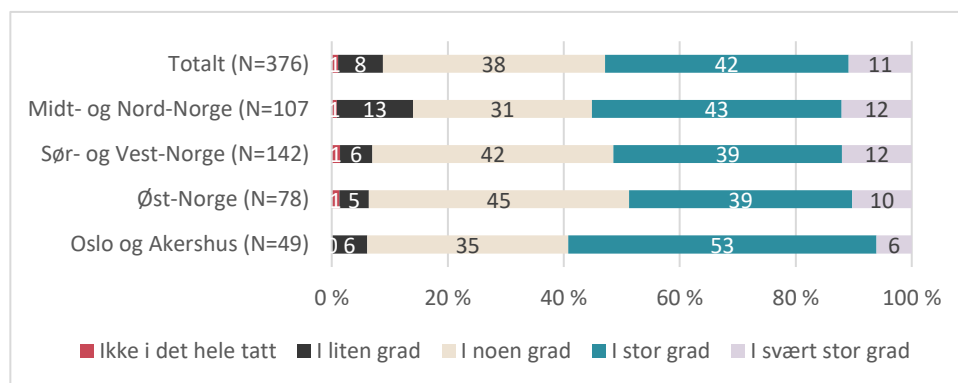
4.7 Skoleledere har blitt bedre til å identifisere elever som står i fare for å henge etter

Skoleledere med barnetrinn (1.-4.) ble bedt om å vurdere hvorvidt skolen inneværende år har blitt bedre til å 1) identifisere elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skrijving eller regning og 2) til å tilby intensivopplæring til elever som står i fare for å bli hengende etter i disse fagene. Skoleledernes vurderinger etter landsdel vist i figur 4.4 og 4.5.

Figur 4.4 «Har skolen inneværende år blitt bedre i stand til å identifisere elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skrijving eller regning på 1. -4. trinn?», etter landsdel

Totalt oppgir over halvparten at skolen i stor eller svært stor grad har blitt bedre til å identifisere elever som står i fare for å bli hengende etter. Det er noen variasjoner mellom landsdelene, men generelt krysser 44 prosent eller flere av for de to mest positive alternativene.

Figur 4.5 «Har skolen inneværende år blitt bedre i stand til å tilby intensivopplæring til elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skrijving og/eller regning i 1.-4. trinn?», etter landsdel

Det samme mønsteret finner man når det gjelder vurderinger knyttet til det å tilby intensivopplæring. En analyse viser også at det ikke er forskjeller i svarmønster når man sammenligner rene barneskoler og 1-10 skoler.

4.8 Oppsummering

Innføringen av norm for lærertetthet trådte i kraft august 2018 og Utdanningsdirektoratet ønsker på dette tidspunktet kunnskap om sektorens erfaringer knyttet til rekruttering og bruk av nye lærere. Spørsmål ble stilt til både skoleledere i grunnskolen og kommunale skoleeiere. Oppsummert finner vi følgende:

- 26 prosent av skolelederne og 41 prosent av skoleeierne oppgir at de har rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet.
- I gjennomsnitt har barne- og ungdomskolene ansatt to lærere, mens 1-10 skolene ligger noe over dette.
- Majoriteten oppgir at de nye ressursene skal settes inn i eksisterende grupper, som tolærerordning.
- Når det gjelder vansker knyttet til rekruttering sist år oppgir 40 prosent at de har opplevd dette. Størst andel finner man i Oslo og Akershus.
- På spørsmål om hvordan man løser dette får alternativet *ansetter personer som ikke oppfyller kompetansekravene* høyest oppslutning.

Totalt oppgir 26 prosent av skolelederne og 41 prosent av skoleeierne at de har rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet. Skoleledernes svar samvarierer med skolestørrelse. 52 prosent av skolene med 300 elever eller flere oppgir at de har ansatt nye lærere, mens tallet for de mellomstore og minste er henholdsvis 17 og 4 prosent. For begge gruppene finner man den høyeste andelen i Oslo og Akershus og at andelen øker med antall innbyggere i kommunen.

Skolene har i gjennomsnitt ansatt to lærere i barne- og ungdomskolene og noe over dette ved 1-10 skolene. Antallet ansettelser øker med antall elever. Totalt 36 prosent av skolelederne og 49 prosent av skoleeierne oppgir at kommunen har lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes.

På spørsmål om hvordan ressursene er tenkt benyttet får alternativet *I hovedsak ved å sette ressursene inn i eksisterende grupper, som tolærerordning* høyest oppslutning. De skolelederne som krysset av for alternativet *lavere gruppestørrelse i enkelte fag* ble bedt om å oppgi hvilke fag det gjelder. Høyeste andeler finner man knyttet til matematikk og norsk.

Skolene som har rekruttert lærere i 2018 fikk også spørsmål om hvorvidt fysiske rammer på skolen, som for eksempel mangel på ledige undervisningsrom, legger begrensninger for hvordan ressursene kan benyttes. Totalt 63 prosent oppgir at fysiske rammer begrenser hvordan ressursen kan benyttes.

Samtlige skoleledere i grunnskolen fikk spørsmål om hvorvidt det er behov for å rekruttere lærere de neste tre årene. Totalt 56 prosent oppgir dette. De høyeste andelene finner man ved de største skolene. Oslo og Akershus skårer høyere enn de øvrige landsdelene (77 prosent versus 49-57 prosent). Videre fikk de skolelederne som svarte *ja* om rekruttering neste tre år spørsmål om årsaker til dette. Majoriteten oppgir at årsaken er at lærere nærmer seg pensjonsalder. Omtrent en tredjedel oppgir at norm for lærertetthet er årsaken.

På spørsmål om vansker knyttet til rekruttering det siste året oppgir 40 prosent at de har opplevd dette. Størst andel finner man i Oslo og Akershus. Disse fikk videre spørsmål om hvordan skolen har løst dette. Alternativet *ansetter personer som ikke oppfyller kompetansekravene* er det som for høyest oppslutning.

Skoleledere med barnetrinn (1.-4.) fikk ble bedt om å vurdere hvorvidt skolen inneværende år har blitt bedre til å 1) identifisere elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning og 2) til å tilby intensivopplæring til elever som står i fare for å bli hengende etter i disse fagene. Totalt oppgir over halvparten at skolen i stor eller svært stor grad har blitt bedre til å identifisere elever som står i fare for å bli hengende etter. Det samme mønsteret finner man når det gjelder vurderinger knyttet til det å tilby intensivopplæring.

5 Fagfornyelsen

Høsten 2020 innføres et nytt læreplanverk i norsk skole. Utdanningsdirektoratet ønsker informasjon om hvor godt kjent Fagfornyelsen er, og hva skoler og skoleeiere har behov for av støtte i arbeidet med å ta i bruk nye læreplaner.

Spørsmålene gikk til skoleledere i grunnskoler og i videregående, og til skoleeiere i kommuner og fylker.

5.1 Kjennskap til og arbeid med Fagfornyelsen

Innledningsvis ble det spurt om i hvilken grad skoleledere og skoleeiere hadde kjennskap til intensjonene med Fagfornyelsen. Tabell 5.1 viser at mange skoleledere i grunnskolen og videregående og skoleeiere i kommunen og fylkeskommunen har kjennskap til intensjonene med Fagfornyelsen i stor eller svært stor grad. Totalt sett er det ingen som ikke kjenner til Fagfornyelsen, og bare 3 prosent som sier at de kjenner til intensjonene med Fagfornyelsen i liten grad.

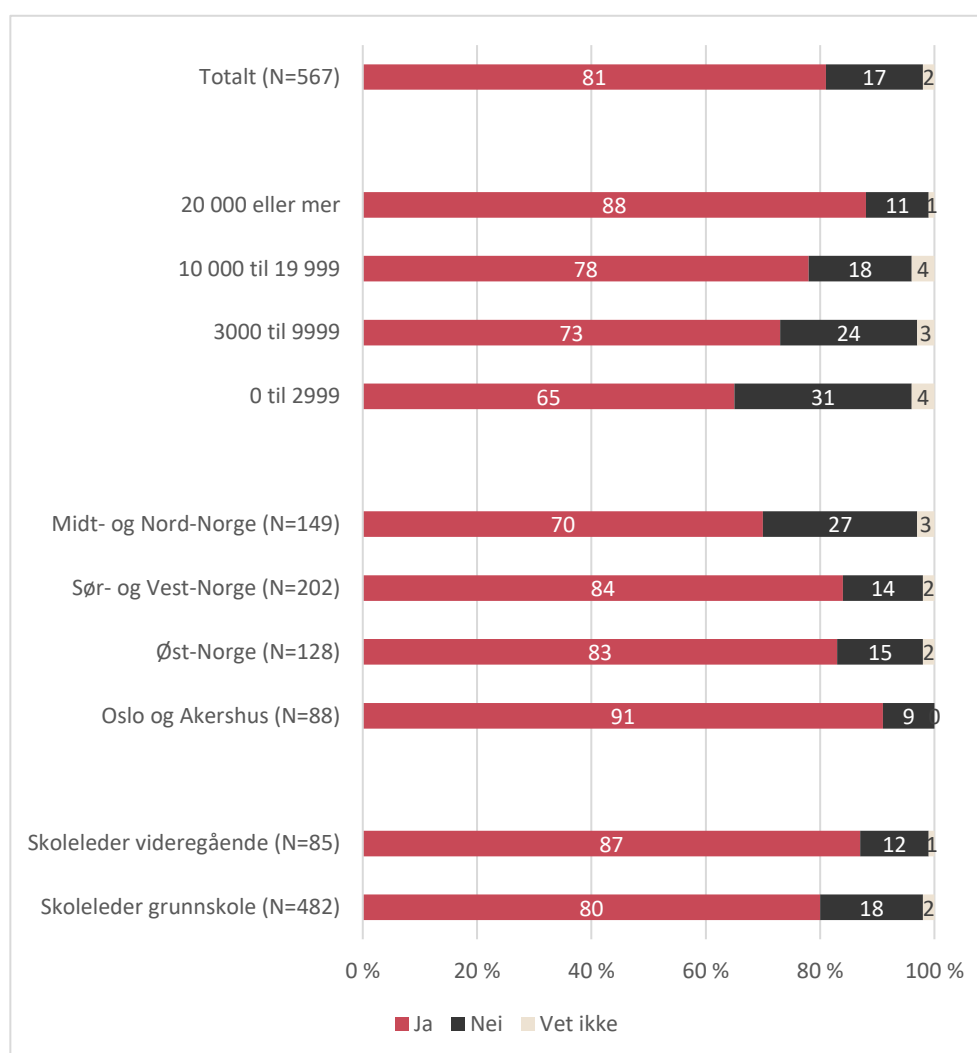
Tabell 5.1 «I hvilken grad kjenner skolen/kommunen/fylkeskommunen til intensjonene med Fagfornyelsen?», etter respondentgruppe

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskom- mune	Total
	%	%	%	%	%
Ikke i det hele tatt	0	0	0	0	0
I liten grad	4	1	4	0	3
I noen grad	38	26	20	0	33
I stor grad	47	54	59	37	50
I svært stor grad	11	19	18	63	14
N	481	85	106	16	688

Skolelederne og eierne ble spurt om skolen, kommunen eller fylkeskommunene hadde startet å arbeide med overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen. Figur 5.1 viser en oversikt over svarene til skoleledere, fordelt på innbyggertall (kommune), landsdeler og skolenivå (grunnskole eller videregående). Totalt sier 81 prosent av skolelederne at de har startet å arbeide med overordnet del eller

andre deler av Fagfornyelsen. Det er ikke vesentlige forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen og videregående. Inndelingene av innbyggertall viser at det er de minste kommunene som har lavest andel skoleledere som svarer ja på at de har startet arbeidet, med 65 prosent sammenlignet med 73-88 prosent hos større kommuner.

Blant landsdelene er det Midt- og Nord-Norge som har den laveste andelen som har startet med Fagfornyelsen, med 70 prosent sammenlignet med 83 til 91 prosent for de øvrige landsdelene.

Figur 5.1 «Har skolen, kommunen eller fylkeskommunen startet å arbeide med Overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen?» skoleledere etter innbyggertall, landsdel og skoletype

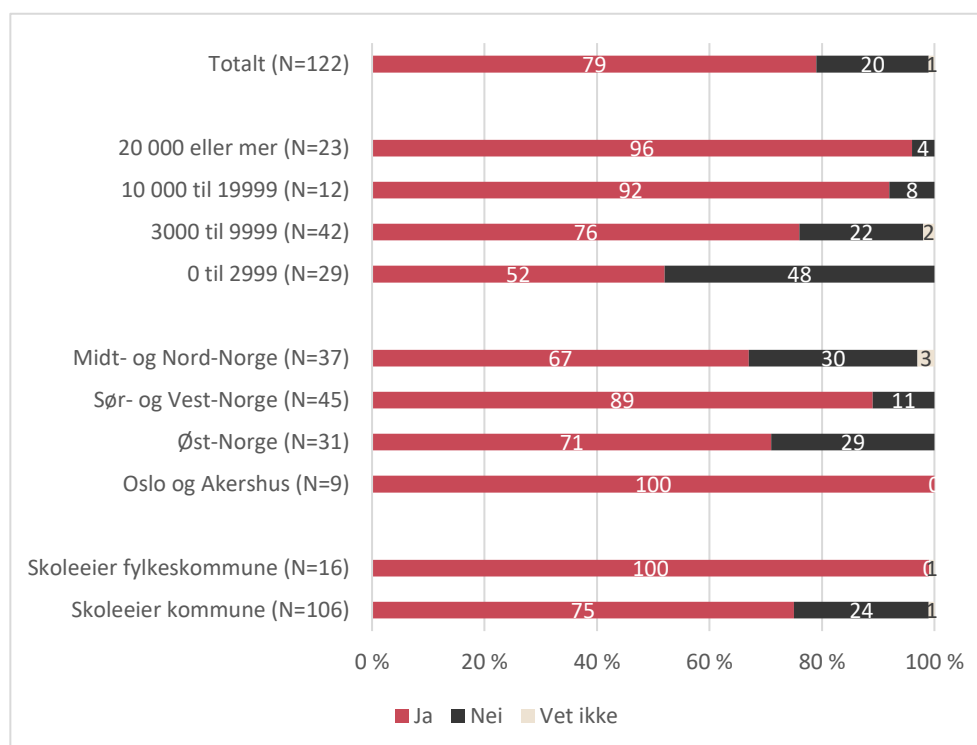
Tabell 5.2 viser fordelingen over hva skoleledere innenfor ulike skoletyper svarer. Her kommer det frem at flesteparten av alle skoleledere på tvers av skolenivå (fra 73 prosent til 87 prosent) svarer at de har startet arbeidet med overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen.

Tabell 5.2 «Har skolen, kommunen eller fylkeskommunen startet å arbeide med Overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen?», skoleledere etter skoletype

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	81	73	85	87	81
Nei	16	25	15	12	17
Vet ikke	3	2	0	1	2
N	273	118	91	85	567

Figur 5.2 viser skoleeierens svar på spørsmål om de har startet arbeidet med overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen, fordelt etter innbyggertall (kommune), landsdel og kommunenivå. De to største kommuneinndelingene har klart høyest andel skoleeiere som svarer at de har startet på arbeidet (92;96 prosent). De minste kommunene med innbyggertall opp til 2999 har lavest prosentandel (52 prosent) som svarer at de har startet på arbeidet. Det er imidlertid viktig å merke seg at antallet respondenter i hver inndeling av innbyggertall er lav.

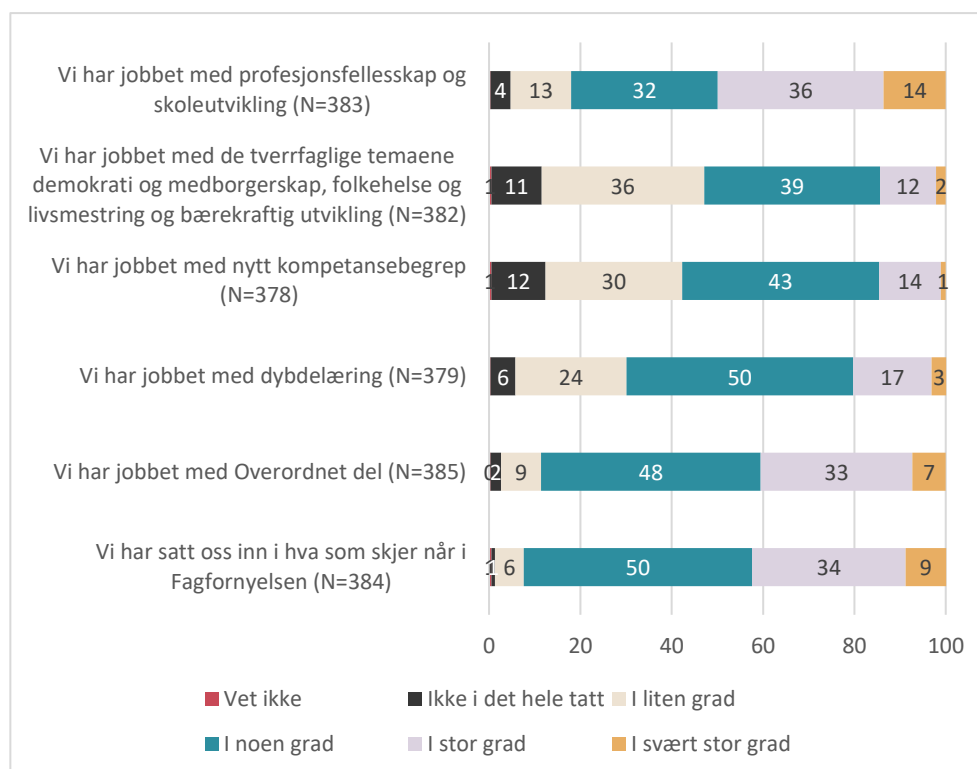
Ser vi på landsdeler viser Oslo og Akershus at samtlige har startet arbeidet, mens Midt- og Nord-Norge har den laveste prosentandelen (67 prosent). Blant skoleeiere i kommunen svarer 3 av 4 at de har startet arbeidet i kommunene, mens dette gjelder samtlige av de 16 respondentene i fylkeskommunen.

Figur 5.2 «Har skolen, kommunen eller fylkeskommunen startet å arbeide med Overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen?» skoleeiere, etter innbyggertall, landsdel og kommunenivå

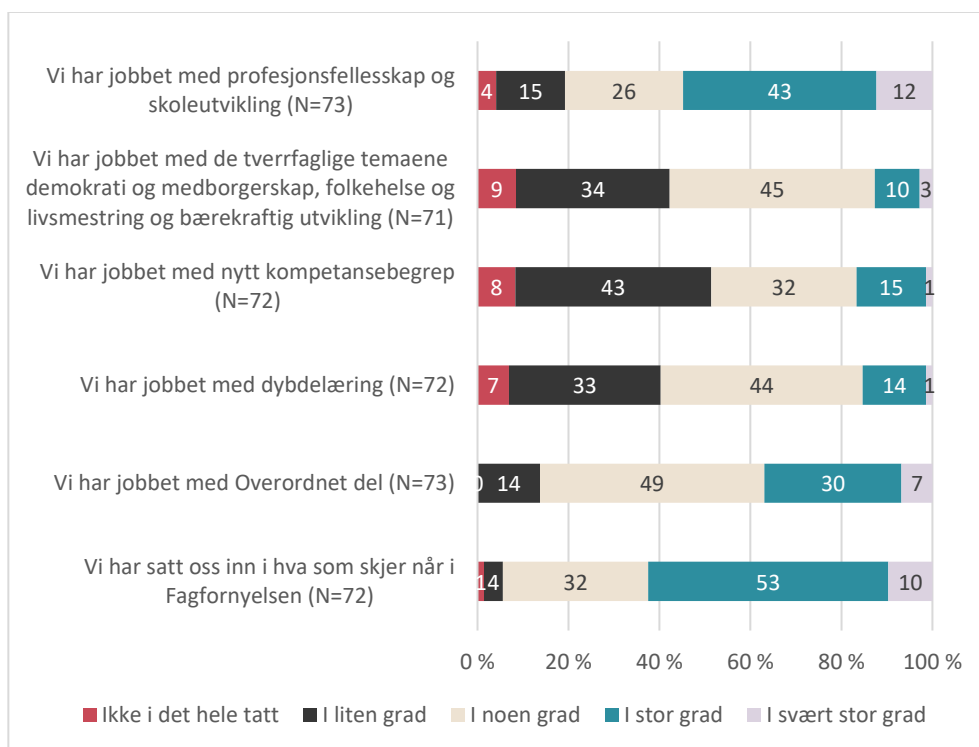
Skoleledere som svarte ja på at de hadde startet arbeidet, ble bedt om å oppgi i hvilken grad de hadde jobbet med ulike områder i Fagfornyelsen.

Figur 5.3 viser svarene til skoleledere i grunnskolen. Her kommer det frem at halvparten av skolelederne har begynt å arbeide med profesjonsfellesskap og skoleutvikling i stor eller svært stor grad. Det er også flere av skolelederne som rapporterer at de i stor eller svært stort grad har startet arbeidet med overordnet del (40 prosent) og satt seg inn i hva som skjer når i Fagfornyelsen (43 prosent).

Figur 5.3 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?», skoleledere grunnskole

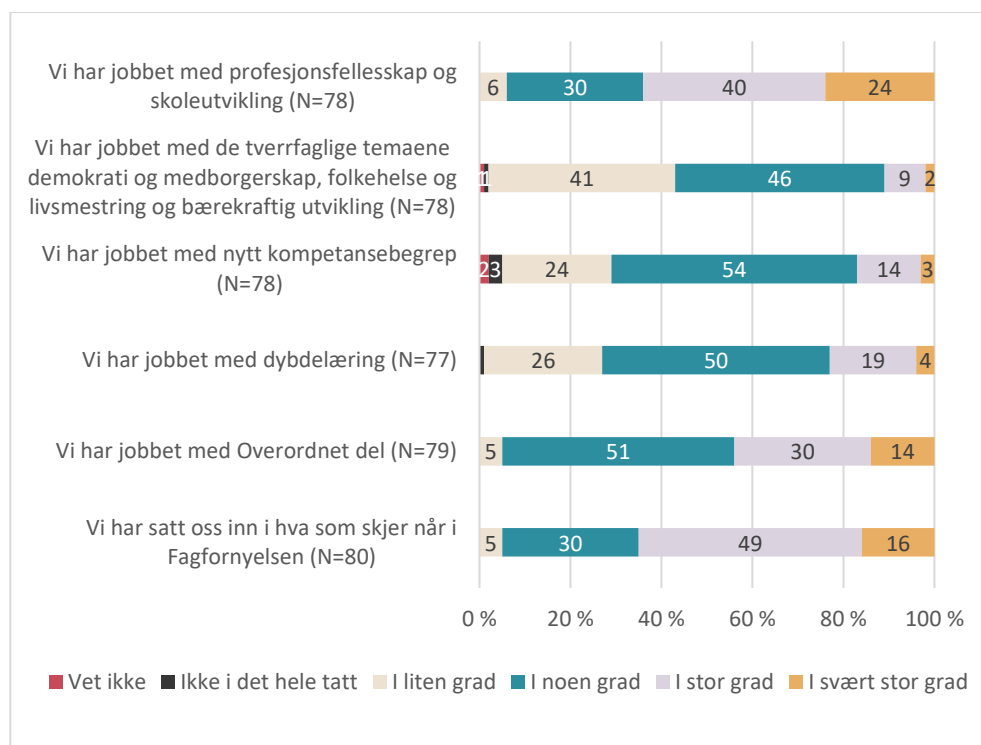
Ser vi på hva skoleledere i videregående svarer (figur 5.4), er det de samme områdene som i grunnskolen som trekkes frem. 63 prosent svarer at de har satt seg inn i hva som skjer når i Fagfornyelsen i enten stor eller svært stor grad. Arbeid med profesjonsfellesskap og skoleutvikling er det 55 prosent som har startet arbeidet med i stor eller svært stor grad, og arbeid med overordnet del er det 37 prosent som har startet arbeidet med i stor eller svært stor grad.

Figur 5.4 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?» Skoleledere videregående

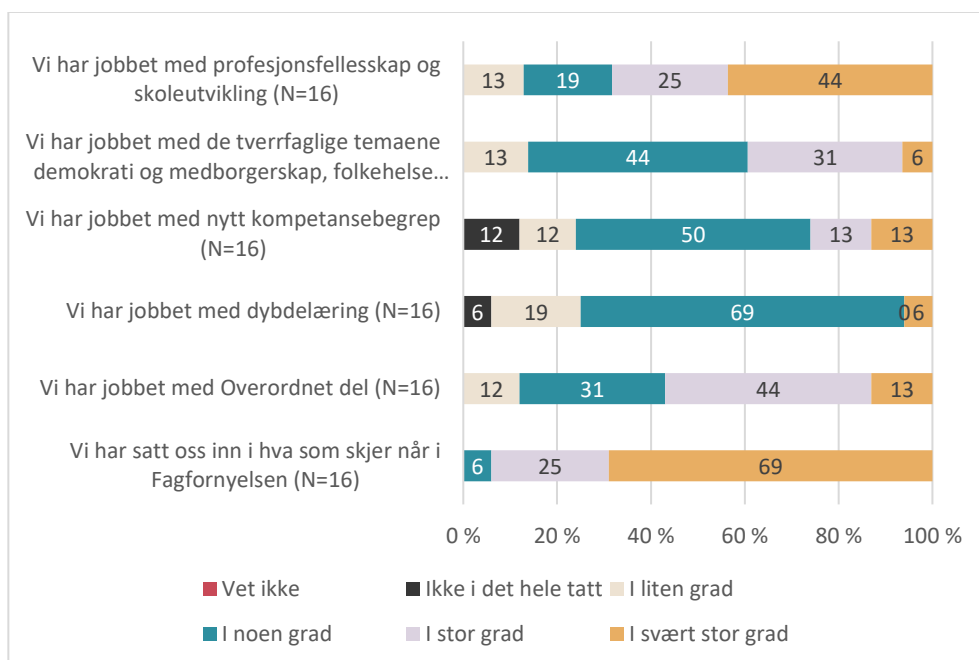
Skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner som svarte ja på at de hadde startet arbeidet med overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen fikk tilsvarende spørsmål som skolelederne om i hvilken grad de hadde begynt å arbeide med ulike områder innenfor Fagfornyelsen.

Figur 5.5 (neste side) viser en oversikt over i hvilken grad kommunale skoleeiere har startet med ulike områder av Fagfornyelsen. Her kommer det frem at to tredjedeler av skoleeierne har satt seg inn i hva som skjer når i Fagfornyelsen og profesjonsfellesskap og skoleutvikling i enten stor eller svært stor grad. Det er også 44 prosent som har startet arbeidet med overordnet del i stor eller svært stor grad. De tre øvrige områdene dybdelæring, nytt kompetansebegrep og tverrfaglige temaer er det til sammenligning færre som rapporter at de har startet å arbeide med i stor eller svært stor grad (fra 11 til 23 prosent).

Figur 5.5 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?», skoleeier kommune

Figur 5.6 (neste side) viser i hvilken grad fylkeskommunale skoleeiere har begynt på arbeidet med Fagfornyelsen. I likhet med skoleeiere i kommunen, er det arbeid med å sette seg inn i hva som skjer når i Fagfornyelsen, profesjonsfellesskap og skoleutvikling og arbeid med overordnet del som kan trekkes frem som områdene det i størst grad har blitt arbeidet med.

Figur 5.6 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?», skoleleiere fylkeskommune

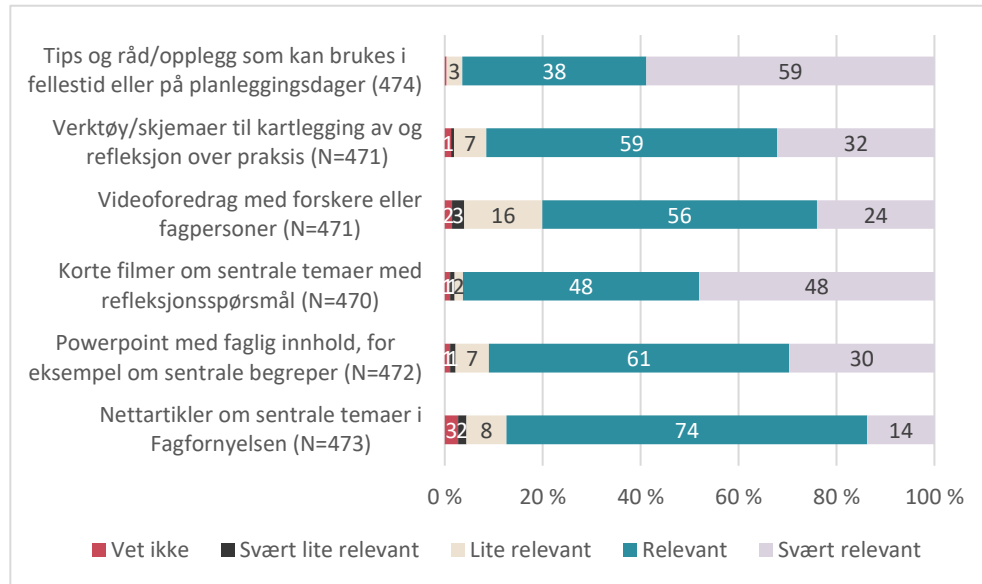
Arbeid med Fagfornyelsen

- Resultatene fra spørsmål knyttet til arbeid med Fagfornyelsen viser at det er god kjennskap til intensjonene i Fagfornyelsen på tvers av skole- og kommunenivå.
- En stor andel av skoler, kommuner og fylkeskommuner rapporterer at de har startet arbeidet med overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen.
- På spørsmål om i hvilken grad skolene, kommunene og fylkeskommunene har begynt å arbeide med Fagfornyelsen kommer det frem at mange skoler, kommuner og fylkeskommuner har satt seg inn i hva som skjer når i Fagfornyelsen.
- I skolene utmerker arbeid med profesjonsfellesskap og skoleutvikling og arbeid med overordnet del seg. Mange skoleledere har startet med disse områdene i stor eller svært stor grad både i grunnskolen (40-50 prosent) og i videregående (37-63 prosent).

5.2 Relevante støtteressurser for skolene, kommunene og fylkeskommunene i arbeidet med Fagfornyelsen

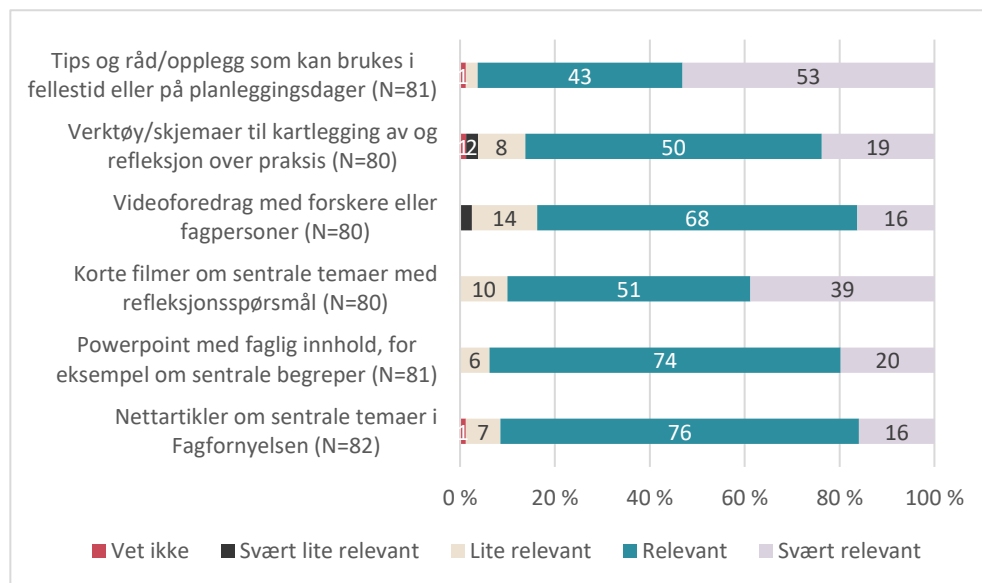
Skoleledere i grunnskolen fikk spørsmål om hvilke typer støtteressurser som vil være relevant å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen. Figur 5.7 viser prosentfordelingen på hvert enkelt spørsmål blant skoleledere i grunnskolen. Her kommer det frem at tips og råd/opplegg som kan brukes i fellestid eller på

planleggingsdager anses å være svært relevant av 59 prosent av skolelederne. Korte filmer om sentrale temaer med refleksjonsspørsmål utmerker seg også ved at nesten halvparten av respondentene ser på dette som svært relevant. I motsetning til disse støtteressursene ser vi at nettartikler om sentrale temaer i Fagfornyelsen bare anses som svært relevant av 14 prosent av skolelederne.

Figur 5.7 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevante for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleledere grunnskole

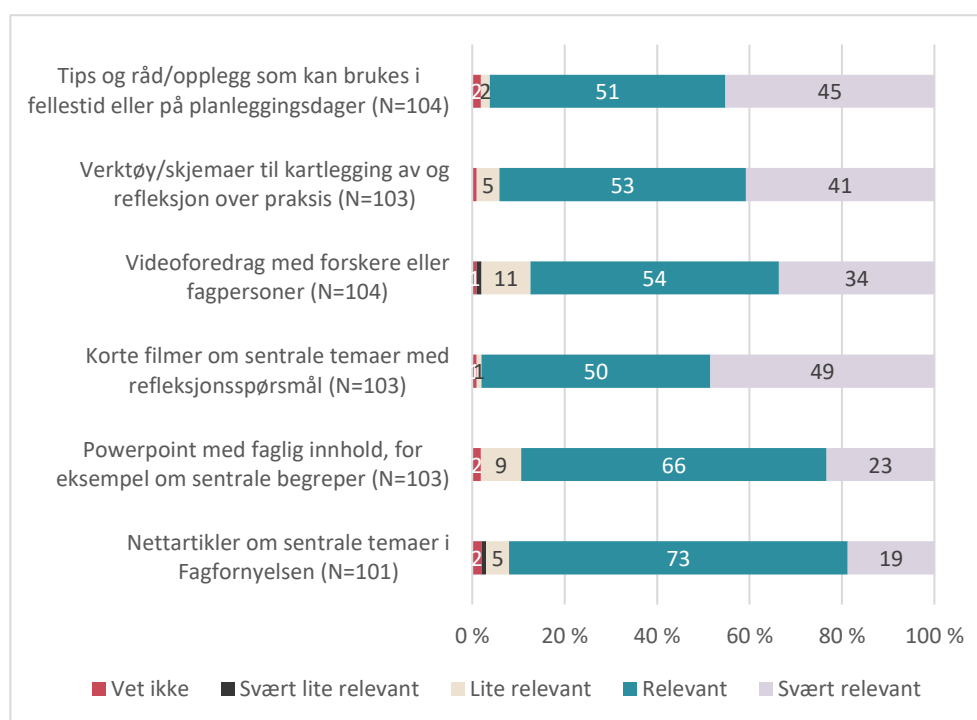
Figur 5.8 viser prosentfordelingen på hvert enkelt spørsmål blant skoleledere i videregående.

Figur 5.8 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevante for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleledere videregående

Svarene til skoleledere i videregående samsvarer i stor grad med mønsteret hos skoleledere i grunnskolen. Det er råd og tips/opplegg til fellestid (53 prosent) sammen med korte filmer (39 prosent) som skiller seg ut ved at de oftest oppgis som svært relevant.

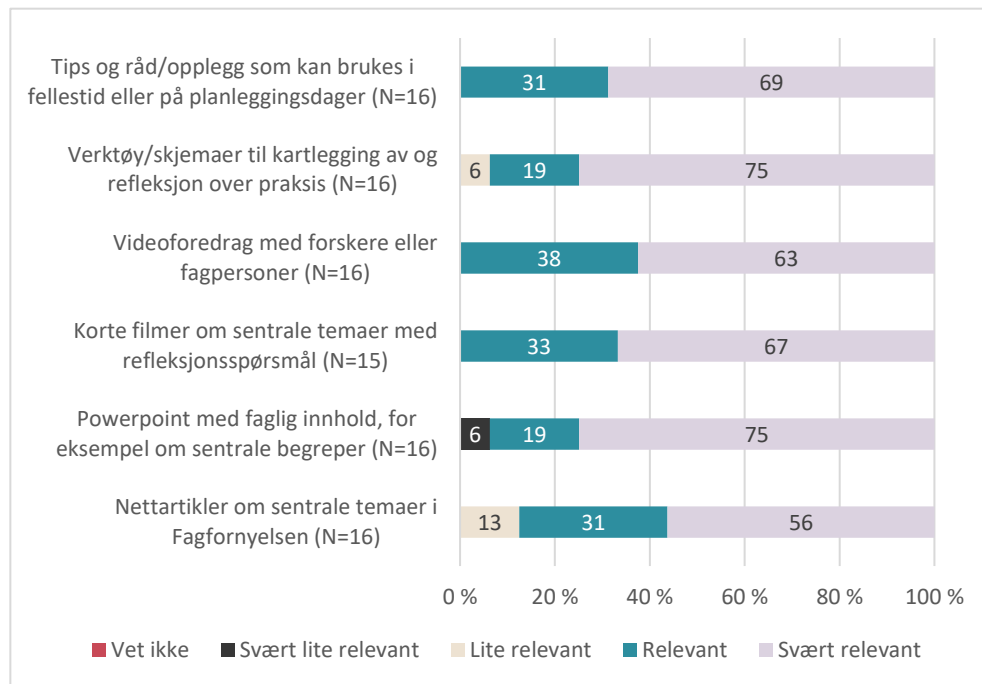
Skoleeiere i kommunen og fylkeskommunen fikk tilsvarende spørsmål som skoleledere om hvilke typer støtteressurser det vil være relevant å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen. Figur 5.9 viser prosentfordelingen på hvert enkelt spørsmål blant skoleeiere i kommunen. Sammenfallende med svarene hos skoleledere, utmerker tips og opplegg som kan brukes i fellestid eller på planleggingsdager og korte filmer om sentrale temaer med refleksjonsspørsmål seg der henholdsvis 45 og 49 prosent av de kommunale skoleeierne anser dette som svært relevant. I tillegg kan det trekkes frem at 41 prosent mener verktøy/skjemaer til kartlegging av og refleksjon over praksis er svært relevant.

Figur 5.9 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevant for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleeiere kommune

Skoleeiere i fylkeskommunen fikk også spørsmål om hvilke typer støtteressurser som vil være relevant å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen. Figur 1.6 viser at alle de oppgitte støtteressursene vurderes som svært relevant blant mange av de spurte skoleeierne i fylkeskommunen. 75 prosent mener blant annet at verktøy/skjemaer til kartlegging av refleksjon og praksis, og PowerPoint med faglig innhold er svært relevant. Svarene tyder på at fylkeskommunene anser flere støtteressurser som relevante enn kommunene. Det er imidlertid viktig å merke seg

at den prosentvise fordelingen i figur 5.10 er basert på et lite antall respondentbesvarelser (N=16).

Figur 5.10 «Hvilke typer støtteresurser vil være relevant for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleeiere fylkeskommune

Relevante støtteresurser i arbeidet med Fagfornyelsen

- Mange skoleledere trekker frem støtteresursene råd og tips/opplegg til fellestid sammen med korte filmer om sentrale temaer med refleksjonsspørsmål, som svært relevante for skolene i arbeidet med Fagfornyelsen.
- Støtteresursene råd og tips/opplegg til fellestid og korte filmer om sentrale temaer med refleksjonsspørsmål vurderes også som svært relevant av mange skoleeiere i kommunen og fylkeskommunen. I tillegg anser også tre fjerdedeler av skoleeierne i fylkeskommunen verktøy/skjemaer til kartlegging av refleksjon over praksis, og PowerPoint med faglig innhold, som svært relevant.

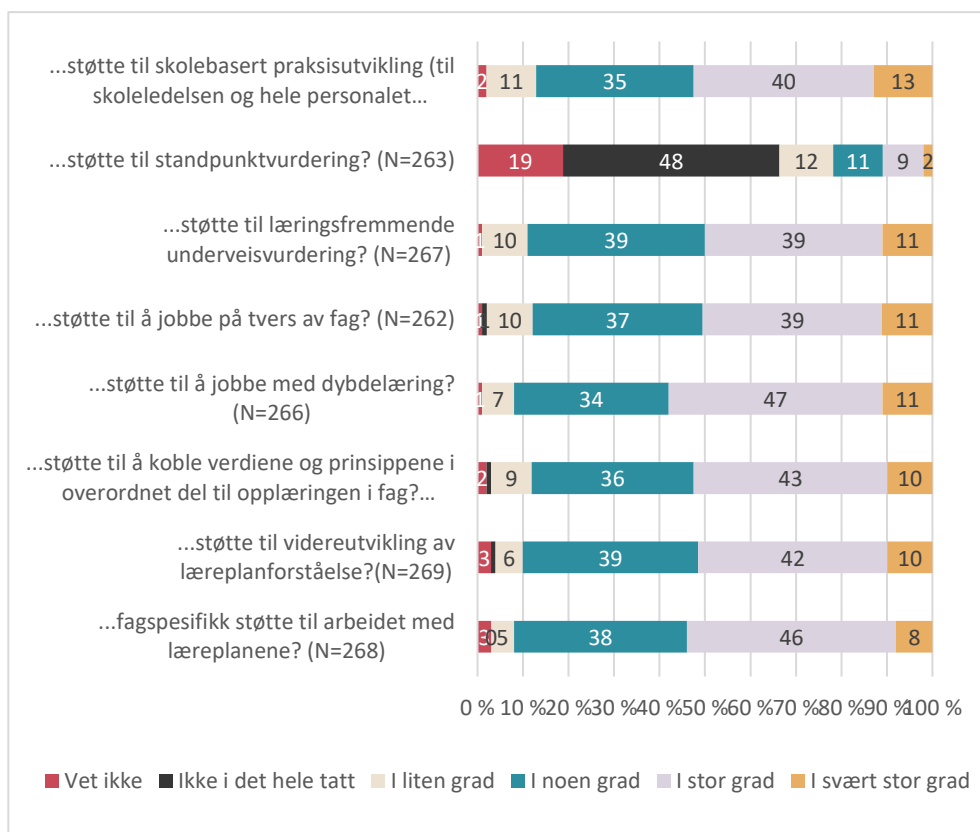
5.3 Behov for støtte til arbeidsprosesser i skoler, kommuner og fylkeskommuner

Det ble stilt spørsmål til skoleledere og skoleeiere om i hvilken grad skolen/kommunen/fylkeskommunen har behov for støtte til ulike arbeidsprosesser på skolen. Helt konkret ble det spurt om behov for ressurser som gir:

- støtte til skolebasert praksisutvikling (til skoleledelsen og hele personalet samtidig)
- støtte til standpunktvurdering
- støtte til læringsfremmende undervisvurdering
- støtte til å jobbe på tvers av fag
- støtte til å jobbe med dybdelæring
- støtte til å koble verdiene og prinsippene i overordnet del til opplæringen i fag
- støtte til videreutvikling av læreplanforståelse
- fagspesifikk støtte til arbeidet med læreplanene

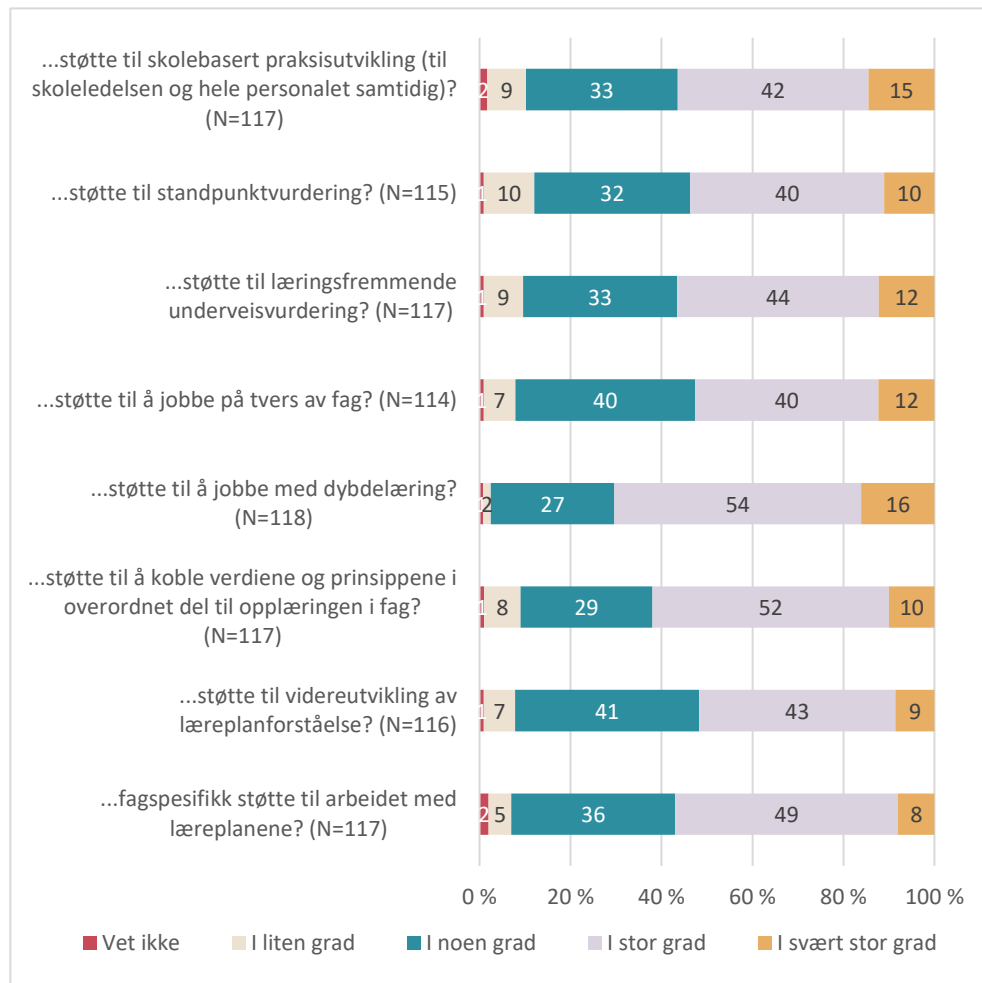
I denne delen vises hva skoleledere innenfor ulike skoleinndelinger svarer på disse spørsmålene, etterfulgt av svar fra skoleeiere i kommunen og fylkeskommunen.

Figur 5.11 viser hva skoleledere i barneskolen svarte på spørsmål om i hvilken grad skolen har behov for støtte til ulike arbeidsprosesser. Med unntak av behov for støtte til standpunktvurdering, kommer det frem at omtrent halvparten av respondentene svarer at skolen i stor eller svært stor grad har behov for støtte til alle arbeidsprosessene som nevnes.

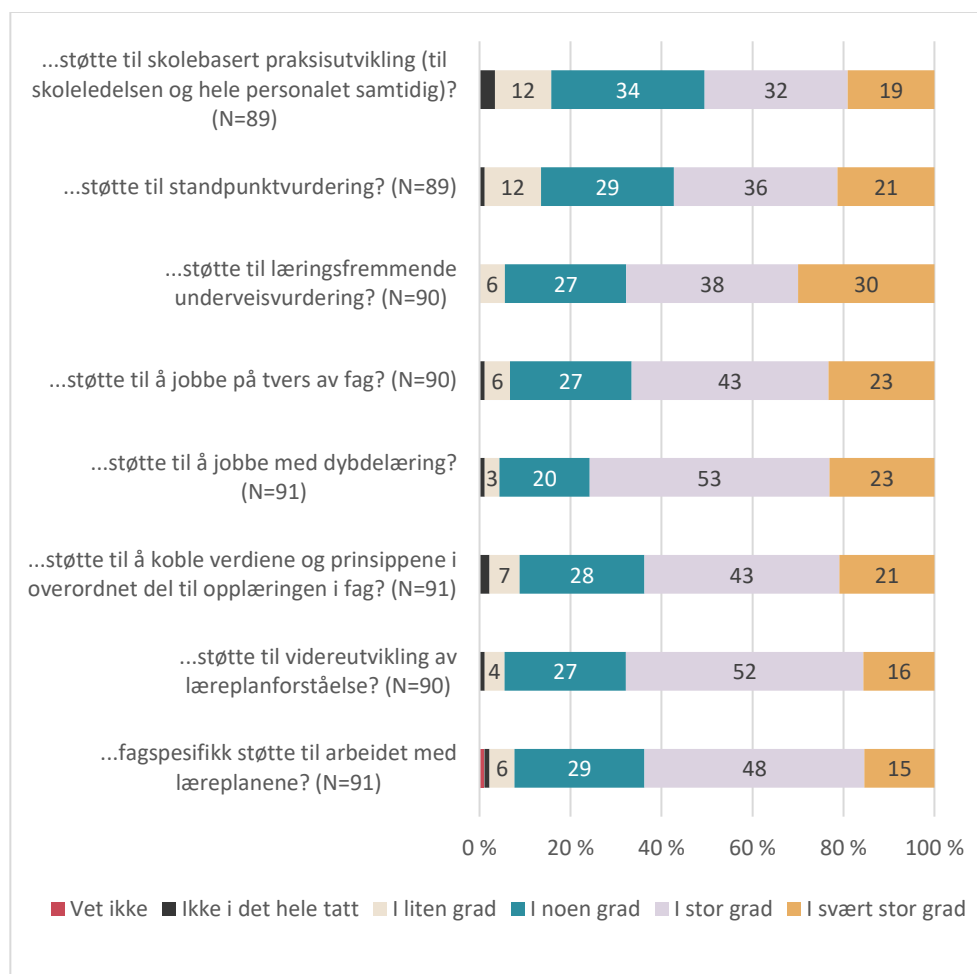
Figur 5.11 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleledere barneskole

Figur 5.12 viser hva skoleledere i 1-10 skoler svarte på om behov for støtte til ulike arbeidsprosesser. Her kommer det frem at mange av respondentene mener at skolen har behov for støtte til arbeidsprosessene som nevnes i stor eller svært stor grad. Støtte til dybdelæring og støtte til videreutvikling av læreplanforståelse skiller seg ut ved at flertallet av skolelederne mener skolen har behov for dette i stor eller svært stor grad.

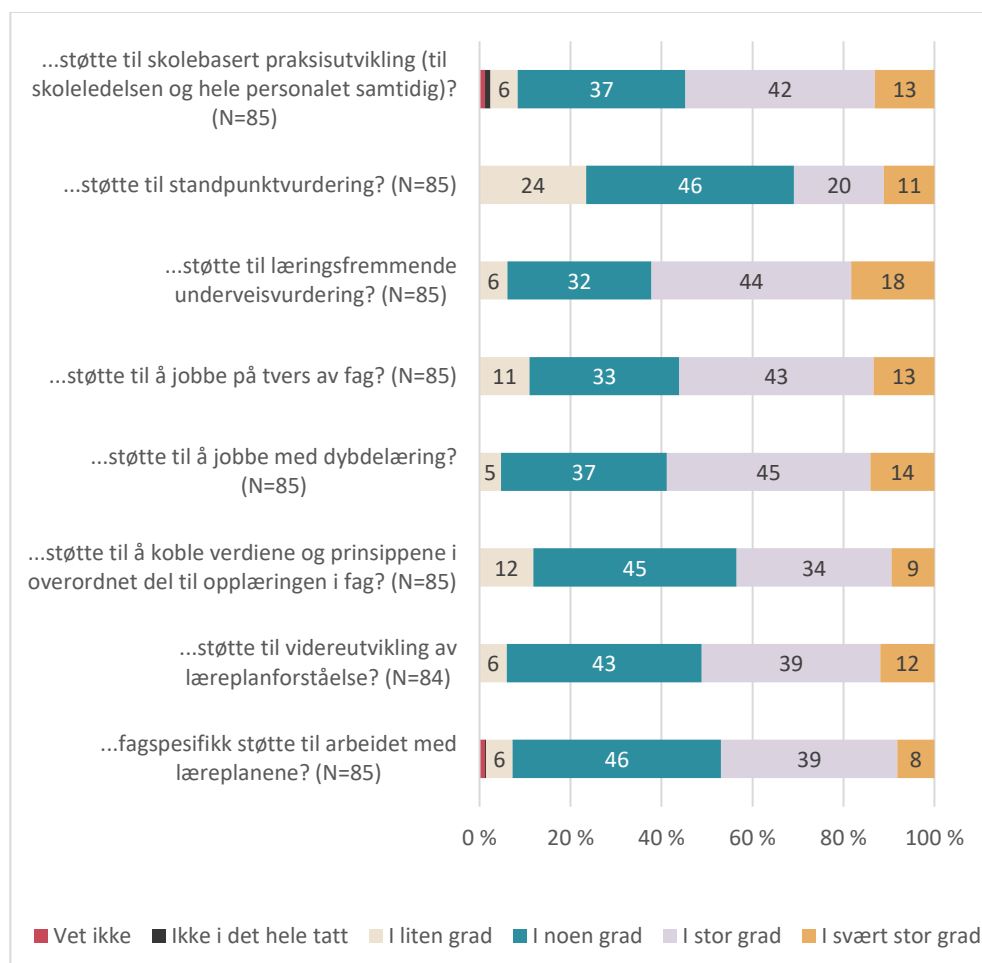
Figur 5.12 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleledere 1-10 skoler

Figur 5.13 viser hva skoleledere i rene ungdomsskoler svarte på spørsmål om behov for støtte til ulike arbeidsprosesser. I likhet som med barneskoler og 1-10 skoler er det mange respondenter som mener at skolen har behov for støtte til alle de nevnte arbeidsprosessene i stor eller svært stor grad. Dybdelæring framstår som særlig viktig. Hele 76 prosent av skolelederne mener skolen har behov for ressurser som gir støtte til å jobbe med dybdelæring i stor eller svært stor grad.

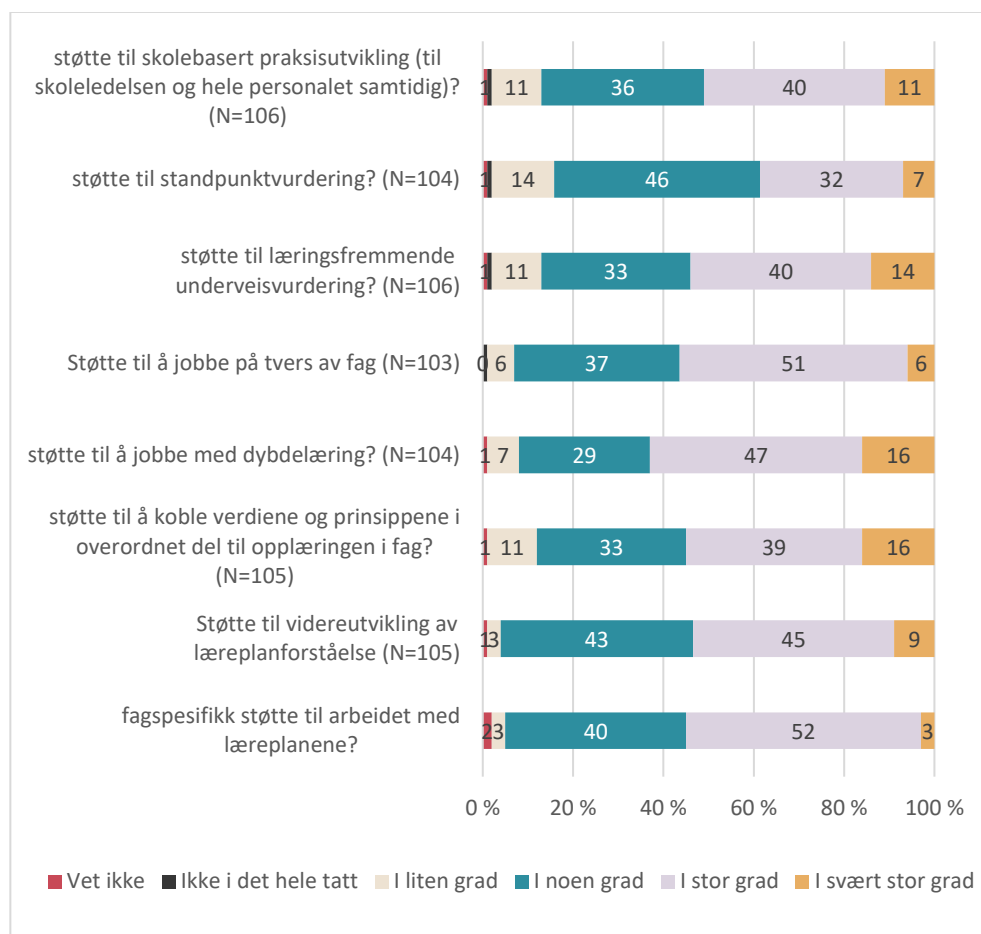
Figur 5.13 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleledere ungdomsskole

Skoleledere i videregående ble også spurt om behovet for støtte til ulike arbeidsprosesser. Totalt sett viser figur 5.14 at det er få av de oppgitte arbeidsprosessene skolene ikke trenger støtte til. Det varierer litt hvor stort behovet for støtte til de ulike arbeidsprosessene er, der det blant annet kommer frem at det er minst behov for støtte til standpunktvurdering. Utover dette er det en stor andel av respondene som mener at de i stor eller svært stor grad har behov for ressursene, med prosentandeler som varierer fra 47 til 62 prosent mellom de ulike arbeidsprosessene.

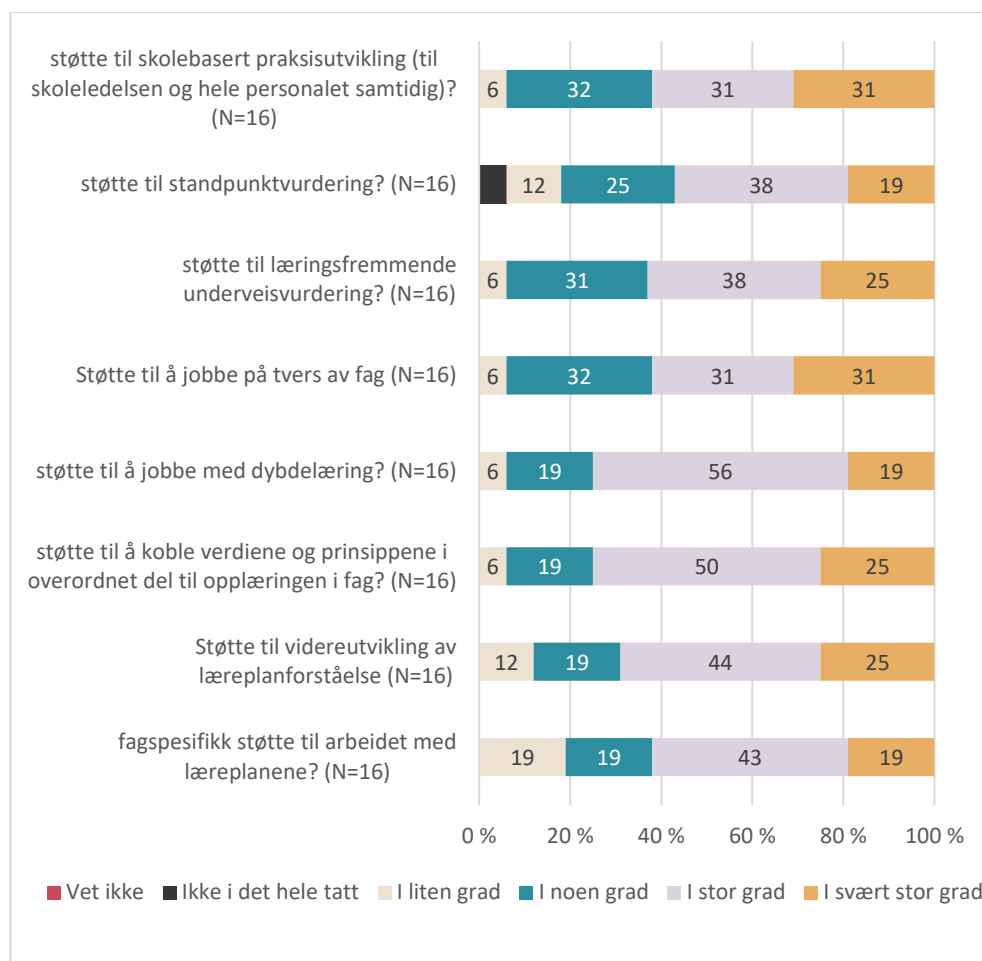
Figur 5.14 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?» skoleledere videreregående

Skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner ble også spurt om i hvilken grad de har behov for støtte til en rekke oppgitte arbeidsprosesser. Tabell 5.15 viser oversikt over svarene til kommunale skoleeiere. Her kommer det frem at det ikke er store variasjoner mellom hvilke arbeidsprosesser som kommunene vurderer at det er mest behov for støtte til. Med unntak av støtte til standpunktvurdering er det over halvparten av respondentene (prosentandeler fra 51 til 63) som mener at det er behov for støtte til alle arbeidsprosessene i enten stor eller svært stor grad. Støtte til standpunktkarakter er også den arbeidsprosessen som av flest vurderes til å være et behov i liten grad, med 14 prosent.

Figur 5.15 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleeiere kommune

Figur 5.16 viser oversikt over svarene til fylkeskommunale skoleeiere (merk her at antall respondenter er bare 16). Her kommer det frem at alle arbeidsprosessene som oppgis er ønsket av respondentene. Støtte til å jobbe på tvers av fag og støtte til skolebasert praksisutvikling (til skoleledelsen og hele personalet samtidig) er de ressursene som flest mener de har behov for i svært stor grad, begge med 31 prosent.

Figur 5.16 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleeiere fylkeskommune

Behov for støtte til arbeidsprosesser

- Resultatene viser at det samlet sett er behov for støtte til alle arbeidsprosessene som nevnes.
- Blant skoleledere både i barneskole, ungdomsskole og videregående fremhever støtte til å jobbe med dybdelæring seg som et behov hos mange. Det kan også fremheves at støtte til videreutvikling av læreplanforståelse og støtte til å koble verdiene og prinsippene i overordnet del til opplæringen i alle fag vurderes som et stort behov av mange skoleledere både i grunnskolen og i videregående.

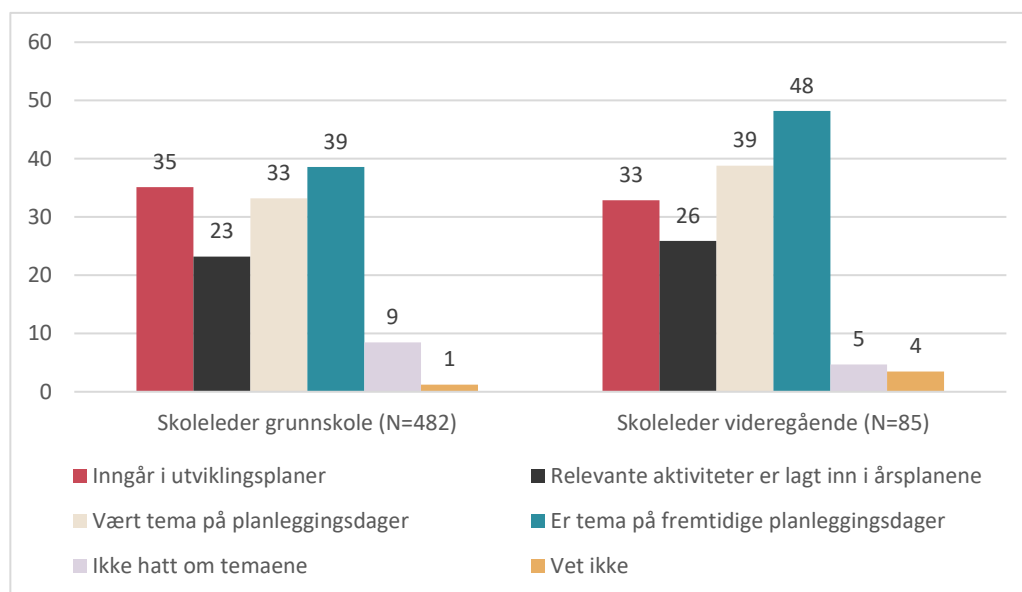
5.4 Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?

Skoleledere og skoleeiere fikk spørsmål om hvilke områder innenfor Fagfornyelsen som er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Områdene innenfor Fagfornyelsen som ble vurdert var:

- Overordnet del
- Arbeid med læreplaner og kompetanse
- Vurdering
- Dybdelæring
- Læringsmiljø/sosial læring
- Profesjonsfellesskap og skoleutvikling

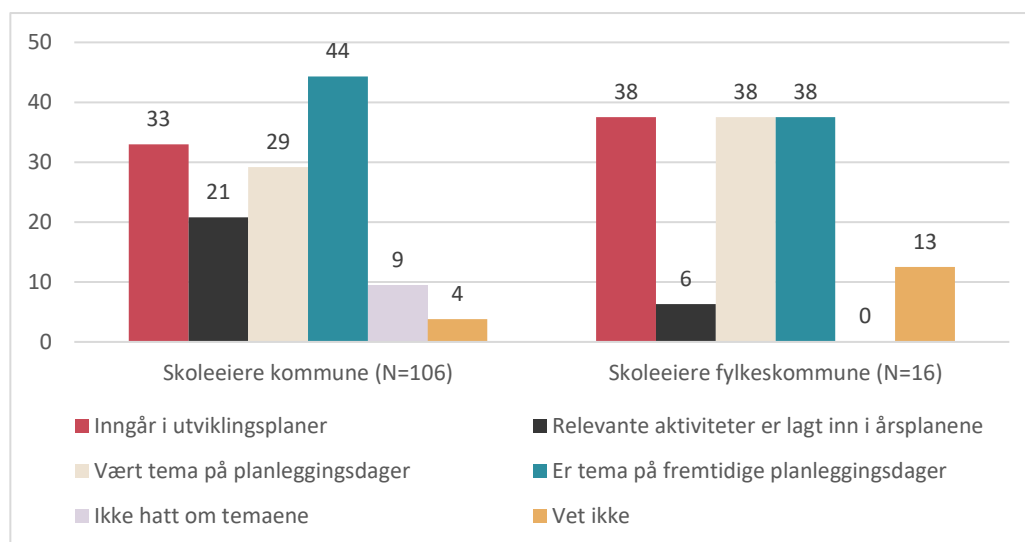
Skolelederne ble bedt om å krysse av for om hvert av disse områdene relatert til følgende kategorier (med mulighet for å krysse av på flere kategorier): inngikk i utviklingsplaner; relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene; vært tema på planleggingsdager; er tema på fremtidige planleggingsdager; ikke hatt om temaet; vet ikke.

I det neste vises resultatene fra hva skoleledere og skoleeiere svarer innenfor hvert av utviklingsområdene som blir etterspurt. Figur 5.17 viser en oversikt over skolelederes svar på om overordnet del er en del av skolen(e)s utviklingsområder. For arbeidet med overordnet del kommer det her frem at flere skoleledere i grunnskolen og i videregående peker på at dette har vært eller skal bli tema på planleggingsdager. Omtrent 1 av 3 skoleledere svarer også at overordnet del inngår i utviklingsplaner.

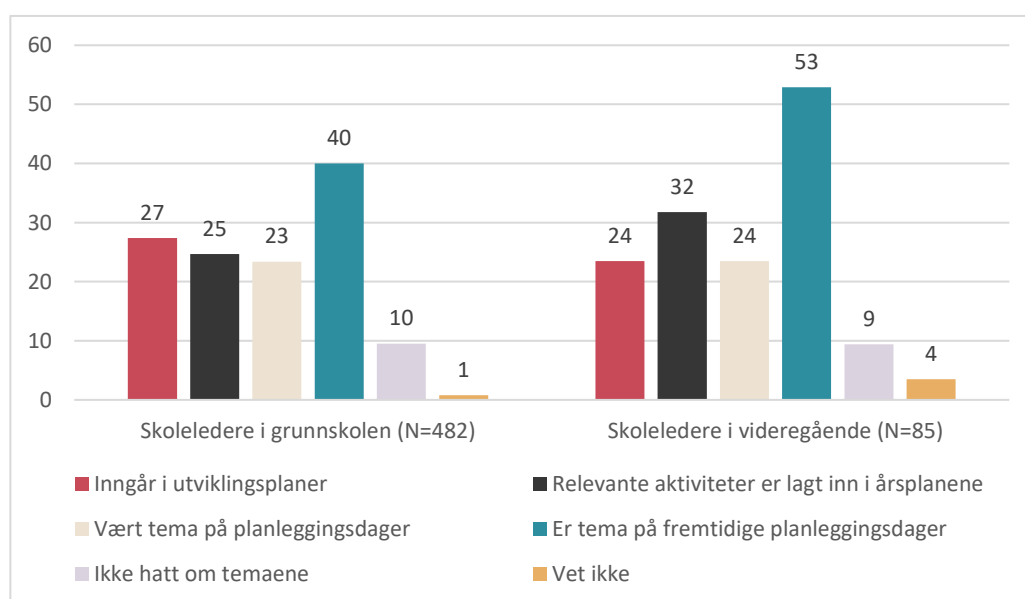
Figur 5.17 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», overordnet del, skoleledere

Figur 5.18 viser skoleeiernes svar på om overordnet del er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Sammenfallende med svarene fra skoleeierne er det flere som svarer at dette har eller skal være tema på fremtidige planleggingsdager, og omtrent en tredjedel av skoleeierne som svarer at dette inngår i utviklingsplaner.

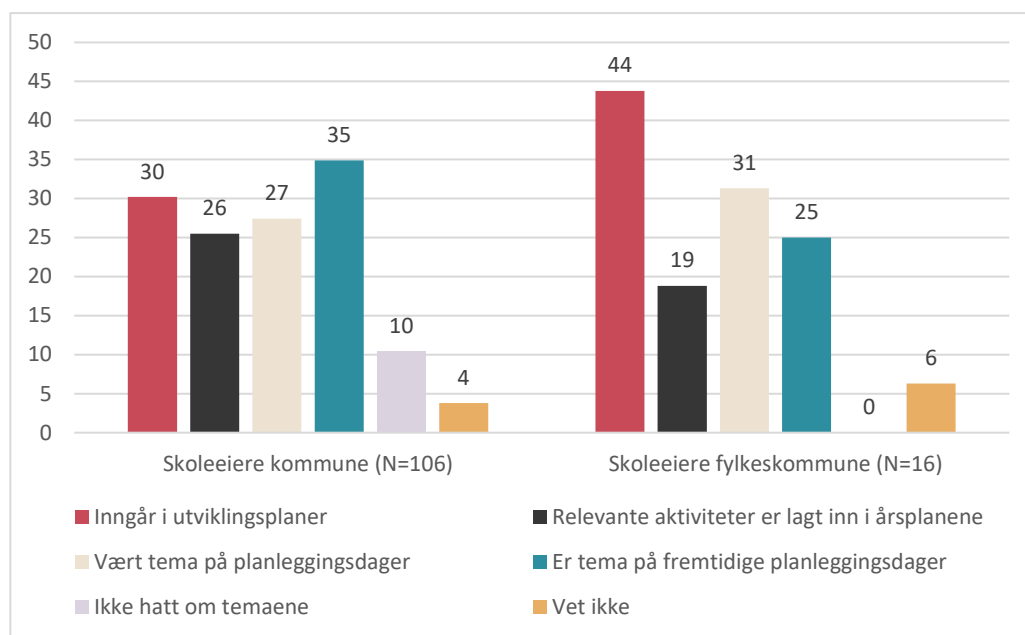
Figur 5.18 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», overordnet del, skoleeiere

Figur 5.19 viser skolelederens svar på om arbeid med læreplaner og kompetanse er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Her kan det trekkes frem at over halvparten av skolelederne i videregående svarer at dette er tema på fremtidige planleggingsdager. Tilsvarende er det 40 prosent i grunnskolen som svarer dette.

Figur 5.19 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?» Arbeid med læreplaner og kompetanse. Skoleledere.

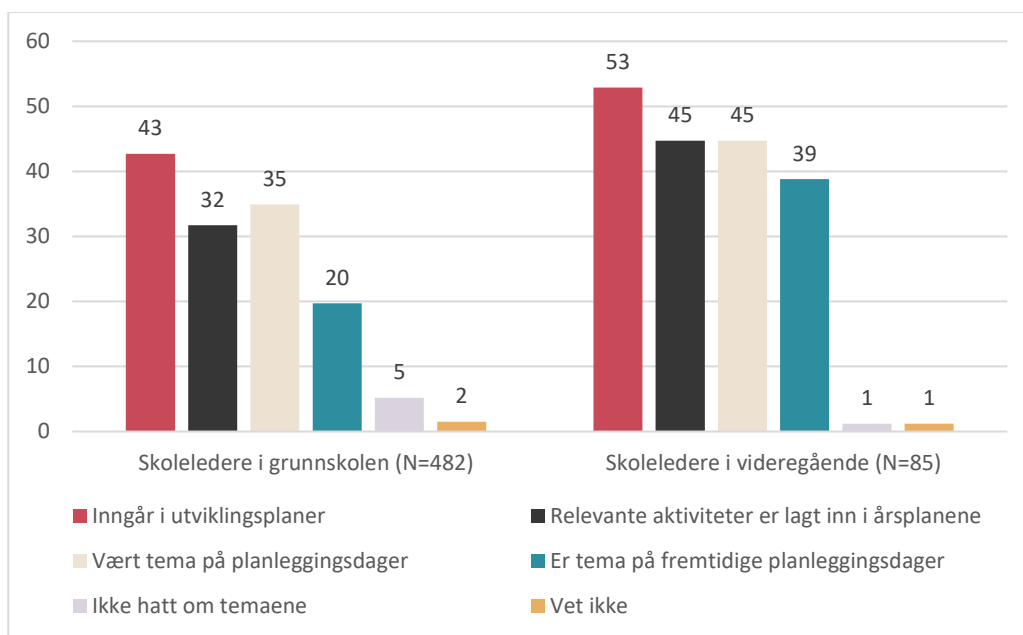
I figur 5.20 vises skoleeiernes svar på om arbeid med læreplaner og kompetanse er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Litt over en tredjedel av kommunale skoleeiere og en av fire skoleeiere i fylkeskommunen trekker frem at dette er tema på fremtidige planleggingsdager. Arbeid med læreplaner og kompetanse inngår i utviklingsplaner blant 30 prosent av skoleeierne i kommunen, mens dette er tilfelle for 44 prosent av skoleeierne i fylkeskommunen. Det er viktig å merke seg at antall respondenter fra fylkeskommunen er lav når man tolker prosentandelene.

Figur 5.20 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», arbeid med læreplaner og kompetanse, skoleeiere

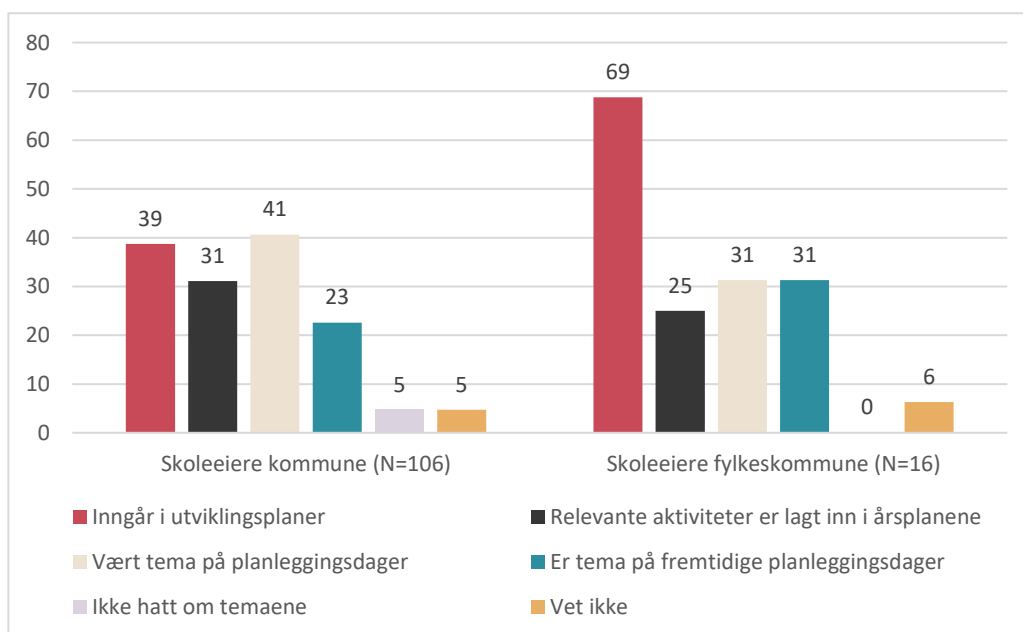
En oversikt over skolelederens svar på om vurdering er en del av skolen(e)s utviklingsområder er vist i figur 5.21. Over halvparten av skolelederne i videregående svarer at dette inngår i utviklingsplaner. For grunnskolen gjelder dette 43 prosent.

Det kommer også frem at det blant grunnskolelederne er omtrent en tredjedel som har hatt temaet på tidligere planleggingsdager og der relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene. En litt høyere andel av skolelederne i videregående, med 45 prosent, svarer at vurdering har vært tema på planleggingsdager og at relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene.

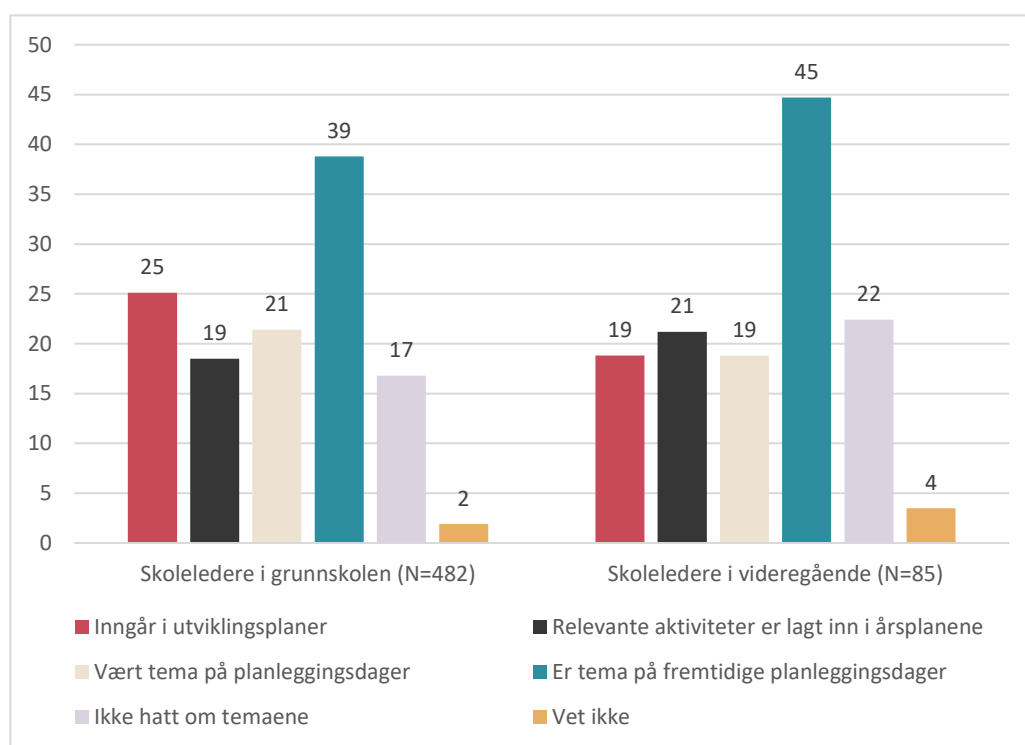
Figur 5.21 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», vurdering, skoleledere

Figur 5.22 viser en oversikt over skoleeierne svar på om vurdering er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Mens det er 39 prosent i kommunen som svarer at dette inngår i utviklingsplaner, gjelder dette for hele 69 prosent i fylkeskommunen. Det er få som svarer at de ikke har hatt om dette temaet, kun 5 prosent av skoleeierne i kommunen.

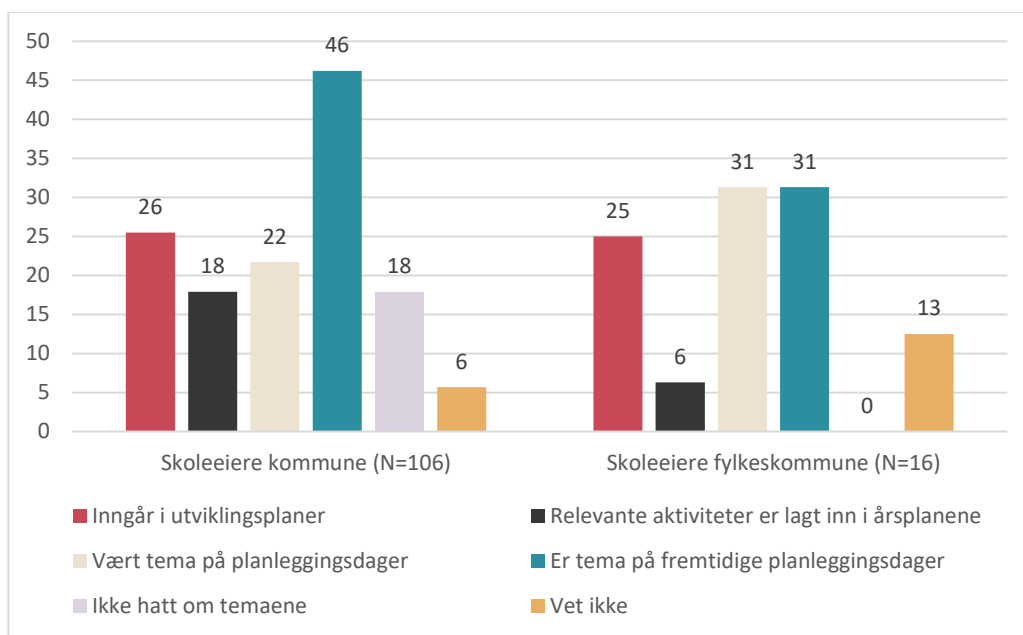
Figur 5.22 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», vurdering, skoleeiere

Figur 5.23 viser skolelederes svar på om dybdelæring er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Omtrent 2 av 5 skoleledere i grunnskolen og videregående har dette som tema på fremtidige planleggingsdager, mens omtrent 1 av 5 svarer at det har vært tema på tidligere planleggingsdager. Det kommer også frem at ikke alle har hatt om temaet, da dette gjelder for 17 prosent av skolelederne i grunnskolen og 22 prosent i videregående.

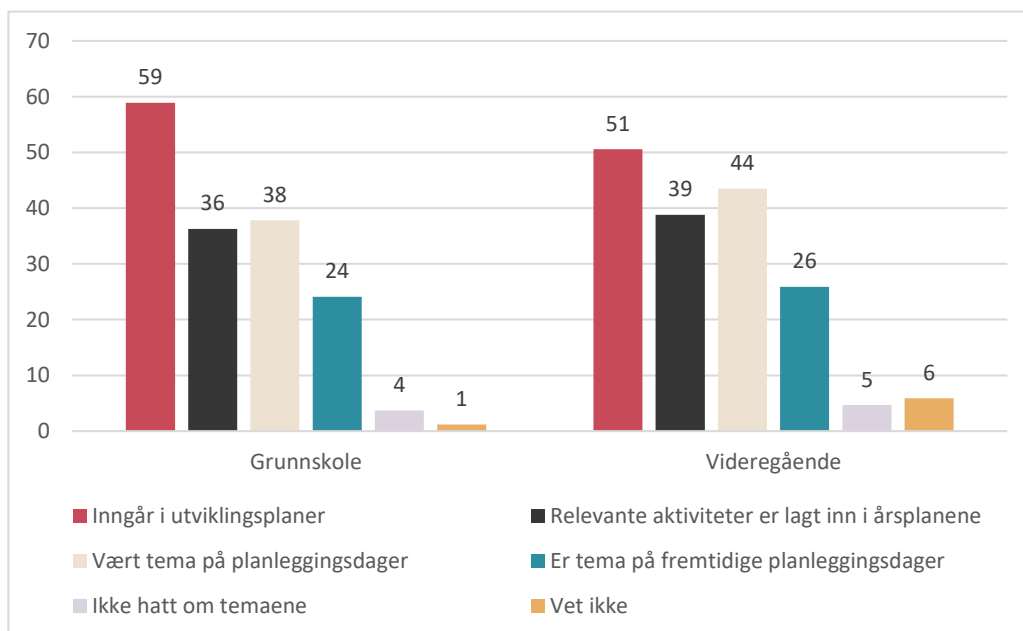
Figur 5.23 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», dybdelæring, skoleledere

Figur 5.24 viser en oversikt over skoleeierne svar på om dybdelæring er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Mens dybdelæring er tema på fremtidige planleggingsdager blant 46 prosent av skoleeiere i kommunen, gjelder dette for 31 prosent i fylkeskommunen. Utover dette er det en større prosentandel i kommunen som har dybdelæring som relevant aktivitet lagt inn i årsplanene sammenlignet med fylkeskommunen (18 versus 6 prosent). Merk at antall respondenter fra fylkeskommunen er lav.

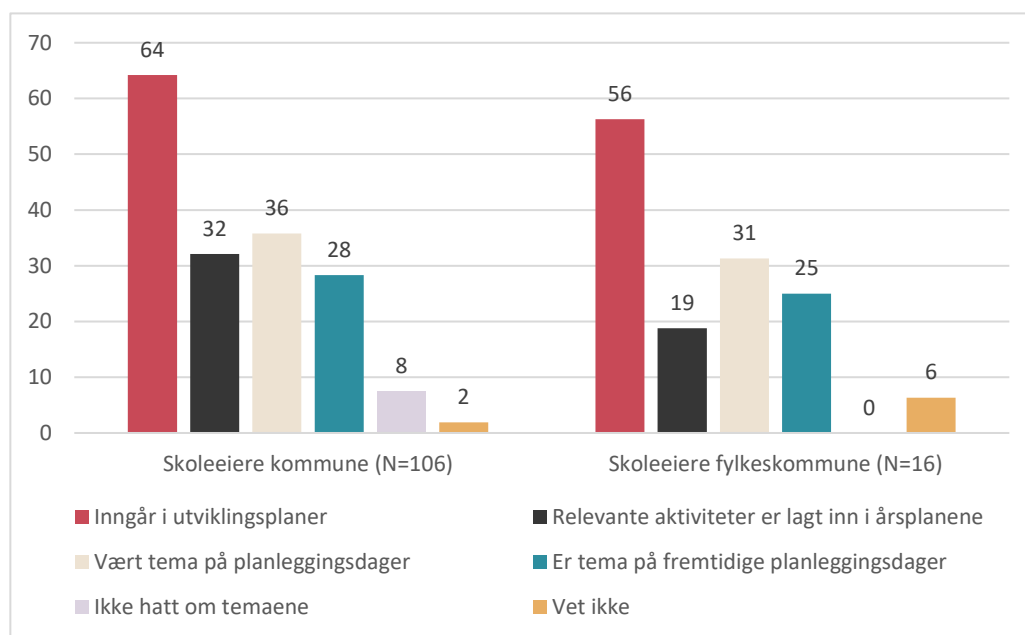
Figur 5.24 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», dybdelæring, skoleeiere

Figur 5.25 viser skolelederes svar på om læringsmiljø og sosial læring er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Det kommer frem av over halvparten av skoleledere i grunnskolen og i videregående svarer at dette inngår i utviklingsplaner. Over en tredjedel i begge skoleslagene svarer også at relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene.

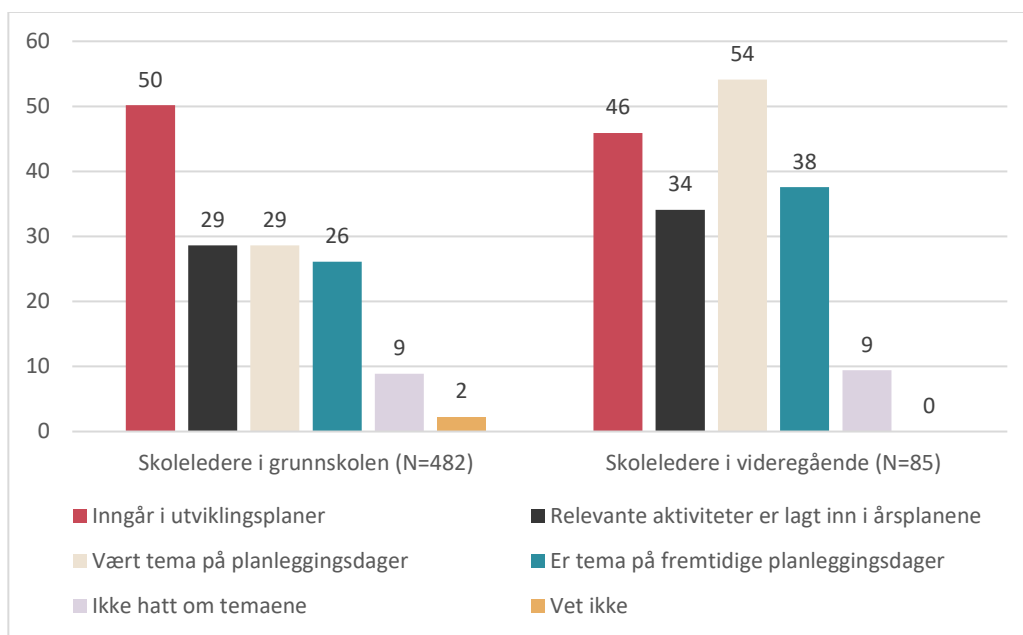
Figur 5.25 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», læringsmiljø/sosial læring, skoleledere

Figur 5.26 viser en oversikt over skoleeierne svar på om læringsmiljø og sosial læring er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Godt over halvparten av skoleeierne i både kommuner og fylkeskommuner svarer at dette inngår i utviklingsplaner. På spørsmål om relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene svarer 32 prosent av skoleeierne i kommunen at dette er tilfelle, med tilsvarende 19 prosent for skoleeiere i fylkeskommunene.

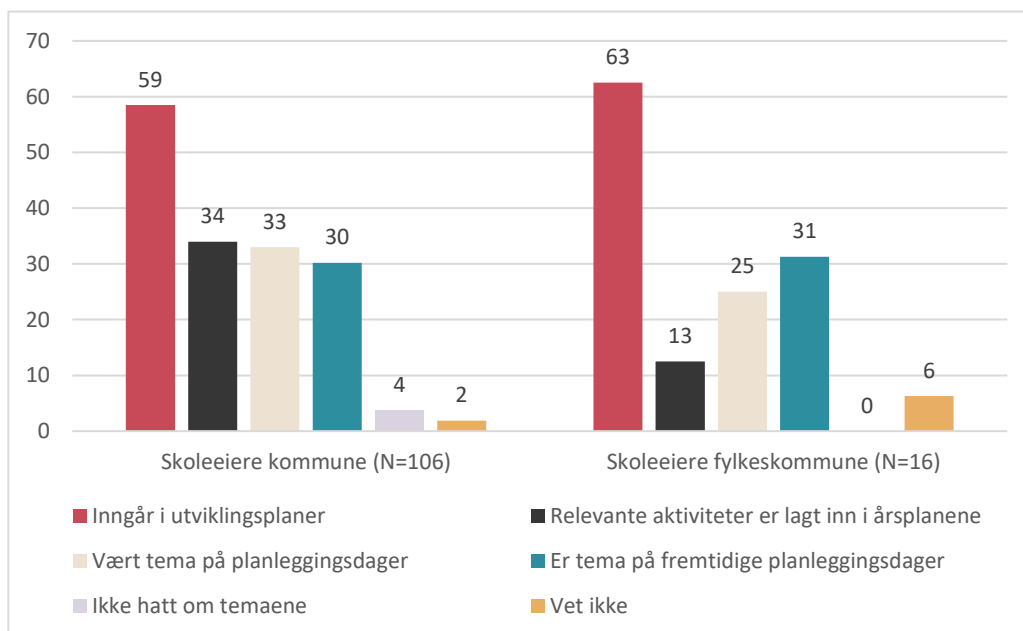
Figur 5.26 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», læringsmiljø/sosial læring, skoleeiere

Figur 5.27 viser skolelederes svar på om profesjonsfellesskap og skoleutvikling er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Halvparten av skoleledere i grunnskolen og litt under halvparten av skolelederne i videregående svarer at dette inngår i utviklingsplaner. Mens over halvparten av skolelederne i videregående rapporterer at dette har vært tema for planleggingsdager, er det under en tredjedel av skolelederne i grunnskolen som har hatt dette. Det er også en større andel skoleledere i videregående som svarer at profesjonsfellesskap og skoleutvikling er tema på fremtidige planleggingsdager (38 versus 26 prosent).

Figur 5.27 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», profesjonsfellesskap og skoleutvikling, skoleledere

Figur 5.28 viser en oversikt over skoleeierne svar på om profesjonsfellesskap og skoleutvikling er en del av skolen(e)s utviklingsområder. Mer enn halvparten av skoleeierne i kommunen og fylkeskommunen svarer at dette inngår i utviklingsplaner. Utover dette er det flere skoleeiere i kommunen som svarer at relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene enn skoleeiere i fylkeskommunen.

Figur 5.28 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», profesjonsfellesskap og skoleutvikling, skoleeiere

Områder innenfor Fagfornyelsen som er en del av skolen(e)s utviklingsområder

- For fremtidige planleggingsdager er overordnet del, læreplaner og kompetanse, vurdering og dybdelæring temaer hos flere skoleledere. Blant skoleeierne er det størst oppslutning rundt overordnet del og dybdelæring som temaer på fremtidige planleggingsdager. 1 av 3 skoleeier i fylkeskommunen har også vurdering som tema for fremtidige planleggingsdager.
- Når det kommer til områder som inngår i utviklingsplaner peker skoleledere i grunnskolen og videregående spesielt på læringsmiljø og sosial læring, og profesjonsfellesskap og skoleutvikling. Skoleledere i videregående peker også på at vurdering inngår i utviklingsplanene. Godt over halvparten av skoleeierne i kommuner og fylkeskommuner svarer at læringsmiljø og sosial læring og profesjonsfellesskap og skoleutvikling inngår i utviklingsplaner. Når det gjelder vurdering er det flere i fylkeskommunen enn i kommunen som svarer at dette inngår i utviklingsplanene.
- Områdene innenfor Fagfornyelsen der relevante aktiviteter er lagt inn i årsplanene, knytter seg spesielt til læringsmiljø og sosial læring, der dette er tilfellet for 36 prosent av grunnskolelederne og 39 prosent av skolelederne i videregående. Blant skoleledere i videregående er det 45 prosent som sier at relevante aktiviteter knyttet til vurdering er lagt inn i årsplanene. Blant skoleledere i kommunen er det områdene vurdering, læringsmiljø og sosial læring samt profesjonsfellesskap og skoleutvikling, som utmerker seg ved at omtrent 1 av 3 svarer at dette er lagt inn i årsplanene.

5.5 Oppsummering

Høsten 2020 innføres et nytt læreplanverk i norsk skole. Utdanningsdirektoratet ønsker informasjon om hvor godt kjent Fagfornyelsen er, og hva skoler og skoleeiere har behov for av støtte i arbeidet med å ta i bruk nye læreplaner. Spørsmål ble stilt til både skoleledere i grunnskolen og videregående, og til kommunale og fylkeskommunale skoleeiere.

Majoriteten av skoleledere og skoleeiere kjenner intensjonene i Fagfornyelsen og har startet arbeidet med overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen. Profesjonsfellesskap og skoleutvikling, arbeid med overordnet del og arbeid med å sette seg inn i hva som skjer når i Fagfornyelsen er områdene som flest svarer at de i stor eller svært stor grad har startet å arbeide med.

Mange skoleledere og skoleeiere trekker frem støtteressursene råd og tips/opplegg til fellestid sammen med korte filmer om sentrale temaer med refleksjonsspørsmål, som svært relevante for skolene i arbeidet med Fagfornyelsen. I tillegg anser tre fjerdedeler av skoleeierne i fylkeskommunen verktøy/skjemaer

til kartlegging av refleksjon over praksis, og PowerPoint med faglig innhold, som svært relevant.

Resultatene viser at det samlet sett er behov for støtte til alle arbeidsprosessene som nevnes. Støtte til å jobbe med dybdelæring peker seg ut som et stort eller svært stort behov blant flertallet av skoleledere både i grunnskolen og i videregående. I tillegg er støtte til læringsfremmende undervisvurdering i stor eller svært stor grad et behov for 3 av 5 skoleledere i videregående. Blant skoleeiere trekker 2 av 3 i kommunen og 3 av 4 i fylkeskommunen frem støtte til å jobbe med dybdelæring til å være et behov i stor eller svært stor grad. I tillegg trekkes støtte til å jobbe på tvers av fag og støtte til å koble verdiene og prinsippene i overordnet del til opplæringen i fag frem av godt over halvparten av skoleeiere i kommunen og fylkeskommunen.

Overordnet del, dybdelæring og læringsmiljø/sosialt miljø er områder innenfor Fagfornyelsen som er tema for fremtidige planleggingsdager hos mange skoleledere i grunnskolen og videregående. Dybdelæring og overordnet del fremhever seg for fremtidige planleggingsdager blant skoleeierne. Når det kommer til temaer som inngår i utviklingsplaner peker skoleledere i grunnskolen og videregående spesielt på læringsmiljø og sosial læring, og profesjonsfellesskap og skoleutvikling. Vurdering inngår også i utviklingsplaner hos skoleledere i videregående.

Relevante aktiviteter for læringsmiljø og sosial læring er lagt inn i årsplanene blant 36-39 prosent av skolelederne. Litt under halvparten av skolelederne i videregående svarer at relevante aktiviteter knyttet til vurdering er i årsplanene. Vurdering, læringsmiljø og sosial læring samt profesjonsfellesskap og skoleutvikling er lagt inn i årsplanene til omtrent 1 av 3 skoleledere i kommunen.

6 Minoritetsspråklige elevers deltakelse på overnattingsturer

Skolen skal legge til rette for at alle elever på best mulig måte kan delta i fellesaktiviteter i regi av skolen, inkludert leirskole og overnattingsturer. Utdanningsdirektoratet har fått oppdrag fra Kunnskapsdepartementet i 2018 om å vurdere utfordringer når det gjelder minoritetsspråklige elevers deltakelse på overnattingsturer i regi av skolen, og om det bør utarbeides støttmateriell for dialog med skole og hjem. Spørsmålene ble stilt til skoleledere i grunnskolen.

6.1 De fleste minoritetsspråklige elever deltar på overnattingsturer

Tabell 6.1 viser at totalt 28 prosent av skolelederne i grunnskolen har erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen. Den høyeste andelen finner man for ungdomskolene hvor 39 prosent oppgir dette.

Tabell 6.1 «Har skolen erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen?», etter skoletype

	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
Ja	26	23	39	28
Nei	66	65	59	64
Vet ikke	9	12	2	8
Totalt (N)	271	118	91	480

Tabell 6.2 viser at Oslo og Akershus skiller seg ut sammenlignet med de øvrige landsdelene. Her svarer 45 prosent at de har erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen. Andelen er lavest blant skoleledere i Sør- og Vest-Norge med 22 prosent.

Tabell 6.2 «Har skolen erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen?», etter landsdel

	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja	45	31	22	23	28
Nei	52	61	71	66	64
Vet ikke	3	8	8	12	8
Totalt (N)	73	108	170	129	480

Det var totalt 132 skoleledere som oppgav at skolen har erfart at elever ikke deltar på overnattingsturer. Disse fikk videre spørsmål om andel minoritetsspråklige som *deltar*. Svarfordelingen vises i tabell 6.3. I alt oppgir 69 prosent av skoleledere i barneskolen at nesten alle minoritetsspråklige elever deltar på turer. Ved 1-10 skoler og ungdomsskoler er andelen henholdsvis 56 prosent og 54 prosent. Det er noe variasjon mellom skoletypene også på de øvrige svarkategoriene. Merk at antall respondenter er lavt.

Tabell 6.3 «Hvor stor andel minoritetsspråklige elever ved skolen vil dere anslå deltar på overnattingsturer?», etter skoletype

	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
Nesten alle	69	56	54	62
Mer enn halvparten	7	22	23	15
Omtrent halvparten	7	11	9	9
Mindre enn halvparten	4	0	3	3
Svært få	12	11	11	12
Totalt (N)	68	27	35	130

6.2 Årsaker til at elever ikke deltar på overnattingsturer

De samme respondentene fikk også spørsmål om årsaker til at elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen. Svarfordelingen er vist i tabell 6.4. Totalt svarer 58 prosent at foreldre/foresatte ikke tillater dette, og 52 prosent oppgir at dette skyldes kulturelle eller religiøse årsaker. En mindre andel svarer at ikke-deltakelse på overnattingsturer skyldes økonomiske (17 prosent), sosiale (14 prosent) og helserelaterte årsaker (7 prosent). Det er noe variasjon i svarprosentene mellom skoletypene. Merk at det var mulig å sette flere kryss og at antall respondenter er lav for noen av skoletypene.

Tabell 6.4 «Så langt dere vet, hva er årsakene til at elevene ikke deltar (flere kryss mulig)?», etter skoletype

	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdoms- skole	Totalt
	%	%	%	%
Foreldre/foresatte tillater ikke deltakelse	67	37	57	58
Kulturelle eller religiøse årsaker	56	48	46	52
Økonomiske utfordringer, for eksempel knyttet til innkjøp av utstyr	17	15	17	17
Sosiale årsaker knyttet til skole-situasjonen	7	19	23	14
Helserelaterte årsaker	4	4	14	7
Lang avstand til turmålet	3	7	3	4
Annet	6	11	11	8
Vet ikke	14	30	14	17
Totalt (N)	70	27	35	132

Tabell 6.5 viser at oppgitte årsaker varierer noe når man sorterer på landsdel. Øst-Norge har en høy andel (76%) som oppgir at foreldre/foresatte som ikke tillater deltakelse er en årsak til at elevene ikke deltar. Øst-Norge har også en høy andel (64%) som rapporterer kulturelle eller religiøse årsaker sammenlignet med de øvrige landsdelene (42-55%).

Tabell 6.5 «Så langt dere vet, hva er årsakene til at elevene ikke deltar (flere kryss mulig)?», etter landsdel

	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	
Foreldre/foresatte tillater ikke deltakelse	64	76	43	52	58
Kulturelle eller religiøse årsaker	42	64	46	55	52
Økonomiske utfordringer, for eksempel knyttet til innkjøp av utstyr	15	21	8	24	17
Sosiale årsaker knyttet til skolesituasjonen	6	6	11	35	14
Helserelaterte årsaker	9	6	5	7	7
Lang avstand til turmålet	0	3	0	14	4
Annet	18	3	5	7	8
Vet ikke	21	9	24	14	17
Totalt (N)	33	33	37	29	132

6.3 Skolens behov for informasjon eller støttemateriell knyttet til denne problemstillingen

Samtlige skoleledere i grunnskolene fikk spørsmål om skolen har behov for informasjon eller støttemateriell knyttet til minoritetsspråklige elevers deltakelse på overnattingsturer i regi av skolen. Svarfordeling etter skoletype er vist i tabell 6.6.

Totalt svarer 28 prosent at de savner konkret støttemateriell som kan gjøre dialogen med foreldre lettere. Den høyeste andelen som krysser av for dette finner man hos skoleledere i ungdomskolen. Videre er det 15 prosent som svarer at de har gode rutiner og eget materiell.

Tabell 6.6 «Har skolen behov for informasjon eller støttemateriell knyttet til denne problemstillingen (flere kryss mulig)?», etter skoletype

	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdoms- skole	Totalt
	%	%	%	%
Ja, vi savner konkret støttemateriell som kan gjøre dialogen med foreldre lettere	25	29	36	28
Ja, vi savner mer kunnskap og informasjon om mulige årsaker til at foreldre ikke tillater deltakelse	11	14	19	13
Ja, vi savner mer kunnskap og informasjon om mulige årsaker til at elever vegrer seg for å bli med	9	17	17	12
Nei, vår skole har ikke tro på at støttemateriell vil kunne hjelpe oss i denne sammenhengen	2	1	6	3
Nei, vi har gode rutiner og eget materiell	15	15	12	15
Nei, dette er ikke en problematikk på vår skole	54	54	44	52
Totalt (N)	273	118	91	482

I tabell 6.7 vises respondentenes svar på behov for informasjon og støttemateriell fordelt over ulike kommunestørrelser.

Svarene til skoleledere i store kommuner og små kommuner er forholdsvis like for de fleste spørsmålene med to unntak: 15 og 22 prosent av de største kommuneinndelingene svarer at de har gode rutiner og eget materiell, mens dette gjelder 2 og 8 prosent av de minste kommuneinndelingene. Det kommer også frem at det blant kommuner med innbyggere på 20 000 eller mer er 39 prosent som svarer at dette ikke er en problematikk på vår skole, mens andelen som svarer dette blant de mindre kommuneinndelingene ligger på mellom 57-67 prosent.

Tabell 6.7 «Har skolen behov for informasjon eller støttemateriell knyttet til denne problemstillingen (flere kryss mulig)?», etter innbyggertall

	0-2999	3000-9999	10000-19999	20000 eller mer
	%	%	%	%
Ja, vi savner mer kunnskap og informasjon om mulige årsaker til at elever vegrer seg for å bli med	12	13	11	13
Ja, vi savner mer kunnskap og informasjon om mulige årsaker til at foreldre ikke tillater deltakelse	8	12	13	16
Ja, vi savner konkret støttemateriell som kan gjøre dialogen med foreldre lettere	35	24	27	29
Nei, vi har gode rutiner og eget materiell	2	8	15	22
Nei, vår skole har ikke tro på at støttemateriell vil kunne hjelpe oss i denne sammenhengen	2	1	1	4
Nei, dette er ikke en problematikk på vår skole	60	67	57	39
Totalt (N)	52	131	82	217

Skolelederne som oppgav at de savnet informasjon eller støttemateriell ble bedt om å krysse av for hva slags materiell som kunne ha hjulpet dem. Tabell 6.8 viser at 74 prosent av disse skolelederne oppga at de kunne tenke seg informasjonsmateriell til familien, 62 prosent ønsker samtaleguider til støtte i dialog med foreldre, mens 51 prosent ser nytten av informasjonsmateriell til skolen.

Tabell 6.8 «Hvis det skal utvikles informasjon eller støttemateriell, hva slags materiell kunne ha hjulpet dere (flere kryss mulig)?», etter skoletype

	Barneskole	1 – 10 skole	Ungdomsskole	Totalt
	%	%	%	%
Informasjonsmateriell til familien	80	74	60	74
Samtaleguide til støtte i dialogen med foreldrene	67	59	55	62
Informasjonsmateriell til skolen	49	51	55	51
Støttemateriell til utvikling av informasjonsrutiner og samarbeidsrutiner hjem/skole	42	54	52	48
Samtaleguide til støtte i dialogen med eleven	34	49	33	37
Annet	2	0	0	1
Totalt (N)	85	39	42	166

Videre viser tabellen at det er noen variasjoner mellom skoletypene. Det kommer blant annet frem at mange skoleeiere spesielt i barneskoler ønsker informasjonsmateriell til familien og samtaleguide til støtte i dialogen med foreldrene.

6.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet ønsket å vite hvor utbredt det er at enkelte minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen, hvilke årsaker dette har, og om det er behov for støttemateriell som kan hjelpe skolene i samarbeidet med foreldre og elever slik at flere deltar. Spørsmålene ble stilt til skoleledere i grunnskolen.

Litt under en tredjedel av skolelederne har erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen. Det var totalt 132 skoleledere som svarte på spørsmål om årsaker til hvorfor minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer.

Skolelederne som oppga at minoritetsspråklige ikke deltok på overnattingsturer svarte på spørsmål om årsaker til at elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen. Her svarte over halvparten at foreldre/foresatte ikke tillater dette, og 52 prosent oppgir at dette skyldes kulturelle eller religiøse årsaker. En mindre andel svarer at ikke-deltakelse på overnattingsturer skyldes økonomiske sosiale og helserelaterte årsaker

Samtlige skoleledere fikk spørsmål om skolene har behov for informasjon eller støttemateriell knyttet til minoritetsspråklige elevers deltakelse på overnattingsturer. Her svarer litt under en tredjedel av alle skoleledere at de savner konkret støttemateriell som kan gjøre dialogen med foreldre lettere. Her kommer det også frem at en liten andel skoleledere svarer at de savner informasjon om mulige årsaker til at elever vegrer seg (12 prosent) og årsaker til at foreldre ikke tillater deltakelse (13 prosent). Samtidig svarer omtrent halvparten av skolelederne at de ikke har behov for støttemateriell da dette ikke er en problematikk på deres skole.

Blant skoleledere som svarte at de savnet mer informasjon eller støttemateriell til skolene oppga en stor andel at de kunne tenke seg informasjonsmateriell til familien. Over halvparten svarte at de ønsket samtaleguider til støtte i dialog med foreldre. Informasjonsmateriell til skolene så også halvparten av respondentene nytte av.

7 Elever med stort læringspotensial

I september 2016 la Jøsendalutvalget frem sin utredning *NOU 2016: 14 Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial*. Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet jobber med å følge opp ulike tiltak for denne gruppen elever og ønsker derfor informasjon om skolars og skoleeieres arbeid med disse elevene. Elever med stort læringspotensial omfatter elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talenter, og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene. Spørringene til Skole-Norge våren 2015 inneholdt også spørsmål som omhandlet denne elevgruppen. Rapporten fra 2015 omtaler imidlertid elevgruppen som *høyt presterende elever*. Spørsmålene som er stilt i kapitlet som nå presenteres er derfor tilsvarende, men ikke identiske med undersøkelsen som ble gjennomført i våren 2015 (Gjerustad og Waagene, 2015). De to undersøkelsene vil derfor ikke bli sammenliknet. Det kan likevel nevnes at rekkefølgen og fremstillingen av temaene presenteres på tilsvarende måte som i kapitlet om samme tema i 2015, dersom man ønsker å studere de to undersøkelsene samtidig.

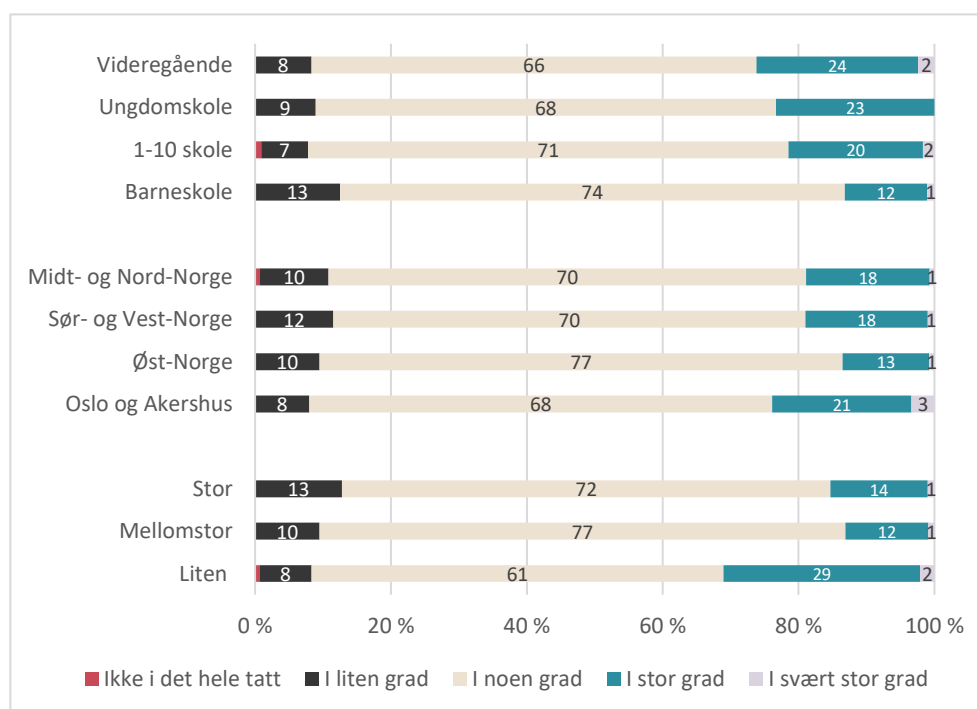
7.1 Tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial

Skoleeier ble spurt om i hvilken grad de opplever at skolene er opptatte av å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring. Tabell 7.1 viser en oversikt over svar fra kommunale og fylkeskommunale skoleeiere, fordelt over landsdel og kommunale innbyggertall. Totalt sett er det størst andel av skoleeiere som svarer at de opplever at skolene er opptatt av å gi tilpasset opplæring i noen grad (67 prosent). Oslo og Akershus har størst andel skoleeiere som opplever at skolene er opptatt av å gi elevgruppen tilpasset opplæring i enten stor eller svært stor grad (44 prosent). Kommuner med 10 000 til 19999 innbyggere har størst andel som svarer at de opplever at skolene er opptatt av å gi tilpasset opplæring i enten stor eller svært stor grad. Merk imidlertid at antall respondenter er lav innenfor hver inndeling av landsdel og kommunestørrelse.

Tabell 7.1 «I hvilken grad opplever dere at skolene er opptatt av å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleeiere etter landsdel og innbyggertall

	I liten grad %	I noen grad %	I stor grad %	I svært stor grad %
Skoleeier kommune (N= 106)	7	66	26	2
Skoleeier fylkeskommune (N= 14)	0	71	14	14
Oslo og Akershus (N=9)	0	56	33	11
Øst-Norge (N=30)	3	80	13	3
Sør- og Vest-Norge (N=45)	7	67	22	4
Midt- og Nord-Norge (N=36)	8	58	33	0
Under 3000 (N=29)	14	55	28	3
3000-9999 (N=42)	5	76	19	0
10 000-19999 (N=12)	8	42	50	0
20 000 eller mer (N=23)	0	74	22	4
Totalt (N=120)	6	67	24	3

Skoleledere i grunnskolen og skoleledere i videregående ble spurt om i hvilken grad skolene lykkes med å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring. Figur 7.1 viser fordelingen på spørsmålet om skolene lykkes med tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial fordelt etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse.

Figur 7.1 «I hvilken grad lykkes skolene med å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

På tvers av skolenivå oppgir mellom 66 og 74 prosent at skolen i noen grad lykkes med å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring. Samtidig er det også flere respondenter som mener at skolen lykkes med tilpasset opplæring til elevgruppen i enten stor eller svært stor grad. Blant 1-10 skoler, ungdomsskoler og videregående er det henholdsvis 22, 23 og 26 prosent som mener at skolen lykkes i stor eller svært stor grad. Blant barneskolene er det imidlertid bare 13 prosent som mener at de enten i stor eller svært stor grad lykkes med tilpasset opplæring til elevgruppen.

Det er ikke vesentlige forskjeller mellom de ulike landsdelene. Når det gjelder skolestørrelsene har de minste skolene en litt høyere prosentandel som svarer at skolene lykkes i stor eller svært stor grad (31 prosent) enn det som rapporteres blant mellomstore (13 prosent) og store (15 prosent) skoler.

Skoleeiere i kommune og fylkeskommune ble spurt om de har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i.

Tabell 7.2 viser en oversikt over kommunale og fylkeskommunale skoleeieres svar inndelt etter landsdel og kommunestørrelse som refererer til innbyggertall (kommune). Merk at fylkeskommunene er representert av et lavt antall respondenter (N=15). Antall respondenter i kommunene er heller ikke mer enn 104, noe som følger av at det årlige utvalget til spørringene representerer 1/3 av kommunene. Følgende viser inndelingen etter landsdel og kommunestørrelse til små respondentgrupper.

Tabell 7.2 «Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i?», skoleeiere etter landsdel og innbyggertall

	Ja %	Nei %	Vet ikke %
Skoleeier kommune (N=104)	28	69	3
Skoleeier fylkeskommune (N=15)	40	60	0
Oslo og Akershus (N=9)	33	56	11
Øst-Norge (N=31)	10	90	0
Sør- og Vest-Norge (N=44)	48	50	2
Midt- og Nord-Norge (N=35)	23	74	3
Under 3000 (N=27)	22	74	4
3000 til 9999 (N=42)	22	76	2
10 000 til 19999 (N=12)	42	50	8
20 000 eller mer (N=23)	39	61	0
Totalt (N=119)	29	68	3

Totalt er det 29 prosent av skoleeierne som sier at de har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolen kan ta utgangspunkt i, mens 68 prosent svarer at de ikke har dette. Øst-Norge skiller seg ut ved å ha minst andel skoleeiere (10 prosent) som svarer at de har planer og strategier for elevgruppen. Blant kommuner med ulike innbyggertall kommer det frem at kommuner med 10 000 til 19999 innbyggere har størst prosentandel som svarer at de har planer for tilpasset opplæring (42 prosent sammenlignet med 22-39 prosent for de øvrige inndelingene).

Skoleledere i grunnskolen og videregående fikk også spørsmål om skoleeier har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som de kan ta utgangspunkt i. Tabell 7.3 viser skolelederes svar fordelt på skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Her kommer det frem at 27 prosent av skoleledere i grunnskolen og 35 prosent av skoleledere i videregående svarer ja på at skoleeier har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i.

Tabell 7.3 «Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i?», skoleledere etter landsdel og skolestørrelse

	Ja %	Nei %	Vet ikke %
Grunnskoler (N=479)	27	53	20
Videregående skoler (N=83)	35	46	19
Oslo og Akershus (N=87)	60	26	14
Øst-Norge (N=125)	27	56	17
Sør- og Vest-Norge (N=201)	22	56	22
Midt- og Nord-Norge (N=149)	21	58	21
De minste (N=146)	24	59	17
De mellomste (N=222)	25	54	21
De største (N=194)	37	43	20
Totalt (N=562)	28	52	20

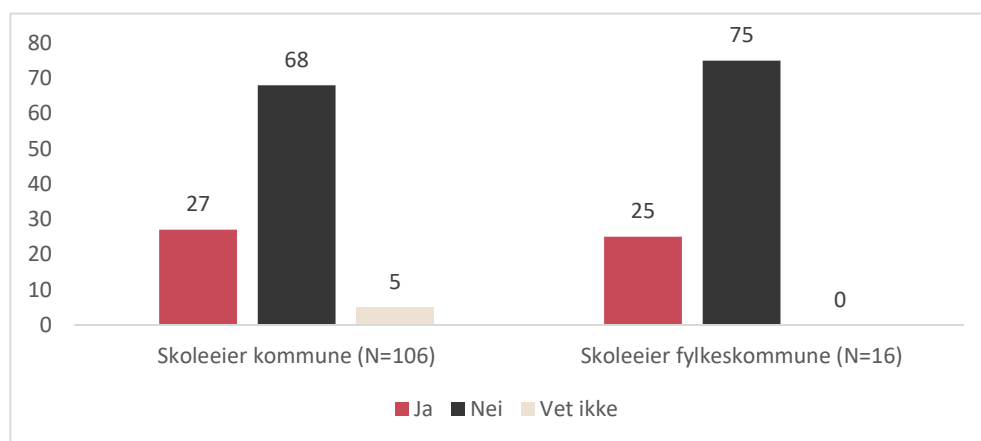
Blant de ulike landsdelene er det Oslo og Akershus som har størst andel skoleledere som svarer ja på spørsmålet med 60 prosent. Fordelt på skolestørrelse kommer det frem at det i alt er 24 prosent av de minste skolene som svarer ja, 25 prosent av de mellomste som svarer ja, og en litt høyere andel på 37 prosent i de største skolene som svarer ja på spørsmålet.

Oppsummert er det altså størst andel av skoleledere i Oslo og Akershus og de største skolene som svarer ja på at skoleeier har planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial.

7.2 Tilbud om kompetanseutvikling og veiledning om elever med stort læringspotensial

Skoleeiere i kommune og fylkeskommune ble spurt om de tilbyr skolene kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial. Totalt sett utgjør denne gruppen 122 respondenter. Samlet svarer 33 av disse ja på at de tilbyr kompetanseutvikling eller veiledning (27 prosent), 84 respondenter svarer nei (69 prosent), og 5 respondenter svarer vet ikke (4 prosent).

Figur 7.2 viser prosentvis fordelingen etter kommune og fylkeskommune. Under en tredjedel av kommunale skoleeiere (27 prosent) og fylkeskommunale skoleeiere (25 prosent) svarer ja på spørsmålet om de tilbyr skolene kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial.

Figur 7.2 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?», skoleeiere

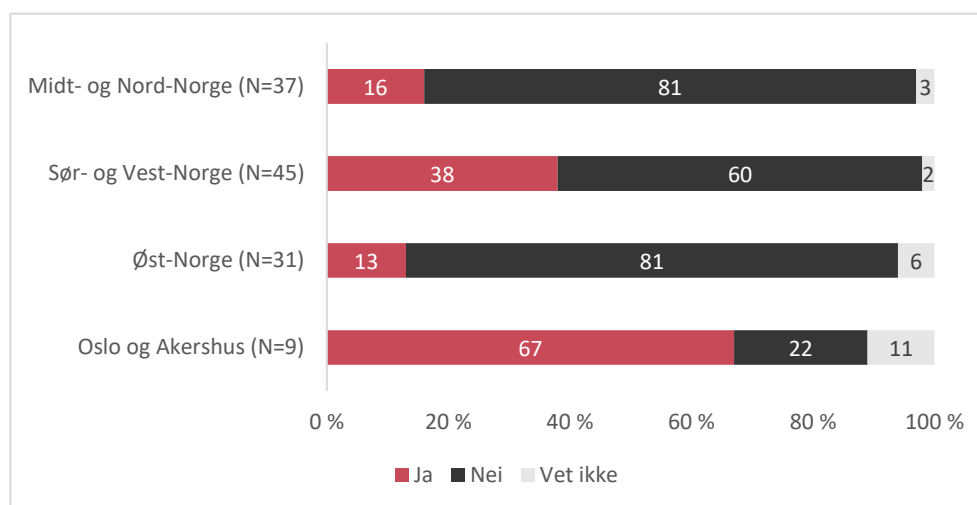
Tabell 7.4 viser en oversikt over hva skoleeiere svarer fordelt over ulike kommunestørrelser. Merk at antall respondenter innenfor hver kommuneinndeling er lav.

Tabell 7.4 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?», skoleeier kommune etter innbyggertall

	Ja %	Nei %	Vet ikke %
Under 3000 (N=29)	21	69	10
3000 til 9999 (N=42)	24	74	2
10 000 til 19999 (N=12)	25	67	8
20 000 og mer (N=23)	44	56	0

Figur 7.3 viser en oversikt over hva skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner samlet sett svarer etter landsdel. Det er størst prosentandel som svarer *ja* i Oslo og Akershus (67 prosent), og størst prosentandel som svarer *nei* i Midt- og Nord-

Norge (81 prosent) og Øst-Norge (81 prosent). Merk imidlertid at antall respondenter innenfor hver landsdel er lav.

Figur 7.3 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?», skoleeiere etter landsdel

Skoleledere i grunnskolen og videregående fikk også spørsmål om skoleeier tilbyr kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial. Tabell 7.5 gir en oversikt over skoleledernes svar, fordelt etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse

Tabell 7.5 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?» skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

	Ja %	Nei %	Vet ikke %
Grunnskoler(N=472)	22	61	17
Videregående skoler (N=82)	23	53	24
Oslo og Akershus (N=86)	44	34	22
Øst-Norge (N=123)	18	70	12
Sør- og Vest-Norge (N=197)	20	61	19
Midt- og Nord-Norge (N=148)	16	64	20
De minste (N=144)	18	64	18
De mellomste (N=219)	17	64	19
De største (N=191)	31	52	17
Totalt (N=554)	22	60	18

Av tabellen kommer det frem at flesteparten av skolelederne i grunnskolen og videregående svarer *nei* på at skoleeier tilbyr kompetanseutvikling eller veiledning, med henholdsvis 61 og 53 prosent. Blant landsdelene er det i Oslo og Akershus størst andel skoleledere som svarer ja på spørsmålet med 44 prosent. Dette er

sammenfallende med landsdelinndelingen på skoleeiernivå, det det også var størst prosentandel blant skoleeiere i Oslo og Akershus som svarte ja på dette spørsmålet.

7.3 Skolenes planer, tiltak og kompetanse knyttet til elever med stort læringspotensial

Skoleledere i grunnskolen og videregående fikk en rekke spørsmål knyttet til deres planer, tiltak og kompetanse om elever med stort læringspotensial.

Skoleledere ble først spurt om elever med stort læringspotensial er omtalt i skolens planer og strategier. 30 prosent svarer ja. Andelen som svarer slik er lik blant ledere i grunnskoler og videregående. Tabell 7.6 viser også fordelingen over landsdel og skolestørrelse. Det er lite variasjon mellom små, mellomstore og store skoler. Derimot er det noen forskjeller mellom landsdelene, der Oslo og Akershus skiller seg ut ved å ha høyest andel som svarer ja.

Tabell 7.6 «Omtales elever med stort læringspotensial i skolens planer og strategier?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

	Ja %	Nei %	Vet ikke %
Grunnskoler(N=476)	31	64	5
Videregående skoler (N=83)	29	69	2
Oslo og Akershus (N=86)	42	55	3
Øst-Norge (N=125)	30	67	3
Sør- og Vest-Norge (N=199)	28	66	6
Midt- og Nord-Norge (N=149)	26	68	5
De minste (N=146)	31	63	6
De mellomste (N=219)	27	70	3
De største (N=194)	34	61	5
Totalt (N=559)	30	65	5

Skoleledere i grunnskoler og videregående ble bedt om å krysse av for hvilke tiltak for elever med stort læringspotensial de har. Tabell 7.7 viser en oversikt over svaralternativene og skoleledernes svar. Her kommer det frem at litt over halvparten (53 prosent) av grunnskolene svarer at de har forsering i aktuelle fag, mens dette er et tiltak i 39 prosent av de videregående skolene.

Tabell 7.7 «Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial (flere kryss mulig)?», skoleledere etter skoletype

	Grunnskoler %	Videregående skoler %	Total %
Forsering i aktuelle fag (N=567)	53	39	52
Egne læremidler/læringsressurser (N=567)	52	32	49
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse (N=567)	84	85	85
Egne grupper over kortere tid for elever med stort læringspotensial (N=567)	20	19	20
Ingen tiltak (N=567)	3	4	3
Annet, spesifiser (N=567)	7	12	8

Et annet tiltak er egne læremidler/læringsressurser. Her svarer 52 prosent av skolelederne i grunnskolen at dette er et tiltak, mens 32 prosent av skolelederne i videregående svarer dette. Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse er et tiltak i mange grunnskoler (84 prosent) og videregående (85 prosent) skoler. Når det kommer til tiltaket egne grupper over kortere tid for elever med stort læringspotensial er dette et mindre anvendt tiltak blant skoleledere i grunnskolene (20 prosent) og videregående skoler (19 prosent).

Respondenter som krysset av for «annet», ble bedt om å spesifisere tiltaket. Blant skoleledere i grunnskolen kom det her flere svar som handlet om hospitering og forsering i andre fag og på andre høyere klassetrinn eller skolenivå (e.g. ungdomsskole, videregående). Det var også noen skoleledere som nevnte at de hadde kontakt med vitensentre og lot elevene delta på talentsamlinger. Blant skoleledere i videregående ble det nevnt at elevene det gjaldt kunne ta fag på universitetet, at de kunne få tiltak i spesifikke fag, delta i kollokviegrupper og tilbud til elevene om å ta fag på høyere nivå gjennom nettskolen.

Tabell 7.8 viser hvilke tiltak skolene har for elever med stort læringspotensial fordelt etter landsdel. I Oslo og Akershus har 3 av 4 (75 prosent) av skolelederne krysset av for at de har forsering i aktuelle fag. Dette er noe lavere i Øst-Norge (57 prosent), Sør- og Vest-Norge (45 prosent) og Midt- og Nord-Norge (44 prosent). Egne læremidler/læringsressurser er noe mer brukt i Oslo og Akershus og Sør- og Vest-Norge (henholdsvis 55 prosent og 54 prosent) enn Øst-Norge og Midt- og Nord-Norge (begge med 43 prosent). Når det kommer til tiltaket egne grupper over kortere tid for elever med stort læringspotensial ligger også prosentandelen som krysser av for dette noe høyere i Oslo og Akershus med 44 prosent, tilsvarende 13 prosent-20 prosent i de resterende landsdelene.

Tabell 7.8 «Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial (flere kryss mulig)?», skoleledere etter landsdel

	Oslo og Akershus (N=88) %	Øst-Norge (N=128) %	Sør- og Vest-Norge (N=202) %	Midt- og Nord-Norge (N=149) %
Forsering i aktuelle fag (N=567)	75	57	45	44
Egne læremidler/læringsressurser (N=567)	55	43	54	43
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse (N=567)	84	85	85	83
Egne grupper over kortere tid for elever med stort læringspotensial (N=567)	44	20	13	14
Ingen tiltak (N=567)	1	4	5	3

I tabell 7.9 vises en oversikt over det samme spørsmålet om tiltak som brukes for elever med stort læringspotensial fordelt på skolestørrelse. Her er det noe høyere prosentandel av skoleledere som krysser av på at de har forsering i aktuelle fag blant de største skolene (66 prosent) sammenlignet med de mellomste (47 prosent) og de minste (42 prosent) skolene.

Tabell 7.9 «Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial (flere kryss mulig)?», skoleledere etter skolestørrelse

	De minste (N=148)	De mellomste (N=223)	De største (N=196)
Forsering i aktuelle fag (N=567)	42	47	66
Egne læremidler/læringsressurser (N=567)	43	47	55
Pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse (N=567)	85	82	87
Egne grupper over kortere tid for elever med stort læringspotensial (N=567)	16	22	20
Ingen tiltak	3	5	2

Skoleledere i grunnskolen og videregående fikk spørsmål om de har elever med stort læringspotensial som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger. Tabell 7.10 viser en oversikt over hva skolelederne svarer fordelt etter skolenivå, landsdel og skolestørrelse.

I grunnskolen er det 44 prosent og i videregående er det 34 prosent av skolelederne som svarer at de har elever som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger.

Ser vi på fordelingen over landsdeler kommer det frem at 53 prosent av skoleledere i Oslo og Akershus rapporterer om at de har elever med stort læringspotensial som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger, mens det i de øvrige landsdelene er 38-41 prosent av skolelederne som rapporterer om dette. Hva som er bakenforliggende en noen høyere prosentandel

i Oslo og Akershus kommer imidlertid ikke frem fra dataene som ligger til grunn for denne undersøkelsen.

Vi ser også fra tabellen at det blant de største skolene er en andel på 55 prosent av skoleledere som rapporterer om elever som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger. Denne andelen er litt lavere i de mellomstore skolene, med 43 prosent og lavest blant skoleledere i de minste skolene, med 24 prosent.

Tabell 7.10 «Har dere elever med stort læringspotensial som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

	Ja %	Nei %	Vet ikke %
Grunnskoler(N=478)	44	33	23
Videregående skoler (N=83)	34	23	43
Oslo og Akershus (N=87)	53	13	34
Øst-Norge (N=125)	41	28	31
Sør- og Vest-Norge (N=200)	41	36	23
Midt- og Nord-Norge (N=149)	38	40	22
De minste (N=145)	24	58	18
De mellomste (N=221)	43	28	29
De største (N=195)	55	16	29
Totalt (N=561)	42	32	26

Skolelederne i grunnskolen og videregående fikk spørsmål om i hvilken grad skolen har tilstrekkelig kompetanse til å gi tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial. Tabell 7.11 viser en oversikt over skoleledernes svar, fordelt etter landsdel og skolestørrelse. Det er flest respondenter av skoleledere i grunnskolen (61 prosent) og videregående (48 prosent) som svarer at skolen har tilstrekkelig kompetanse på dette i noen grad. Det er også 29 prosent av skolelederne i grunnskoler og 40 prosent av skolelederne i videregående skoler som svarer at skolen har tilstrekkelig kompetanse til å gi tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial i stor grad.

Blant landsdelene viser tallene at Øst-Norge har lavest prosentandel (21 prosent) av skoleledere som svarer at de har tilstrekkelig kompetanse på dette området i stor grad, ettersom de øvrige landsdelene viser prosentandeler fra 31-34 prosent.

Ser vi på skolestørrelse er det blant de minste skolene 40 prosent av skolelederne som mener at skolen har tilstrekkelig kompetanse på området i stor grad, mens de mellomste og største skolene rapporterer om henholdsvis 29 og 25 prosent.

Tabell 7.11 «I hvilken grad har skolen tilstrekkelig kompetanse til å gi tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

	Ikke i det hele tatt %	I liten grad %	I noen grad %	I stor grad %	I svært stor grad %
Grunnskoler (N=475)	0	9	61	29	1
Videregående skoler (N=83)	0	8	48	40	4
Oslo og Akershus (N=86)	1	5	59	34	1
Øst-Norge (N=125)	0	22	24	21	0
Sør- og Vest-Norge (N=199)	0	12	56	31	1
Midt- og Nord-Norge (N=148)	0	8	60	31	1
De minste (N=145)	0	8	50	40	1
De mellomste (N=221)	0	8	63	29	0
De største (N=195)	1	11	62	25	1
Total (N=558)	0	9	59	31	1

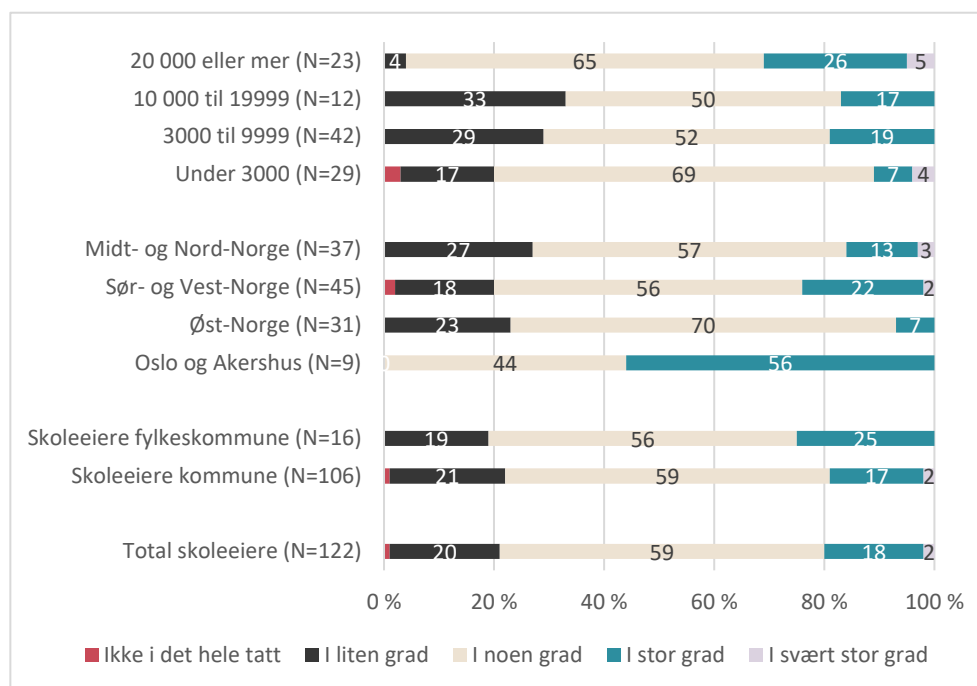
Skoleledere i grunnskolen og videregående ble spurt om i hvilken grad de bruker nasjonale sentre i forbindelse med elever med stort læringspotensial? Tabell 7.12 viser en oversikt over skolelederes svar fordelt over skolenivå, landsdel og skolestørrelse. Blant skoleledere i grunnskolen og videregående er det i alt henholdsvis 29 og 22 prosent som oppgir at skolen bruker nasjonale sentre enten i noen grad eller i stor grad. Det er små variasjoner mellom de ulike landsdelene og skolestørrelsene.

Tabell 7.12 «I hvilken grad bruker skolen nasjonale sentre i forbindelse med elever med stort læringspotensial?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse

	Ikke i det hele tatt %	I liten grad %	I noen grad %	I stor grad %
Grunnskoler(N=464)	34	37	26	3
Videregående skoler (N=82)	38	40	21	1
Oslo og Akershus (N=84)	36	36	26	2
Øst-Norge (N=124)	38	38	22	2
Sør- og Vest-Norge (N=190)	33	42	22	3
Midt- og Nord-Norge (N=148)	34	32	30	4
De minste (N=142)	39	34	25	3
De mellomste (N=214)	37	40	20	3
De største (N=190)	29	37	31	3
Total (N=546)	35	37	25	3

7.4 Skoleeieres opplevelse av egen kompetanse

Skoleeiere fikk spørsmål om i hvilken grad de har tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial. Figur 7.4 gir en oversikt over skoleeieres svar etter kommunestørrelse, landsdel, fylkeskommune eller kommune.

Figur 7.4 «I hvilken grad har skoleeier tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial?», skoleeiere etter innbyggertall og landsdel

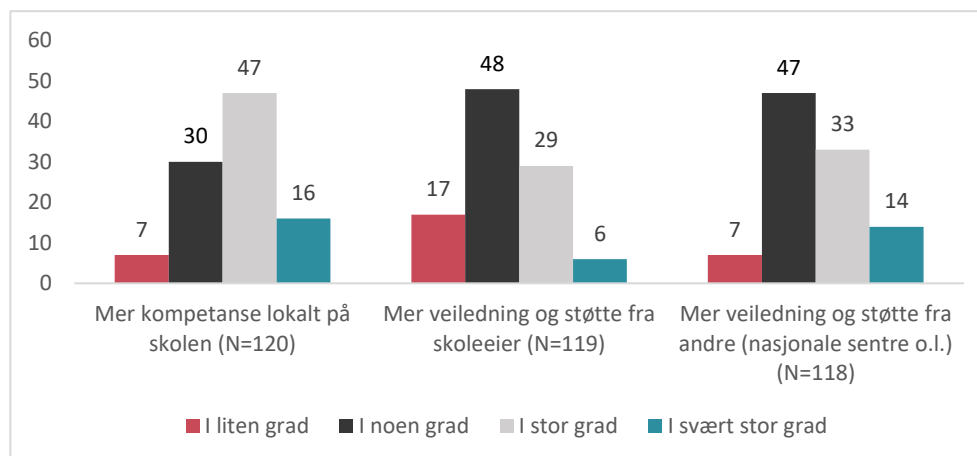
Som figuren viser er det ikke store forskjeller mellom de ulike kommunestørrelsene, men de minste kommunene oppgir i noe mindre grad å ha stor eller svært stor grad av tilstrekkelig kompetanse (11 prosent) enn de større kommunene (19 og 26 prosent).

Når vi ser på landsdeler er det 56 prosent av skoleeierne i Oslo og Akershus som mener at de har tilstrekkelig kompetanse i stor grad, mens de øvrige landsdelene har prosentandeler fra 7 til 22 prosent som svarer det samme.

Ser vi på skoleeiere totalt i kommuner og fylkeskommuner er det til sammen 20 prosent som mener at de har tilstrekkelig kompetanse enten i stor eller svært stor grad.

7.5 Hvilke behov har skolene for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?

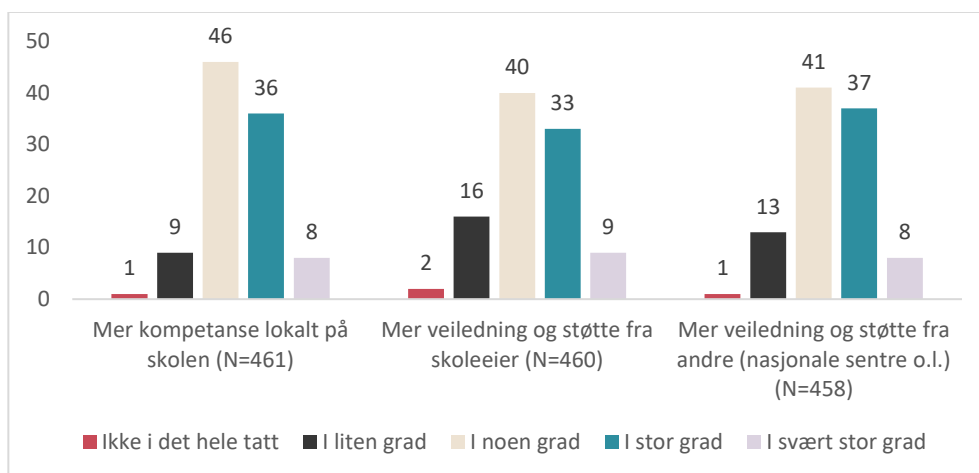
Skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner fikk spørsmål om i hvilken grad de opplever at det er behov for kompetanse lokalt på skolene, mer veiledning og støtte fra skoleeier, og mer veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.). Figur 7.5 under viser en oversikt over skoleeierne svar.

Figur 7.5 «I hvilken grad opplever skoleeier at det er behov for følgende for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?» skoleeiere

Figuren viser at over halvparten av respondentene (63 prosent) mener det er behov for mer kompetanse lokalt på skolen i enten stor eller svært stor grad. I alt 35 prosent mener det er behov for mer veiledning og støtte fra skoleeier, og i alt 47 prosent mener det er behov for veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.) i enten stor eller svært stor grad. Det var ingen av skoleeierne som svarte ikke i det hele tatt på dette spørsmålet (vises ikke i figuren).

Skoleledere i grunnskolen ble bedt om å ta stilling til tre utsagn om behov for kompetanse og støtte til skolene for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring. Figur 7.6 viser at mer kompetanse lokalt på skolen i stor eller svært stor grad er et behov for til sammen 44 prosent av skolelederne i grunnskolen.

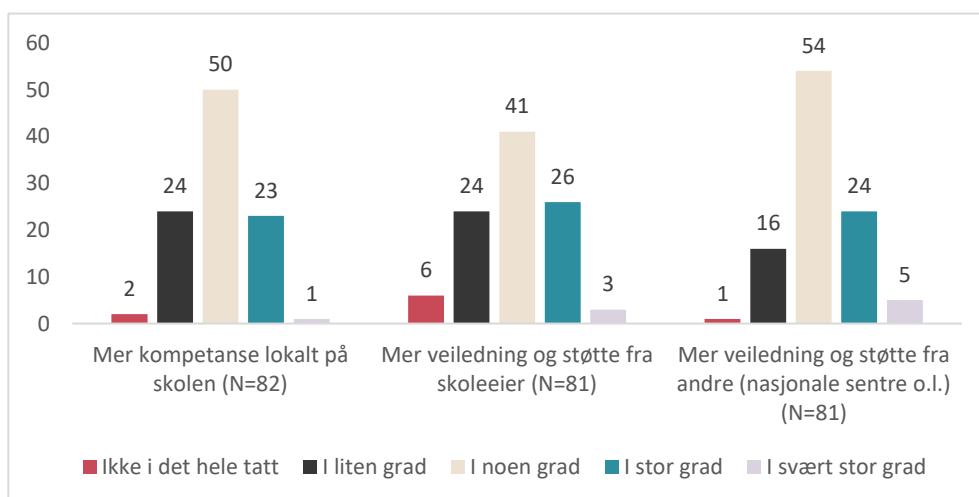

Figur 7.6 «I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleleder grunnskole

Mer veiledning og støtte fra skoleeier er av 42 prosent av skolelederne i grunnskolen også vurdert til å være enten i stor eller svært stor grad.

Når det kommer til veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.), er det til sammen 45 prosent av skolelederne i grunnskolen som mener at dette er et behov i enten stor eller svært stor grad.

Figur 7.7 viser en oversikt over svarene skoleledere i videregående gir på det samme spørsmålet, om i hvilken grad skolen har behov for kompetanse og støtte for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring.

Figur 7.7 «I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleleder videregående

Når det gjelder kompetanse lokalt på skolen, er det 50 prosent av skolelederne som mener at skolene har behov for dette i noen grad. I alt 24 prosent av skolelederne mener at mer kompetanse lokalt på skolen er av behov i enten stor eller svært stor grad. Veiledning og støtte fra skoleeier er det i alt 27 prosent av

skolelederne i videregående som mener er av behov i enten stor eller svært stor grad. Veiledning og støtte fra andre, f. eks. nasjonale sentre, vurderes av 29 prosent av skolelederne til å være et behov i enten stor eller svært stor grad.

7.6 Oppsummering

Elever med stort læringspotensial omfatter elever som presterer på høyt faglig nivå, elever som har spesielle talenter, og elever som har potensial til å nå de høyeste faglige nivåene. Informasjon om skolers og skoleeieres arbeid med elever med stort læringspotensial har vært ønskelig da Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratets arbeider med å følge opp tiltak for denne elevgruppen. Oppsummert finner vi følgende:

- Flertallet av skoleeiere rapporterer at skolene er opptatte av å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring i noen grad.
- 44 prosent av skoleledere i grunnskolen og 34 prosent av skoleledere i videregående rapporterer at de har elever som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger.
- 2 av 3 skoleeiere i kommunen oppgir at skoleeier ikke har planer og strategier for tilpasset opplæring som skolene kan ta utgangspunkt i.
- Størst andel skoleledere som svarer at skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring som skolene kan ta utgangspunkt i finner vi i Oslo og Akershus.
- På spørsmål om tiltak for elevgruppen får alternativet *pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse* høyest oppslutning.
- Kompetanseutvikling og veiledning om elevgruppen fra skoleeiere ser ikke ut til å være gjennomgående utbredt.

Mellom 22 og 26 prosent av skolelederne opplever i stor eller svært stor grad at skolene deres lykkes med tilpasset opplæring til elever med stort læringspotensial ved 1-10 skoler, ungdomsskoler og videregående. Andelen skoleledere ved barne- skoler som svarer dette er noe lavere med 13 prosent.

Skoleledere både i grunnskolen (44 prosent) og videregående (34 prosent) rapporterer at de har elever som *ikke* i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger.

På spørsmål om skolene har tilstrekkelig kompetanse til å gi tilpasset opplæring til elevgruppen, svarer flesteparten av skoleledere at de har dette i noen grad (61 prosent av skoleledere i grunnskolen og 48 prosent i videregående).

Når det gjelder skoleeiers planer og strategier for tilpasset opplæring til elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i, svarer over to tredjedeler (69 prosent) av skoleeiere i kommunen at de *ikke* har dette. Videre

kommer det frem at det blant skoleledere er under halvparten av respondentene i grunnskolen (28 prosent) og i videregående (35 prosent) som svarer at skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring for elevgruppen som skolene kan ta utgangspunkt i. Oslo og Akershus har størst andel skoleledere som svarer at skoleeier har planer og strategier for tilpasset opplæring som skolene kan ta utgangspunkt i (60 prosent sammenlignet med 21-27 i de øvrige landsdelene). Oslo og Akershus har også størst andel skoleledere (42 prosent) som svarer at elevgruppen er omtalt i skolens planer og strategier sammenlignet med øvrige landsdeler (26-30 prosent).

Når det gjelder tiltak for elever med stort læringspotensial er det alternativet pedagogisk differensiering og tilpasning i ordinær klasse som får høyest oppslutning. I alt tre av fire skoleledere i både grunnskole og videregående rapporterer dette. Kompetanseutvikling og veiledning om elevgruppen fra skoleeiere ser ikke ut til å være gjennomgående utbredt. Over halvparten av skolelederne i grunnskolen (61 prosent) og videregående (52 prosent) svarer at de ikke blir tilbyd dette. Flertallet av skoleeiere i kommuner (68 prosent) og fylkeskommuner (75 prosent) svarer også at skoleeier ikke tilbyr utvikling og veiledning.

Nasjonale sentre viser seg å bli brukt av noen skoler. Skolelederne både i grunnskolen (29 prosent) og videregående (22 prosent) rapporterer at skolen bruker nasjonale sentre enten i noen eller i stor grad, med små variasjoner mellom de ulike landsdelene og skolestørrelsene.

Undersøkelsen adresserte avslutningsvis hvorvidt det er behov for kompetanse og veiledning på skolene. Mer kompetanse lokalt på skolen, ble vurdert av godt over halvparten av kommunale og fylkeskommunale skoleeierne (63 prosent) til å være et behov i enten stor eller svært stor grad. Til sammenligning gjelder dette for under halvparten av skoleledere i grunnskolen (44 prosent) og i videregående (24 prosent). Et annet behov som ble undersøkt var behov for *mer veiledning og støtte fra skoleeier*. Omtrent en tredjedel (35 prosent) av kommunale og fylkeskommunale skoleeiere mener det er behov for dette i enten stor eller svært stor grad, mens dette rapporteres av en større andel (42 prosent) skolelederne i grunnskolen og mindre andel (27 prosent) skoleledere i videregående. Det siste behovet som ble undersøkt var mer veiledning og støtte fra andre (nasjonale sentre o.l.). Litt under halvparten av skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner mener dette er et behov i stor eller svært stor grad. Under halvparten av skolelederne mener også dette er et behov i enten stor eller svært stor grad (45 prosent av skoleledere i grunnskolen og 29 prosent av skoleledere i videregående).

8 Alvorlige skolehendelser

Utdanningsdirektoratet har siden 2009 samarbeidet med politiet for å sikre et godt beredskapsarbeid i kommunene og fylkeskommunene. Hovedfokus for arbeidet er å forebygge alvorlige hendelser på skolene. I 2013 utarbeidet Utdanningsdirektoratet og Politidirektoratet veilederen *Alvorlige hendelser i barnehager og utdanningsinstitusjoner, veiledning i beredskapsplanlegging*, som i 2013 og 2014 ble fulgt opp av politiet gjennom et eget program rettet mot utdanningsinstitusjonene. Målet med programmet var å bistå utdanningsinstitusjonene i arbeidet med å lage gode beredskapsplaner for å forebygge alvorlige skolehendelser, og å øve på disse. I 2015 ble veilederen revidert.

Kunnskapsdepartementet ønsket mer kunnskap om hvordan arbeidet med forebygging av alvorlige hendelser har utviklet seg siden 2009. Skoleledere ble i spørringene høsten 2018 stilt spørsmål om arbeidet med forebygging av alvorlige hendelser i skolen. Skolelederne har fått de samme spørsmålene seks ganger tidligere: våren 2010 (Vibe & Sandberg, 2010), våren 2012 (Vibe, 2012), høsten 2014 (Gjerustad, Waagene, Salvanes, 2014), høsten 2015 (Gjerustad & Waagene), høsten (Gjerustad & Federici, 2016) 2016 og høsten 2017 (Waagene, Larsen, Vaagland & Federici, 2018). Alle spørsmålene stilt i høstens undersøkelse er identiske med tidligere undersøkelser, og vi sammenligner årets resultater med tidligere år.

8.1 Nesten alle skoler har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser

Skoleledere ved grunnskole og videregående skoler ble spurt om skolen har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser. Tabell 8.1 viser andelen av skolelederne ved grunnskoler og videregående skoler som har svart «ja» etter skolestørrelse. Med små grunnskoler regner vi alle med mindre enn 100 elever, mellomstore har mellom 100 og 299, og store har over 299 elever. Små videregående har under 250 elever, mellomstore har mellom 250 og 599 elever, og store har over 599 elever.

De absolutt fleste skoler, 92 prosent, oppgir at de har beredskapsplaner. Andelen som svarer dette er noe høyere ved videregående skoler med 98 prosent,

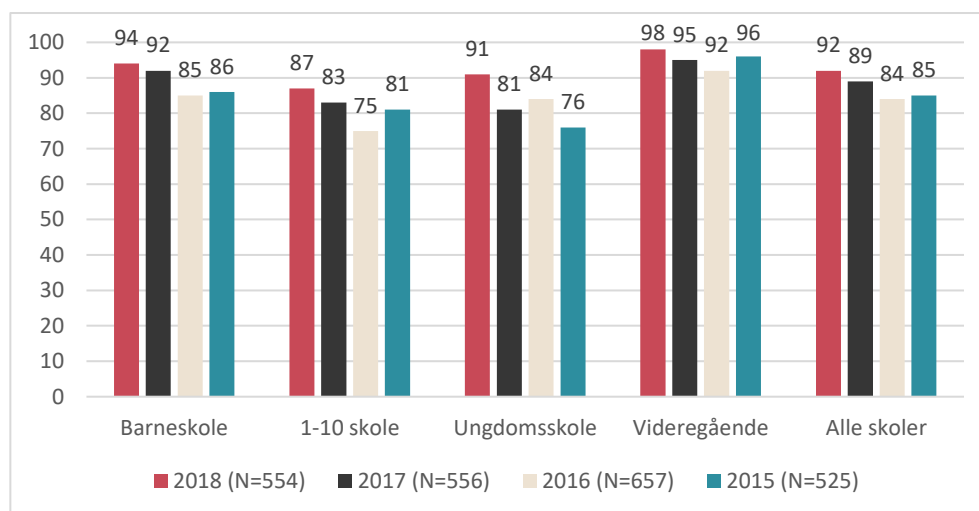
sammenlignet med grunnskoler med 92 prosent. Blant små grunnskoler er andelen som oppgir at de har beredskapsplaner 85 prosent som er signifikant lavere sammenlignet med mellomstore og store grunnskoler. I spørringene høsten 2017 var det mellomstore grunnskoler hadde den laveste andelen med skoler som hadde beredskapsplaner.

Analyser viser at det ikke er signifikante forskjeller mellom barneskole, 1-10 skole og ungdomsskolene.

Tabell 8.1 «Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skolestørrelse

	Liten	Mellomstor	Stor	Total	Totalt (N)
	%	%	%	%	
Totalt	88	93	95	92	554
Grunnskole	85	93	95	92	470
Videregående	100	97	96	98	84
Totalt (N)	143	219	192	554	-

Også i spørringene i 2015, 2016 og 2017 ble skoleledere spurt om skolen har beredskapsplaner. Det er ikke det samme utvalget som besvarer spørringene hver gang, men det er likevel interessant å sammenligne resultatene over tid ettersom utvalget av skoler er representativt. Andel skoler totalt som har beredskapsplaner er litt høyere i 2018 enn i 2017 (se figur 8.1). Fra 2015 til 2018 har andel skoler med beredskapsplaner økt med 7 prosentpoeng. Videre ser vi at det er en økning i andel ungdomsskoler med beredskapsplaner, fra 81 prosent i 2017 til 91 prosent i 2018.

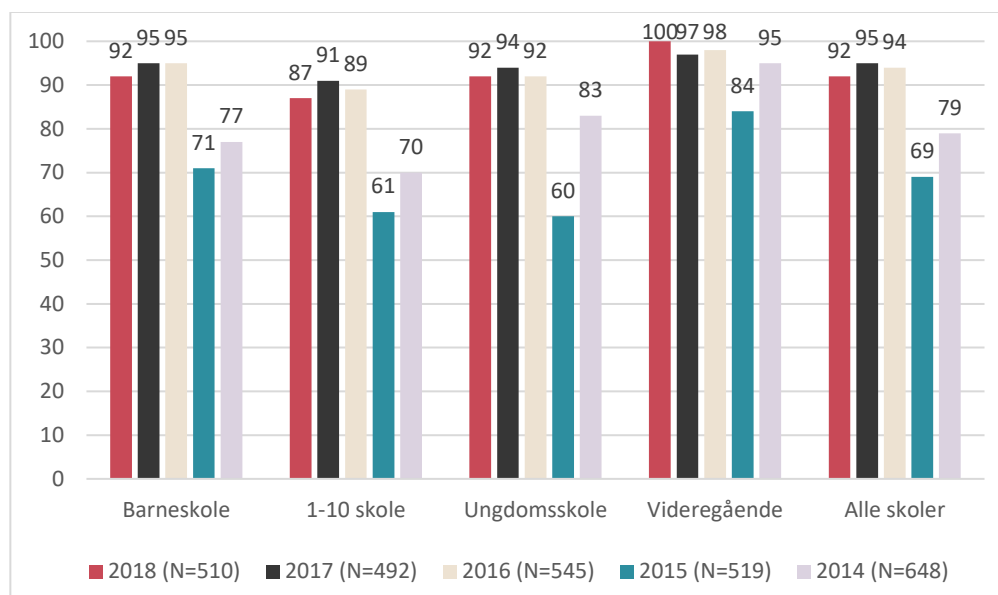
Figur 8.1 «Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2015-2018)

Skolelederne som svarte at de har beredskapsplaner ble videre spurt om skolen har utarbeidet eller forbedret beredskapsplanene de siste tre skoleårene, og om de har utviklet planene alene, sammen med skoleeier eller lokalt politi eller med begge deler. En tredel av skolene svarer at de har utarbeidet sine beredskapsplaner i løpet av de siste tre skoleårene sammen med skoleeier. Blant grunnskolene er det vanligere å ha samarbeidet med skoleeier sammenlignet med videregående skoler. 21 prosent av de videregående skolene samarbeidet med skoleeier, mens andelen er signifikant høyere blant grunnskolene: barneskole (42 prosent), 1-10 skole (34 prosent), ungdomsskole (36 prosent).

Tabell 8.2 «Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», etter skoletype

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms-skole	Videre-gående	Total
	%	%	%	%	%
Ja, med skoleeier	42	34	36	21	36
Ja, med lokalt politi	3	8	12	14	7
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	31	26	34	46	33
Ja, alene	13	19	10	20	16
Nei	8	13	8	0	8
Totalt (N)	251	95	83	81	510

Spørsmål om skolen har utarbeidet eller forbedret beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre årene har blitt stilt i spørringene tidligere. Svarfordelingen er vist i figur 8.2.

Figur 8.2 «Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2014-2018)

Figur 8.2 viser andelen skoleledere som i 2018, 2017, 2015 og 2014 svarte ja («ja, med skoleeier», «ja, med lokalt politi», «ja, med både skoleeier og lokalt politi» eller «ja, alene»). Det har vært en liten nedgang i andelen som svarer ja fra 2017 (95 prosent) til 2018 (92 prosent). Men andelen skoler som svarer at de har utarbeidet eller forbedret beredskapsplaner er betydelig høyere i 2018 sammenlignet med i 2015 og i 2014.

Skoleledere som svarte at skolen ikke har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser ble spurt om de har planer om å utarbeide planene i løpet av 2018-2019 skoleåret. Svarene deres er gjengitt i tabell 8.3.

Tabell 8.3 «Har skolen planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av skoleåret 2018-2019, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?», antall svar etter skoletype

	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	N	N	N	N	N
Ja, med skoleeier	2	1	2	1	6
Ja, med lokalt politi	0	0	2	0	2
Ja, med både skoleeier og lokalt politi	6	3	0	1	10
Ja, alene	2	5	2	0	9
Nei	7	6	2	0	15
Totalt (N)	17	15	8	2	42

Tabell 8.3 viser antall og ikke prosent ettersom kun 42 skoleledere har besvart spørsmålet og med videre inndeling i skoletype blir det svært få respondenter per svaralternativ. Av de 42 skolelederne har 15 stykker svart at de ikke har planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av 2018-2019. De resterende 27 skoleledere har svart at de har planlagt å utarbeide beredskapsplaner. 10 av disse har svart at de skal utvikle disse sammen med skoleeier og lokalt politi, og 9 har svart at skolen skal gjøre det alene.

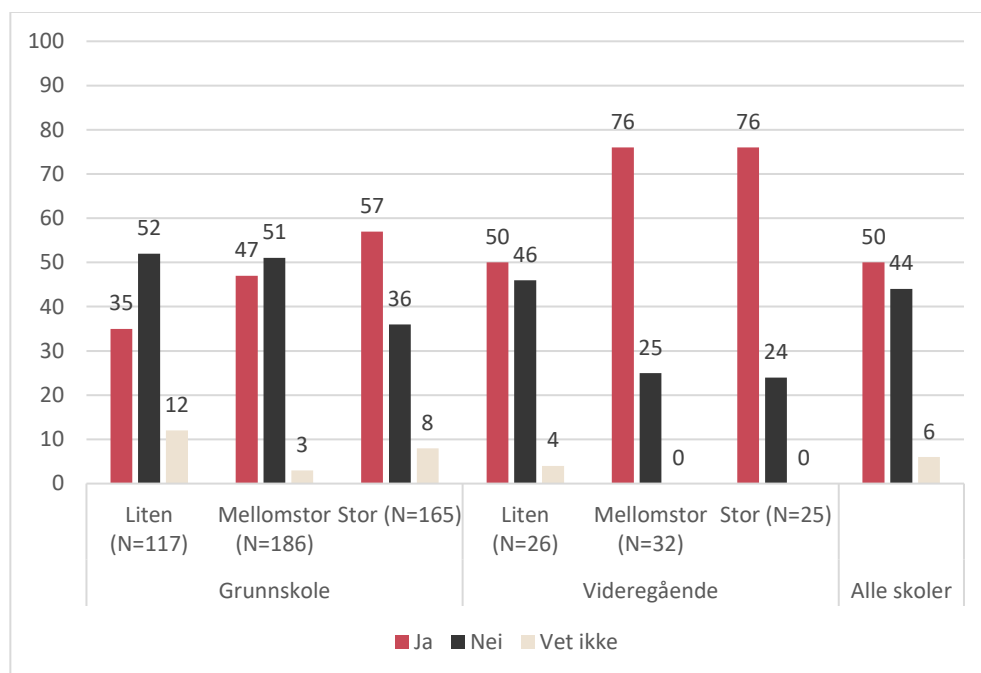
8.2 Halvparten av skolene har gjennomført beredskapsøvelser

Alle skoleledere ble spurt om skolen har holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018), og om øvelsen ble holdt med bare ledelsen, med ledelsen og lærere eller med ledelsen, lærere og elever. Halvparten av skolelederne svarer at de har holdt beredskapsøvelse, og litt under halvparten har ikke gjennomført beredskapsøvelse (tabell 8.4). Det skiller lite mellom barneskoler, 1-10 skoler og ungdomsskoler, men videregående skiller seg ut. Det er signifikant flere videregående skoler som har gjennomført beredskapsøvelse enn grunnskoler. Analyser viser at skoler i ulike deler av landet og i kommuner av ulik størrelse svarer likt.

Tabell 8.4 «Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», etter skoletype

	Barne- skole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja, bare med ledelsen	8	9	9	17	10
Ja, med ledelsen og lærere	25	22	30	40	27
Ja, med ledelsen, lærere og elever	15	14	9	11	13
Nei	44	45	51	31	44
Vet ikke	8	11	2	1	6
Totalt (N)	266	111	91	83	551

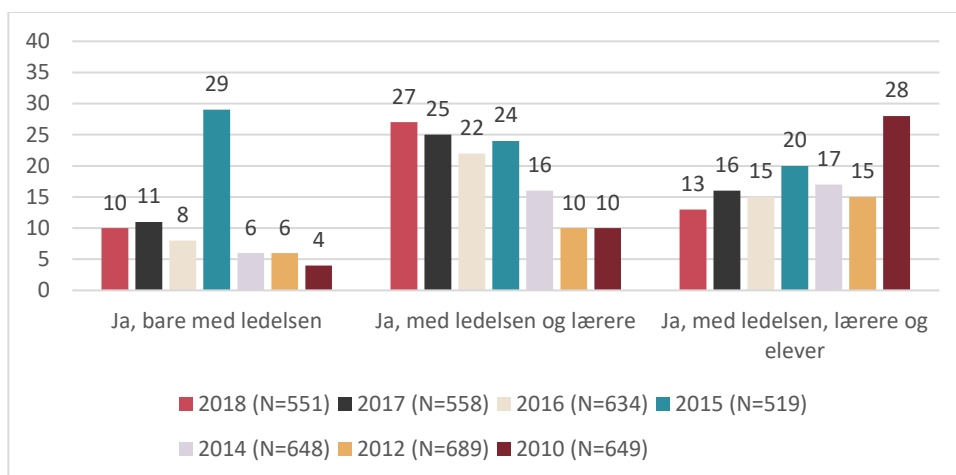
I figur 8.3 sammenligner vi hvordan skoler av ulik størrelse har svart på spørsmål om de har holdt beredskapsøvelse i løpet av de siste tre skoleårene.

Figur 8.3 «Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», etter skolestørrelse

Kategorien «ja» inkluderer de tre svarkategoriene: «ja, bare med ledelsen», «ja, med ledelsen og lærere» og «ja, med ledelsen, lærere og elever». Blant grunnskolene er det de store skolene som skiller seg ut med høyere andel som svarer at de har gjennomført beredskapsøvelse (57 prosent) sammenlignet med liten (35 prosent) og mellomstor (47 prosent). På videregående er det de små skolene som skiller seg ut med betydelig lavere andel som har gjennomført beredskapsøvelse (50 prosent) sammenlignet med mellomstore (76 prosent) og store skoler (76 prosent)

I tidligere gjennomføringer av spørringene har skoleledere blitt spurt om de har gjennomført beredskapsøvelse i løpet av de siste tre årene. Som vist i figur 8.4 er det liten endring fra 2017 til 2018.

Figur 8.4 «Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene?», andel skoleledere som svarer «ja» (2014-2018 samt 2010 og 2012)

8.3 Bruk av veiledere til beredskapsplanlegging

På Utdanningsdirektoratets nettsider ligger veiledninger til beredskapsplanlegging. Spørringene inkluderer spørsmål om skoleledere kjenner til disse veiledningene og om de mener de gir nyttig informasjon.

Halvparten av skolelederne svarer at de kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging som ligger på Utdanningsdirektoratets nettsider. Grunnskoler og videregående skoler svarer svært likt på dette spørsmålet (tabell 8.5).

Tabell 8.5 «Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?», etter skoletype

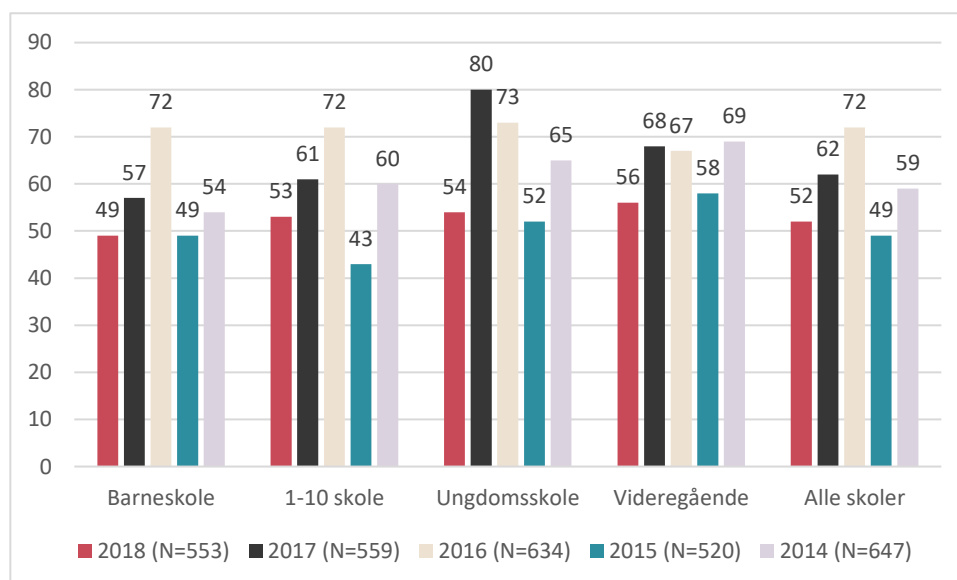
	Barneskole	1-10 skole	Ungdomsskole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	49	53	54	56	52
Nei	51	47	46	44	48
Totalt (N)	267	112	90	84	553

Skoler i Sør- og Vest-Norge skiller seg ut fra skoler i de andre landsdelene ved å ha en lavere andel som kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider. Forskjellen er signifikant.

Tabell 8.6 «Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?», etter landsdel

	Oslo og Akershus	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Ja	55	56	46	55	52
Nei	45	44	54	45	48
Totalt (N)	84	123	200	146	553

Figur 8.5 viser at det er færre skoleledere som oppgir at de kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider i 2018 (52 prosent) sammenlignet med 2017 (62 prosent). For ungdomsskoler har andelen skoleledere som svarer at de kjenner til veiledningene gått ned med hele 26 prosentpoeng det siste året.

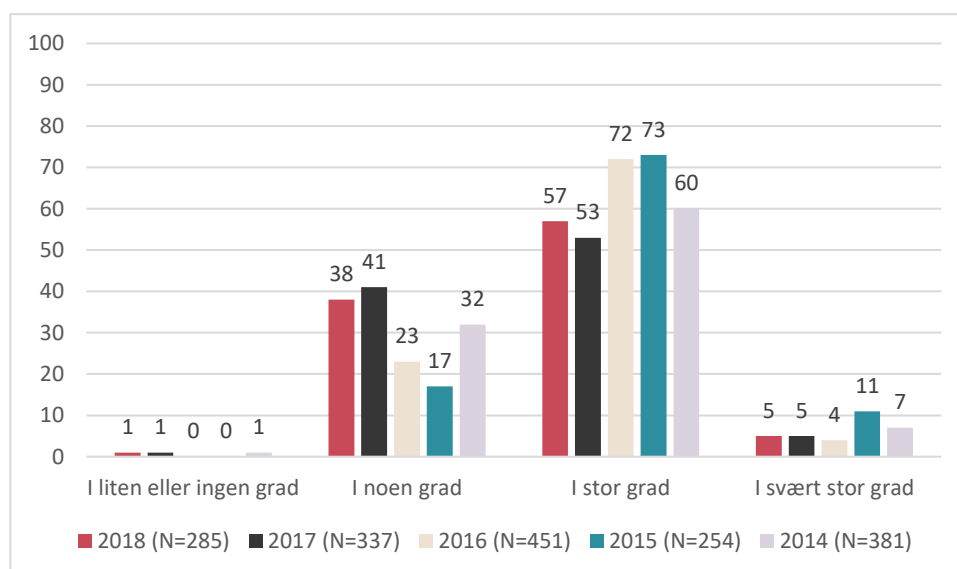
Figur 8.5 «Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2014-2018)

Skolelederne som svarte at de kjente til veiledningen for beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider ble videre bedt om å vurdere om informasjonen var nyttig (tabell 8.7). Over halvparten svarte at de «i stor grad» synes informasjonen var nyttig og 38 prosent svarte at informasjonen «i noen grad» var nyttig. Svært få svarte «i liten eller i ingen grad» mens fem prosent svarte at informasjonen «i svært stor grad» var nyttig. Det er ikke store forskjeller mellom barneskoler, 1-10 skoler, ungdomsskoler og videregående.

Tabell 8.7 «I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?», etter skoletype

	Barneskole	1-10 skole	Ungdoms- skole	Videregå- ende	Total
	%	%	%	%	%
I liten eller ingen grad	1	2	0	0	1
I noen grad	40	32	41	35	38
I stor grad	57	61	51	59	57
I svært stor grad	3	5	8	7	5
Totalt (N)	131	59	49	46	285

I figur 8.6 ser vi i hvordan skoleledere i 2018, 2017, 2016, 2015 og 2014 vurderte informasjonen i veiledningene i beredskapsplanlegging.

Figur 8.6 «I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?», andel skoleledere (2014-2018)

Det er flere som i 2018 svarer at informasjonen i stor grad er nyttig (57%) sammenlignet med 2017 (53%). Og det er noen færre i 2018 (38%) som svarer at informasjonen i noen grad var nyttig sammenlignet med i 2017 (41%).

8.4 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet har siden 2009 samarbeidet med politiet for å sikre et godt beredskapsarbeid i kommunene og fylkeskommunene. Skoleledere ble i spørringene høsten 2018 stilt spørsmål om arbeidet med forebygging av alvorlige hendelser i skolen. Skolelederne har fått de samme spørsmålene seks ganger

tidligere. Alle spørsmålene stilt i høstens undersøkelse er identiske med tidligere undersøkelser vi sammenligner årets resultater med tidligere år.

De aller fleste skolelederne (92%) oppgir at skolen har beredskapsplaner. Andelen som svarer dette er noe høyere for skoleledere ved videregående skoler med 98 prosent, sammenlignet med grunnskoler med 92 prosent. Blant små grunnskoler er andelen som oppgir at de har beredskapsplaner 85 prosent, noe som er signifikant lavere enn ved mellomstore og store grunnskoler. Analyser viser at det ikke er signifikante forskjeller mellom ulike typer grunnskole: barneskole, 1-10 skole og ungdomsskolene. Andelen skoler som har beredskapsplaner er svakt høyere i 2018 (92%) enn i 2017 (89%). Andel skoler med beredskapsplaner har økt med 7 prosentpoeng fra 2015 til 2018. Videre ser vi at det er en klar økning i andel ungdomsskoler med beredskapsplaner, fra 81 prosent i 2017 til 91 prosent i 2018.

Blant skolelederne som svarte at de har beredskapsplaner oppgir 92 prosent at skolen har utarbeidet eller forbedret beredskapsplanene for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene. Majoriteten av skolene har samarbeidet med skoleeier og/eller politi i dette arbeidet.

Skoleledere som svarte at skolen ikke har beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser ble spurt om de har planer om å utarbeide planene i løpet av 2018-2019 skoleåret. Av de 42 skolelederne har 15 svart at de ikke har planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av 2018-2019. De resterende 27 skoleledere har svart at de har planlagt å utarbeide beredskapsplaner.

Halvparten av skolelederne svarer at de har holdt beredskapsøvelse i løpet av de tre siste årene, mens litt under halvparten ikke har gjort det. Det er signifikant flere videregående skoler som har gjennomført beredskapsøvelse enn grunnskoler. Blant grunnskolene er det de store skolene som skiller seg ut med høyere andel som svarer at de har gjennomført beredskapsøvelse (57%) sammenlignet med liten (35%) og mellomstor (47%). På videregående er det de små skolene som skiller seg ut med betydelig lavere andel som har gjennomført beredskapsøvelse (50%) sammenlignet med mellomstore (76%) og store skoler (76%). Det er lite endring fra 2017 til 2018.

Halvparten av skolelederne svarer at de kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging som ligger på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Det er færre skoleledere som oppgir at de kjenner til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider i 2018 (52%) sammenlignet med 2017 (62%). Blant ungdomsskoler er andelen skoleledere som svarer at de kjenner til veiledningene redusert med hele 26 prosentpoeng fra 2017 til 2018.. Over halvparten (57%) svarte at de «i stor grad» synes informasjonen var nyttig og 38 prosent svarte at informasjonen «i noen grad» var nyttig.

Referanser

- Gjerustad, Cay; Waagene, Erica; (2015). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2015. Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).
- Gjerustad, Cay; Waagene, Erica; Salvenes, Kari Veia (2014). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2014: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Gjerustad, Cay; Federici, Roger Andre; (2016). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2016: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Vibe, Nils; (2012). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2013: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Vibe, Nils; Sandberg, Nina; (2010). *Spørsmål til Skole-Norge våren 2010: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Waagene, Erica; Salvenes, Kari Veia (2018). *Spørsmål til Skole-Norge høsten 2014: Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Waagene, Erica; Vaagland, Karin; Larsen, Even Hellan; & Federici, Roger Andre; (2018). *Resultater og analyser fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse blant skoler og skoleeiere*. Rapport. Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.

Vedlegg A

Tabell A.1 Svarprosent grunnskole etter størrelse og skoletype

Skolestørrelse	Barneskole %	1 – 10-skole %	Ungdomsskole %	Totalt %
Under 100	23	43	7	25
100 – 299	43	30	44	40
300 og over	34	27	49	35
N	273	118	91	482

Vedlegg B

Tabell B.1 «Du oppga at kommunen har lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes. Kan du spesifisere hvilke føringer?», skoleleder grunnskole

Økt lærertetthet 1-4 trinn som en del av strategien for tidlig innsats og intensiv læring.
Økt antall lærer generelt, reduksjon av assistenter og andre yrkesgrupper.
Vi har fått øremerkede midler til nyansatte for å imøtekomme normen.
Vi har blitt bedt om å ansette i forhold til lærernormen.
Tilsetninger i faste undervisningsstillinger.
Tildelt til hovedtrinn gjennom økte rammetimer. Dette ble deretter trukket da det var stor usikkerhet rundt utregning. Endte med at vi beholdt ressurs kommende skoleår. Klasseeksempel på en hårreisende politisk beslutning og dårlig håndtert i håndtering for tildeling fra nasjonale til myndigheter. Midlene var usikre og kom sent.
Tidlig innsats og lærertetthet
Styret har vedtatt 12 timer med tolærer system i 1. klasse og 8 timer med tolærer system i 2. klasse.
Skal vere lærar, og ikkje assistent.
Skal føre til at pedagogtettheten skal økes i 1.-4 og 5.- 7.
Ressursene skal synliggjøres på de trinnene de er tenkt å virke.
Ressursene skal benyttes for å tilfredsstille lærerdekning på småtrinn og mellomtrinn. Ressursene skal ikke gå til andre tiltak enn dette
Normen skal oppfylles på alle trinn. 16 og 21 elever pr lærer.
Lovpålagte oppgaver, inkl. lærernorm, skal først på plass, før andre oppgaver tildeles ressurser.
Kommunen forventer at de nasjonale normtallene blir innfridd.
Ha elevgrupper med færre elever der klassestørrelsen overskrider antall elever etter lærernormen.
Følge normen. Ser på 1.-4.trinn og 5.-7.trinn.
Følge nasjonale tall så godt som det lar seg gjøre.
Det skal legges til samlet for 1.-4.trinn og samlet for 5.-7.trinn. Spesialundervisning, morsmål og grunnleggende norsk er holdt utenfor.
Det blir gitt beskjed om at budsjetter skal holdes. Dette samsvarer nødvendigvis ikke med lærernormen.
Begynneropplæring.
Ansette slik at vi i større grad innfrir krav om lærertetthet.
Ansatte skal ha formell kompetanse.

Tabell B.2 «Du oppga at kommunen har lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes. Kan du spesifisere hvilke føringer?», skoleeier kommune

Vi har vært tydelige på at ressursene skal prioriteres på trinn 1-4. Ut fra kompetanseplan sorteres hvilke fag og kompetanser den enkelte skole har eller vil få mangel på. Ledelsen ved skolen skal tilsette ut fra kompetanseplan og velge ut videreutdanning for ansatte ut fra denne. Styrket tilpasset opplæring. Skolene har fått tilstrekkelige ressurser til å innfri lærernormen. det er rektorenes oppgave å se til ressursene brukes slik at normen også innfris på hvert hovedtrinn. Skal brukes til begynneropplæring i klassetrinn 1 -4. Sikre fleksible løsninger i klasserommet for å oppnå tidleg innsats på alle trinn. Ressursene skal benyttes til å oppfylle normen. Oppfylle lovkravet. Intensivkurs. Videreføre tidlig innsats. Lesepedagoger på 1.-4. trinn. Styrking i klassene rettet mot elever som strever. Intensiv opplæring med vekt på lesing. Føringer knyttet til gruppestørrelser og tidlig innsats. I vår tildelingsmodell har vi færre elever pr lærer i vårt beregningsgrunnlag. Tilsatt rådgivende pedagoger i alle skolene som skal bistå ledere og lærere i tilretteleggingsarbeidet. Føringen er tidlig innsats i småskolen, lærere i tillegg til kontaktlærerne. For å følge opp elever som står i fare for å bli hengende etter. En skole måtte ha 3 stillinger. De skal brukes på riktig hovedtrinn og gi økt lærertetthet i tidlig innsats i hovedfagene norsk, matte og engelsk, med særlig vekt på lesing og språk. Det er gitt føringer om at de skal brukes på gitte trinn og til styrking av tidlig innsats. Dersom det ikke kan ansettes kvalifiserte lærere, skal stillingen lyses ut hver 6. mnd, og midlene kan brukes til andre læringstøttende aktiviteter. For skoler med 1-4 trinn skal midlene benyttes til oppfølging av ny 1-4 i Opplæringslova. Dei skal nyttast til tidleg innsats for alle elevane i grunnskolen, samt intensiv opplæring på 1.-4.trinn. Setje inn tiltak i høve den einskilde elev som kjem under kritisk grense i dei grunnleggjande dugleikane. At ekstra ressurs er knyttet til lærernorm og at det derfor ikke kan benyttes til f.eks. spesialundervisning 1.-4. trinn, tidlig innsats.
--

Tabell B.3 «Hva er årsakene til at skolen må rekruttere flere lærere de neste tre årene?», skoleleder grunnskole

Økt elevtall i de yngste klassene.
Økt antall elever.
Økning i ressurser enkeltelever.
Vikariater, permisjoner.
Vikarer inne på grunn av omplassering og ikke mulig rekruttere kvalifisert personale.
Vi mangler faglærte lærere i skolen. Har ufaglærte.
Vi er en samisk skole, med mangel på lærere i samisk.
Vanskelig å finne godt kvalifiserte søkere.
Utskiftning.
Utdanningspermisjoner, noen flytter ol.
Ukvalifiserte lærere besitter stillinger.
Turnover på store skoler.
Spesialundervisning
Skolen utvides til flere elever.
Skolen har redusert spesialundervisning og økt tilpasset opplæring, noe som resulterer i at det ser ut som vi har større lærerressurs enn vi egentlig har.
Permisjoner og videreutdanning.
Oppsigelser.
Normal utskiftning tilsier alltid behov for rekruttering.
Mangel på kvalifiserte lærere.
Mange fremmedspråklige elever, frikjøp av lærere til organisasjonsarbeid.
Lærere som ikke dekker kompetansekravene i midlertidige stillinger.
Lærere som av ulike grunner slutter ved egen skole.
Har opplevd stor gjennomtrekk, har ufaglærte.
Fødselspermisjoner.
Færre assistenter, flere pedagoger.
Fordi vi er en fådelt skole som vokser og deler opp klassene mer og mer.
Fordi det allerede i dag er manko.
For å få tak i fagspesifikke lærere.
Flere elever med spesielle behov. Spesialavdeling.
En del fraflytting.
Elever med spespedbehov og sakkyndig vurdering.
Det er ansatt lærere uten godkjent utdanning.
Benytter ufaglærte i lærerstilling
Behov for flere lærere med godkjent småskoleutdanning.
Befolkningsvekst grunnskolealder (ihs. bosetting av fl.).

Tabell B.4 «Du svarte at skolen opplever vansker med rekruttering, hvordan har dere løst dette?», skoleleder grunnskole

Årsvikariat + overføring mellom skoler. Vi har kvalifiserte lærere, men det er veldig få å velge mellom. Vi har klart å rekruttere lærere, men ved enkelte tilfeller har vi måttet utlyse på nytt. Vi har ikke nok personer med rett kompetanse til å overføre mellom trinn. Vanskelig, men ikke umulig. Utfordrende å få tak i rett kompetanse/ GLU 1-7. Tilsetting av lærere som mangler kompetanse og gir mulighet for videreutdanning. Tilsette lærer med for høy kompetanse (lektor med tilleggsutdanning) medan me ventar på tilsett med den rette utdanninga (frå nyttår). Må velge mellom de søkerne som er selv om de ikke er godt nok egnet. Må bruke 5.-10.kl-lærere på 1.-4. klasse. Lærere med mastergrad med snevre fagkombinasjoner. Dette fører til at den nyansatte ikke fyller kompetansekravene i norsk, matte og engelsk. Kjører de gjennom utdanningsprogram. Rekruttere fra nabokommuner ved å vise gode resultater og omtale. Har ordnet seg ved å lyse ut igjen. Har løyst seg etter ringerunder. Har brukt mye lengre tid på å finne kvalifiserte søkere Flere utlysninger nødvendig. Engasjert timelærer fra videregående skole. Det er liten tilgang på lærere med utdanning 5-10, og fagkombinasjonene passer ikke med skolens behov. Det er få kandidater å velge mellom. Vi får personer med tilsetteingskompetanse, men som mangler konkrete fag i forhold til hva skolen trenger. At det nesten hvert år er noen som flytter, skifter jobb. Ansetter, men lite utvalg. Ansetter lærere du ikke synes er gode nok men som oppfyller kompetansekravet. Det er for få å velge mellom som har godkjent utdanning så kvaliteten på de du ansetter blir dårligere. Ansetter faglærere midlertidig. Ansatt lærer på småtrinnet som egentlig er utdannet til ungdomsskole/videregående. Ansatt lite dyktige lærere. Ansatt faglærte som mangler pedagog – utdanning.
--

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spøringer våren 2018.....	7
Tabell 2.1 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall	10
Tabell 2.2 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar	10
Tabell 2.3 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent.....	10
Tabell 2.4 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke	11
Tabell 2.5 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall.....	12
Tabell 2.6 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen.....	13
Tabell 2.7 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke	14
Tabell 2.8 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype	15
Tabell 2.9 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse.....	15
Tabell 2.10. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen	15
Tabell 2.11. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen.....	16
Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform	16
Tabell 2.13 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke	17
Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen.....	18
Tabell 2.15 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen	18
Tabell 2.16 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform	18
Tabell 2.17 Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar mulig.....	19

Tabell 2.18 Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar mulig.....	20
Tabell 3.1 «Har dere hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste tre årene?», skoleledere grunnskole etter kommunestørrelse og landsdel.....	22
Tabell 3.2 «I hvilken grad traff fylkesmannens tilsyn områder i regelverket dere ikke hadde oppfylt?», skoleledere og skoleeiere	23
Tabell 3.3 «I hvilken grad førte tilbakemeldingene i tilsynsrapportene til konkrete endringer på skolen/skolene?», skoleledere og skoleeiere	23
Tabell 3.4 «Har dere gjort endringer ved øvrige skoler i kommunen/fylkeskommunen basert på funn fra tilsyn?», skoleeiere	24
Tabell 3.5 «Har dere brukt resultater fra tilsyn for å gjøre endringer i deres forsvarlige system?», skoleeiere	24
Tabell 4.1 «Har skolen rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter skoletype	27
Tabell 4.2 «Har skolen(e) rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter landsdel.....	29
Tabell 4.3 «Har skolen(e) rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter innbyggertall.....	29
Tabell 4.4 Antall lærere ansatt som følge av ny norm for lærertetthet, etter skoletype og skolestørrelse.....	30
Tabell 4.5 Antall lærere ansatt som følge av ny norm for lærertetthet, etter landsdel.....	30
Tabell 4.6 «Har kommunen lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes?», skoleleder etter skoletype	31
Tabell 4.7 «Har kommunen lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes?», skoleeier etter innbyggertall	31
Tabell 4.8 «Fører norm for lærertetthet til at kommunen har endret ressursfordelingen mellom skoler på en måte kommunen ellers ikke ville ha gjort?», etter landsdel	31
Tabell 4.9 «Fører norm for lærertetthet til at kommunen har endret ressursfordelingen mellom skoler på en måte kommunen ellers ikke ville ha gjort?», etter innbyggertall	32
Tabell 4.10 «Hvordan har dere valgt å benytte de ekstra lærerressursene ved din skole?», etter skoletype	32
Tabell 4.11 Skoleledere som oppgir at ekstra lærerressurs benyttes til lavere gruppestørrelser i fag. Hvilke fag, etter skoletype	33
Tabell 4.12 Fysiske begrensninger for hvordan ressursene kan benyttes, etter skoletype	34

Tabell 4.13 Fysiske begrensninger for hvordan ressursene kan benyttes, etter skolestørrelse	34
Tabell 4.14 «Har skolen behov for å rekruttere lærere de neste tre årene?», etter skolestørrelse	34
Tabell 4.15 «Hva er årsakene til at skolen må rekruttere flere lærere de neste tre årene?», etter skolestørrelse	35
Tabell 4.16 «Har skolen opplevd vansker med rekruttering det siste året?», etter landsdel.....	35
Tabell 4.17 «Du svarte at skolen opplever vansker med rekruttering, hvordan har dere løst dette?», etter skoletype	36
Tabell 5.1 «I hvilken grad kjenner skolen/kommunen/fylkeskommunen til intensjonene med Fagfornyelsen?», etter respondentgruppe	40
Tabell 5.2 «Har skolen, kommunen eller fylkeskommunen startet å arbeide med Overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen?», skoleledere etter skoletype	42
Tabell 6.1 «Har skolen erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen?», etter skoletype	66
Tabell 6.2 «Har skolen erfart at minoritetsspråklige elever ikke deltar på overnattingsturer i regi av skolen?», etter landsdel.....	67
Tabell 6.3 «Hvor stor andel minoritetsspråklige elever ved skolen vil dere anslå deltar på overnattingsturer?», etter skoletype.....	67
Tabell 6.4 «Så langt dere vet, hva er årsakene til at elevene ikke deltar (flere kryss mulig)?», etter skoletype	68
Tabell 6.5 «Så langt dere vet, hva er årsakene til at elevene ikke deltar (flere kryss mulig)?», etter landsdel.....	68
Tabell 6.6 «Har skolen behov for informasjon eller støttmateriell knyttet til denne problemstillingen (flere kryss mulig)?», etter skoletype	69
Tabell 6.7 «Har skolen behov for informasjon eller støttmateriell knyttet til denne problemstillingen (flere kryss mulig)?», etter innbyggertall	70
Tabell 6.8 «Hvis det skal utvikles informasjon eller støttmateriell, hva slags materiell kunne ha hjulpet dere (flere kryss mulig)?», etter skoletype	70
Tabell 7.1 «I hvilken grad opplever dere at skolene er opptatt av å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleeiere etter landsdel og innbyggertall.....	73
Tabell 7.2 «Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i?», skoleeiere etter landsdel og innbyggertall.....	74

Tabell 7.3 «Har skoleeier planer/strategier for tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial som skolene kan ta utgangspunkt i?», skoleledere etter landsdel og skolestørrelse	75
Tabell 7.4 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?», skoleeier kommune etter innbyggertall.....	76
Tabell 7.5 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?» skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	77
Tabell 7.6 «Omtales elever med stort læringspotensial i skolens planer og strategier?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	78
Tabell 7.7 «Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial (flere kryss mulig)?», skoleledere etter skoletype.....	79
Tabell 7.8 «Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial (flere kryss mulig)?», skoleledere etter landsdel	80
Tabell 7.9 «Hvilke(t) tiltak har dere for elever med stort læringspotensial (flere kryss mulig)?», skoleledere etter skolestørrelse.....	80
Tabell 7.10 «Har dere elever med stort læringspotensial som ikke i tilstrekkelig grad får tilpasset opplæringen til sine evner og forutsetninger?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	81
Tabell 7.11 «I hvilken grad har skolen tilstrekkelig kompetanse til å gi tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	82
Tabell 7.12 «I hvilken grad bruker skolen nasjonale sentre i forbindelse med elever med stort læringspotensial?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	82
Tabell 8.1 «Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skolestørrelse	89
Tabell 8.2 «Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», etter skoletype	90
Tabell 8.3 «Har skolen planlagt å utarbeide beredskapsplaner i løpet av skoleåret 2018-2019, enten alene eller i samarbeid med skoleeier og/eller lokalt politi?», antall svar etter skoletype.....	91
Tabell 8.4 «Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», etter skoletype	92
Tabell 8.5 «Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?», etter skoletype.....	94
Tabell 8.6 «Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?», etter landsdel	95

Tabell 8.7 «I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?», etter skoletype.....	96
Tabell A.1 Svarprosent grunnskole etter størrelse og skoletype.....	99
Tabell B.1 «Du oppga at kommunen har lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes. Kan du spesifisere hvilke føringer?», skoleleder grunnskole	100
Tabell B.2 «Du oppga at kommunen har lagt føringer for hvordan de nye ressursene skal benyttes. Kan du spesifisere hvilke føringer?», skoleeier kommune	101
Tabell B.3 «Hva er årsakene til at skolen må rekruttere flere lærere de neste tre årene?», skoleleder grunnskole	102
Tabell B.4 «Du svarte at skolen opplever vansker med rekruttering, hvordan har dere løst dette?», skoleleder grunnskole	103

Figuroversikt

Figur 2.1 Inviterte kommuner, grunnskoler og videregående skoler høsten 2018.....	9
Figur 2.2 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke.....	12
Figur 2.3 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke	14
Figur 2.4 Svarprosent videregående skoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke	17
Figur 3.1 «Har dere hatt tilsyn fra fylkesmannen i løpet av de siste årene?», etter skolestørrelse	21
Figur 3.2 «I hvilken grad bruker dere informasjon fra andre tilsynsrapporter fra fylkesmannen i endringsarbeid på skolen/skolene?», alle respondentgrupper.....	25
Figur 4.1 «Har skolen rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», etter skolestørrelse	28
Figur 4.2 «Har skolen rekruttert lærere i 2018 som følge av norm for lærertetthet?», andel som svarer «ja», fylkesvis fordeling, antall i utvalget vist i kart.....	28
Figur 4.3 «Har skolen opplevd vansker med rekruttering det siste året?», andel som svarer «ja», fylkesvis fordeling, antall i utvalget vist i kart	36
Figur 4.4 «Har skolen inneværende år blitt bedre i stand til å identifisere elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving eller regning på 1.-4. trinn?», etter landsdel	37
Figur 4.5 «Har skolen inneværende år blitt bedre i stand til å tilby intensivopplæring til elever som står i fare for å bli hengende etter i lesing, skriving og/eller regning i 1.-4. trinn?», etter landsdel.....	37
Figur 5.1 «Har skolen, kommunen eller fylkeskommunen startet å arbeide med Overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen?» skoleledere etter innbyggertall, landsdel og skoletype.....	41
Figur 5.2 «Har skolen, kommunen eller fylkeskommunen startet å arbeide med Overordnet del eller andre deler av Fagfornyelsen?» skoleeiere, etter innbyggertall, landsdel og kommunenivå	42

Figur 5.3 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?», skoleledere grunnskole.....	43
Figur 5.4 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?» Skoleledere videregående.....	44
Figur 5.5 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?», skoleeier kommune	45
Figur 5.6 «I hvilken grad har din skole begynt å arbeide med Fagfornyelsen?», skoleeiere fylkeskommune.....	46
Figur 5.7 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevant for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleledere grunnskole.....	47
Figur 5.8 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevant for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleledere videregående.....	47
Figur 5.9 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevant for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleeiere kommune.....	48
Figur 5.10 «Hvilke typer støtteressurser vil være relevant for skolene å benytte i arbeidet med Fagfornyelsen?», skoleeiere fylkeskommune	49
Figur 5.11 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleledere barneskole	50
Figur 5.12 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleledere 1-10 skoler.....	51
Figur 5.13 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleledere ungdomsskole	52
Figur 5.14 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?» skoleledere videregående	53
Figur 5.15 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleeiere kommune	54
Figur 5.16 «I hvilken grad har skolen behov for ressurser som gir...?», skoleeiere fylkeskommune.....	55
Figur 5.17 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», overordnet del, skoleledere.....	56
Figur 5.18 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», overordnet del, skoleeiere	57
Figur 5.19 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?» Arbeid med læreplaner og kompetanse. Skoleledere.....	57
Figur 5.20 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», arbeid med læreplaner og kompetanse, skoleeiere.....	58
Figur 5.21 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», vurdering, skoleledere.....	59

Figur 5.22 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», vurdering, skoleeiere	59
Figur 5.23 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», dybdelæring, skoleledere	60
Figur 5.24 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», dybdelæring, skoleeiere	61
Figur 5.25 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», læringsmiljø/sosial læring, skoleledere	61
Figur 5.26 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», læringsmiljø/sosial læring, skoleeiere	62
Figur 5.27 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», profesjonsfellesskap og skoleutvikling, skoleledere	63
Figur 5.28 «Hvilke områder innenfor Fagfornyelsen er en del av skolen(e)s utviklingsområder?», profesjonsfellesskap og skoleutvikling, skoleeiere	63
Figur 7.1 «I hvilken grad lykkes skolene med å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleledere etter skoletype, landsdel og skolestørrelse	73
Figur 7.2 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?», skoleeiere	76
Figur 7.3 «Tilbyr skoleeier kompetanseutvikling eller veiledning om elever med stort læringspotensial?», skoleeiere etter landsdel	77
Figur 7.4 «I hvilken grad har skoleeier tilstrekkelig kompetanse om tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial?», skoleeiere etter innbyggertall og landsdel	83
Figur 7.5 «I hvilken grad opplever skoleeier at det er behov for følgende for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?» skoleeiere	84
Figur 7.6 «I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleleder grunnskole	85
Figur 7.7 «I hvilken grad har skolen behov for følgende for å gi elever med stort læringspotensial tilpasset opplæring?», skoleleder videregående	85
Figur 8.1 «Har skolen beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2015-2018)	89
Figur 8.2 «Har skolen utarbeidet eller forbedret sine beredskapsplaner for å dekke alvorlige skolehendelser de siste tre skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2014-2018)	91

Figur 8.3 «Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene (2015-2016, 2016-2017 og/eller 2017-2018)?», etter skolestørrelse	93
Figur 8.4 «Har skolen holdt beredskapsøvelser i løpet av de tre siste skoleårene?», andel skoleledere som svarer «ja» (2014-2018 samt 2010 og 2012)	94
Figur 8.5 «Kjenner du til veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider?», andel skoleledere som svarer «ja» etter skoletype (2014-2018)	95
Figur 8.6 «I hvilken grad synes du veiledningene i beredskapsplanlegging på Utdanningsdirektoratets nettsider gir nyttig informasjon?», andel skoleledere (2014-2018)	96

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no